

«De Forente Nasjoner og Saudi-Arabia. To menneskerettslige motpoler?»

En analyse av Saudi-Arabias forhold til FNs menneskerettigheter mellom 2008 og 2014.

HIS350

Masteroppgave i historie

Alexander Johansen

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Universitetet i Bergen

Vårsemesteret 2017

Title in English:

**«The United Nations and Saudi Arabia.
Two human rights opposites?»**

**An analysis of Saudi Arabia's relationship with UN human
rights between 2008 and 2014.**

Takk til.

I forbindelse med innleveringen av denne masteroppgaven er det flere personer som har min største takknemmelighet.

Aller først må jeg takke min veileder gjennom hele prosessen, Professor Knut S. Vikør. Uten hans enorme kunnskap hadde dette prosjektet blitt mye vanskeligere å gjennomføre.

Førsteamanuensis Anne K. Bang og mine medstudenter ved midtøstenseminaret, Thea, Rikke, Christoffer, Bjarte og Arne Håkon skal også ha sin del av oppmerksomheten.

Hanna: Din innsats som korrekturleser og motivator har vært enestående. Tusen takk også til deg!

Til slutt må jeg få takke mine foreldre og søsken for stor støtte underveis.

Alexander Johansen, 15.05.17

Innhold

1. Introduksjon.....	1
1. 1 - Problemstilling.....	1
1. 2 Hypotese.....	3
1. 3 - Metode og kildemateriale.....	4
2. Historisk bakgrunn.	7
2. 1 - Generelt om sharia.	7
2. 2 - Saudi-arabisk lov.....	8
2. 3 - FNs menneskerettigheter.....	10
2. 4 - Menneskerettighetsrådet.	11
3. Universal Periodic Review 2009.....	12
3. 1 - Saudi-Arabias UPR-rapport fra 2008.....	12
3. 2 - Oppsummering av rapporten.....	18
3. 3 - Saudi-Arabias UPR-gjennomgang i 2009.....	18
3. 4 - Saudi-Arabias respons på kommentarene.	23
3. 5 - Oppsummering av 2009-gjennomgangen.	24
4. Universal Periodic Review 2013.....	25
4. 1 - Saudi-Arabias UPR-rapport fra 2013.....	25
4. 2 - Sammenlikning av 2009 og 2013-rapportene.	31
4. 3 - Saudi-Arabias UPR-gjennomgang i 2013.....	32
4. 4 - Saudi-Arabias respons på kommentarene.	34
4. 5 - Oppsummering av 2013-gjennomgangen.	34
5. Andre nasjoners UPR-rapporter.	36
5.1 - Qatars rapport fra 2009.	36
5. 2 - Kinas rapport fra 2013.	38
5. 3 - Sveriges rapport fra 2010.....	39
5. 4 - Oppsummering av rapportene til Qatar, Kina og Sverige.....	41
6. 2009 – FN-rapporter og kvinner inn i politikken.	43
6. 1 - Yakın Ertürks rapport om kvinners situasjon i Saudi-Arabia.	43
6.2 - Første kvinnelige minister.....	48
6. 3 - Menneskerettighetsrapport fra utenriksdepartementet i USA.....	49
6. 4 - Oppsummering av 2009.....	51
7. 2010 – Besøk av FNs høykommissær og retur av somaliske flyktninger.	52
7. 1 - FNs høykommissær for menneskerettigheter på midtøstenturné.....	52
7. 2 - FN kritisk til håndtering av flyktninger i Saudi-Arabia.	54
7. 3 - Saudi-Arabia med sete i nytt kvinnepanel.....	56

7. 4 - Saudi-arabisk tale under FNs generalforsamling.	57
7. 5 - Oppsummering av 2010.	58
8. 2011 og 2012 – FN reaksjoner på mange dødsstraffer og frykt for den arabiske våren.....	59
8. 1 - Protester slått ned med våpen og militærmakt.	59
8. 2 - FNs reaksjoner på behandlingen av demonstrantene.	60
8. 3 - Saudisk tale i tiårsmarkeringen for Durban-erklæringen.	62
8. 4 - Stemmerett til saudiarabiske kvinner.....	64
8. 5 - Saudi-Arabia i verdens søkelys etter henrettelser.	65
8. 6 - Fortsettelse følger i 2012.....	66
8. 7 - Mer fokus på saudiske henrettelser.	67
8. 8 - Tale fra den saudiarabiske viseutenriksministeren.	68
8. 9 - FNs generalsekretær på besøk i Saudi-Arabia.	70
8. 10 - Oppsummering av 2011 og 2012.	70
9. 2013 – Nei fra Saudi-Arabia til plass i Sikkerhetsrådet.	71
9. 1 - FN fokus på hjemmearbeideres rettigheter.	71
9. 2 - Ung fremmedarbeider henrettet i Saudi-Arabia.	72
9. 3 - Tale fra Ban Ki-moon i Riyadh.....	74
9. 4 - Tretti kvinner inn i shuraen.	75
9. 5 - Nok en runde med dødsstraffkritikk.	76
9. 6 - Saudi-arabisk nei til FNs sikkerhetsråd.....	78
9. 7 - Saudisk plass i FNs Menneskerettighetsråd.	80
9. 8 - Oppsummering av 2013.	81
10. 2014 – Menneskerettsaktivister i fengsel og saudisk kritikk mot Norge.....	82
10. 1 - Saudi-arabisk menneskerettighetskritikk mot Norge.	82
10. 2 - Kraftige reaksjoner på fengsling av bloggaktivist.....	83
10. 3 - Menneskerettighetsforkjempere dømt av anti-terrordomstol.	84
10. 4 - FN ønske om stopp av henrettelser.	86
10. 5 - Oppsummering av 2014.	87
11. Konklusjon.	88
12. Litteratur og kildeliste.	90
Abstract.	95

1. Introduksjon.

Da FNs verdenserklæring om menneskerettigheter ble vedtatt 10. desember 1948 fikk man for første gang i historien et internasjonalt dokument om menneskerettigheter. De to verdenskrigene hadde etterlatt et stort behov for å beskytte alle mennesker uavhengig av bakgrunn og medfødte betingelser. Etter dette har FNs menneskerettigheter hatt en kontinuerlig utvikling gjennom en rekke konvensjoner og reformer. Disse utgjør til sammen et omfattende sett rettigheter som har som mål å beskytte alle grupper i et samfunn mot overgrep fra myndighetene. Et av de landene som har fått mest omtale når det kommer til menneskerettighetsspørsmål er Saudi-Arabia. Styresmaktene der har vært mottaker av massiv kritikk på grunn av brudd på FNs menneskerettigheter. Denne kritikken har kommet fra internasjonale medier, menneskerettighetsorganisasjoner, myndigheter i andre land og fra FN selv. Saudi-Arabia er et land som praktiserer sharia, eller islamsk lov, noe styresmaktene i landet ikke vurderer som et hinder for å handle i tråd med menneskerettighetene. På tross av dette er det altså slik at de begår systematiske menneskerettighetsbrudd. Et annet aspekt ved Saudi-Arabia er at de har et gjensidig avhengighetsforhold til store deler av vesten og resten av verden gjennom oljehandel. Derfor er det interessant å se nærmere på hvordan kommunikasjonen mellom FN og Saudi-Arabia ser ut når det er spørsmål tilknyttet menneskerettigheter som diskuteres og formidles. Temaet i denne oppgaven vil være hvordan FN og saudiske myndigheter har forholdt seg til hverandre og kommunisert rundt menneskerettighetsspørsmål som i all hovedsak angår Saudi-Arabia. Tidsperioden som skal være i fokus strekker seg fra 2008 og frem til utgangen av 2014.

1. 1 - Problemstilling.

Hva har preget kommunikasjonen mellom saudiske myndigheter og FN når det kommer til menneskerettighetsspørsmål som hovedsakelig angår Saudi-Arabia mellom 2008 og 2014?

Et nøkkelbegrep i denne problemstillingen er kommunikasjonsbegrepet. Oxford Dictionaries definerer begrepet slik: «The imparting or exchanging of information by speaking, writing, or using some other medium.»¹ I denne konteksten er dette en god definisjon fordi den er vid og på den måten dekker alle former for kommunikasjon som faller inn under temaet i denne oppgaven. Muntlig kommunikasjon mellom FN og Saudi-Arabia vil man i størst grad finne i

¹ <https://en.oxforddictionaries.com/definition/communication> (01.11.16)

møter og sesjoner i FN regi. Her vil det oftest være snakk om Menneskerettighetsrådets faste sesjoner som blir referert skriftlig, men også ofte er tilgjengelig på video. Skriftlig kommunikasjon vil i tillegg kunne være rapporter skrevet av en av partene om menneskerettighetssituasjonen i Saudi-Arabia, eller taler som er holdt i offisielle sammenhenger. Den siste formen for kommunikasjon i denne sammenhengen vil være den som foregår gjennom media. Dette kan være uttalelser til media fra den ene eller den andre parten som er relevant her, eller respons på en sak som har fått mye omtale. Akkurat på dette punktet kan også mangel på kommunikasjon sende et tydelig signal, altså valget om å ikke svare på for eksempel kritikk som er rettet mot en av partene. I utgangspunktet er alle kilder hvor enten FN-representanter eller saudiske myndigheter ytrer seg om menneskerettigheter være interessante.

Det er derimot et punkt hvor definisjonen til Oxford Dictionaries er for snever i forhold til denne problemstillingen. Den tar kun for seg utveksling og formidling av informasjon, ikke andre ytringer som for eksempel kritikk eller personlige meninger. Det er legitimt å anta at Oxford Dictionaries inkluderer disse under informasjonsbegrepet, men på norsk er dette problematisk. Derfor vil en fornorsket og tilpasset versjon av definisjonen til Oxford Dictionaries se slik ut: «Utteksling og formidling av informasjon eller meningsytringer enten muntlig, skriftlig eller via en tredjepart».

Et annet element ved denne problemstillingen som må avklares er hvem det er som utgjør de to partene. Når det kommer til Saudi-Arabia er dette forholdsvis ukomplisert. Da er det snakk om personer som uttaler seg på vegne av landets myndigheter og som faller inn under det man kan kalle myndighetspersonell. Det hele er litt mer komplisert når det kommer til den andre parten, altså FN. Per 09.05.17 består FN av 193 medlemsland, og alle de 192 medlemslandene utenom Saudi-Arabia vil i denne konteksten i utgangspunktet ikke falle inn under representanter for FN. Dette gjelder dog når de har uttalt seg i sammenhenger utenom de som er i FN-regi. Uttalelser de måtte komme med i regi av FN, for eksempel i Menneskerettighetsrådet eller under generalforsamlingen for den saks skyld, vil være relevante her. Med andre ord så vil ytringer som kommer fra personer med verv i FN-systemet og ytringer som kommer i forum som er satt i stand av FN være de mest relevante innenfor rammene til denne oppgaven. Noen velbegrunnede unntak vil likevel forekomme.

Et siste poeng som er viktig å få med her er at problemstillingen skal ta for seg menneskerettighetsspørsmål som «hovedsakelig» angår Saudi-Arabia. Det vil i noen tilfeller være nyttig å se på hvordan spesielt saudiske styresmakter har forholdt seg til menneskerettighetssituasjonen hos andre FN-nasjoner. Når det kommer til tidsrammen, 2008 til 2014, er denne satt med bakgrunn i at Saudi-Arabia i 2008 leverte sin første rapport til det da nye FN-organet, Universal Periodic Review, som blir fulgt opp av Menneskerettighetsrådet. Den andre delen av tidsrammen som er utgangen av 2014 er satt for å unngå å komme for nært innpå samtidige hendelser.

1. 2 Hypotese.

Menneskerettighetsdiskusjonen mellom FN og Saudi-Arabia bærer betydelig preg av politiske og økonomiske hensyn, og er derfor langt mer diplomatisk enn konfronterende.

FN består altså av 193 medlemsland, og det er ingen av disse som har menneskerettigheter som sitt eneste interesseområde. Da vil det være naturlig å anta at når en representant for en av disse nasjonene uttaler seg om en av de andre nasjonene så må han eller hun ha i bakhodet hvilke konsekvenser denne uttalelsen kan få for forholdet disse nasjonene i mellom. Hvis disse uttalelsene på toppen av det hele omfatter temaer som menneskerettigheter og religion, temaer som er meget sensitive er det enda lettere å anta at man vil vekte ordene sine nøye.

Saudi-Arabia har mer råolje enn noe annet land i verden, og det er de som sitter med dirigentstaven når det kommer til store deler av oljehandelen over hele kloden. Årsaken til dette er mengden olje landet råder over kombinert med lave produksjonskostnader. På toppen av dette er Saudi-Arabia medlem av OPEC-kartellet som på egen hånd regulerer både pris og produksjon.² Landet sitter altså med makten til å kunne utkonkurrere nærmest hvilken som helst annen nasjon i oljenæringen. Dette skaper en gjensidig avhengighet mellom Saudi-Arabia og veldig mange av de andre FN-landene. Fryktelig mange er avhengig av oljeimport fra Saudi-Arabia, samtidig som andre store oljenasjoner er avhengig av Saudi-Arabias velvilje

² <http://www.dn.no/nyheter/2015/02/07/1203/Oljemarkedet/slik-styrer-saudi-arabia-oljemarkedet> (01.11.16)

for å ha en velfungerende global oljebransje. Saudi-Arabia på sin side har oljeeksport som sin desidert største inntektskilde og er dermed avhengig av at andre nasjoner kjøper oljen deres.

Saudi-Arabia er i tillegg til dette en nøkkel til et så stabilt Midtøsten som overhodet mulig, noe som også er et viktig interesseområde for mange FN-nasjoner, inkludert de aller mest sentrale. To av de viktigste årsakene til dette er sikkerhetspolitikk og igjen konsekvensene et ustabilt Midtøsten vil ha for oljenæringen. Her er også Saudi-Arabia avhengig av et velvillig FN som spiller på lag når behovet er der. Det vil være naturlig at alle disse elementene har innvirkning på kommunikasjonen mellom FN og Saudi-Arabia, og da ikke minst menneskerettighetsdiskusjonen. Spørsmålet er da i hvor stor grad den blir påvirket av disse faktorene.

1. 3 - Metode og kildemateriale.

Denne oppgaven vil grovt sett bestå av to deler. Den første delen vil ta for seg Saudi-Arabias to gjennomganger i Universal Periodic Review. Denne delen bærer preg av rapporter og møtoreferater i tillegg til en videokilde i forbindelse med en sesjon i 2013. Den andre delen vil kronologisk gå gjennom hendelser fra 2009 til og med 2014. Kildene i denne delen vil i hovedsak være uttalelser enten fra FN-personell eller fra saudiske myndigheter. Disse uttalelsene kommer gjerne via media eller i form av taler, for eksempel under FNs generalforsamling eller i forbindelse med statsbesøk. Det vil også finnes noen rapporter i denne delen av oppgaven. Et viktig poeng med to delene er at de er forskjellige også på den måten at del en i størst grad vil illustrere kommunikasjonen mellom Saudi-Arabia og de andre FN-nasjonene. Dette er fordi det er i denne delen sesjonene hvor andre nasjoner får komme med kommentarer til Saudi-Arabia blir lagt frem. I del to av oppgaven vil det bortsett fra representanter for saudiske styresmakter i all hovedsak være uttalelser i en eller annen form fra personer med verv i FN som blir drøftet.

Et svært viktig poeng med kildene som skal bidra til å svare på den ovennevnte problemstillingen og hypotesen er at de ikke nødvendigvis må være sannferdige. Målet her er ikke å beskrive menneskerettighetssituasjonen i Saudi-Arabia slik den virkelig er. Det kildene skal beskrive er hvordan kommunikasjonen mellom Saudi-Arabia og FN ser ut. Det er likevel

slik at hvis kildene ikke beskriver sannheten enten helt eller delvis, så vil det selvsagt være vesentlig da denne type feilinformasjon vil være en del av virkemidlene som blir benyttet.

I del en av oppgaven er det spesielt to dokumenter som kommer til å bli viet mye plass. Dette er de to rapportene som er skrevet av saudi-arabiske myndigheter i forkant av landets Universal Periodic Review-gjennomganger i henholdsvis 2009 og 2013. Årsaken til at disse to rapportene vil få så mye oppmerksomhet er at det er de to viktigste kildene fra saudisk side i perioden. I detalj gir de en beskrivelse av menneskerettighetssituasjonen i landet og hvilke tiltak som er iverksatt eller skal iverksettes for å forbedre denne. Rapportene er også skrevet til FN og kan dermed beskrives som en form for direkte kommunikasjon. På denne måten gir de et unikt innblikk i hvordan Saudi-Arabia formidler situasjonen ovenfor FN og hvilken form for retorikk de bruker.

Et siste element som er viktig å få med angående den første delen av oppgaven er at det i forbindelse med 2013-gjennomgangen finnes en videokilde av hele sesjonen. Denne fungerer på mange måter som et skriftlig referat, men vil også gi et bedre innblikk i hvordan en slik sesjon foregår. Gjennom dette opptaket så får man med seg alt som blir sagt i sin helhet, fremfor et skriftlig referat som fungerer mer som en oppsummering. Videoen er publisert av FN i en uredigert utgavevogn vil derfor gi et riktig bilde av gjennomgangen. Det må her påpekes at flere av kildene i denne delen, inkludert videoopptaket, er oversatt både fra arabisk og fra andre språk til engelsk. Dette kan potensielt utgjøre en feilkilde, men med tanke på at FN som en internasjonal organisasjon har gode rutiner på området skal oversettelsene være av god kvalitet. Man må likevel ta høyde for at budskapet på enkelte steder kan ha vært annerledes i sin originale form.

Kildene i del to av oppgaven vil altså være mer varierte. Internasjonale medier vil bli brukt en del i denne delen av oppgaven og i den forbindelse vil det være naturlig at det lyser en varselampe rent kildekritisk. Nok en gang så er ikke det sentrale hvordan de ulike mediene beskriver situasjonen, men hvordan de to aktørene uttaler seg eller responderes på det som kommer frem. Det vil likevel være essensielt at hvis disse mediene refererer til en uttalelse som kommer fra Saudi-Arabia eller FN-hold å kunne verifisere at dette faktisk er blitt sagt.

Den beste måten å gjøre dette på er å kontrollere at uttalelsene er gjengitt flere steder. Man må også være klar over at mediene i noen tilfeller fokuserer på saker som ikke nødvendigvis er øverst på prioriteringslisten til verken FN eller Saudi-Arabia. Et eksempel på dette er at det er forbudt for saudiske kvinner å kjøre bil. Internasjonale medier har brukt mye energi på dette over flere år, mens det er svært sjelden det er tema hos FN og Saudi-Arabia i menneskerettighetsdialogen dem imellom. Man må altså være forsiktig med å anta at fokuset til mediene gjenspeiler fokuset til de to partene. Angående uttalelser fra FN så blir disse stort sett først gjengitt i, eller formidlet gjennom FNs eget nyhetssenter, som dermed vil fungere som en kilde gjennom hele del to.

Den andre delen av oppgaven vil også nesten utelukkende være kronologisk. Dette vil gjøres gjennom å gå gjennom hvert år fra 2009 til 2014, men også gjennom å beskrive hendelsene i hvert enkelt år i kronologisk rekkefølge. Årsaken til dette er nettopp at kommunikasjonsaspektet er så sentralt både i problemstillingen og hypotesen. For å få et best mulig innblikk vil det være nyttig å se hvordan en hendelse, eller en uttalelse, eventuelt utløser en annen. Det vil være noen få unntak fra denne regelen i tilfeller hvor det vil være mest hensiktsmessig av hensyn til formidling og kontekst.

Avslutningsvis er det viktig å poengtere at alle kildene som vil bli brukt er offentlige. Dette vil si at denne oppgaven naturligvis ikke vil kunne gi et innblikk i den kommunikasjonen som foregår bak lukkede dører. Likevel er det slik at Saudi-Arabia fortsatt er et åpent nok land til at man har veldig god kunnskap om situasjonen der. Som et resultat av dette er den relativt massive kritikken de er mottaker av fra NGOer og media nokså treffende, og dermed vil også den debatten som er offentlig tilgjengelig være nokså representativ. Det er uansett viktig å anerkjenne at dette til en viss grad vil etterlate et hull i forskningen. Når de gjelder eksisterende forskningslitteratur vil denne kun brukes som et verktøy for å belyse konteksten i forbindelse med den historiske bakgrunnen.

2. Historisk bakgrunn.

Innenfor denne problemstillingen og hypotesen er det noen nøkkelpunkter som må klargjøres. Det første er hvordan lovsystemet i Saudi-Arabia fungerer, herunder er sharia et vesentlig begrep som må belyses. Et annet nøkkelpunkt er naturligvis FNs menneskerettigheter. Hva de er for noe, hvordan de praktiseres og hvordan FN-systemet ivaretar disse rettighetene er naturlige spørsmål å svare på. I den forbindelse er en nærmere presentasjon av det mest sentrale menneskerettighetsorganet til FN, Menneskerettighetsrådet, på sin plass. Det mest intrikate fenomenet i denne sammenhengen er nok sharia, så da er det et naturlig sted å starte.

2. 1 - Generelt om sharia.

Saudi-Arabias lovsystem er i stor grad basert på sharia, eller islamsk lov som man også kan kalle det. Det er i den sammenheng viktig å rydde eventuelle misforståelser av veien på et så tidlig tidspunkt som mulig. Sharia er ingen konkretisert lov innenfor islam som gir alle muslimer like rammer. Det er heller ikke slik at alle land hvor sharia praktiseres gjør dette på samme måte. For å sette Saudi-Arabia i en kontekst vil noen ord om sharia generelt være nyttig. Knut Vikør er tydelig på at det er store forskjeller ikke bare mellom de forskjellige islamske retningene, men også blant lærde innenfor de samme retningene om hvilke regler som hører til under sharia.³ Vikør gjør videre rede for at disse forskjellene likevel er bygget på mye av det samme. Han skriver:

Likevel har disse ulike oppfatningane om den islamske lova ein felles ryggrad: Lova skal vere uttrykk for Guds vilje for menneska og vere basert på Hans openbaring. Denne Openbaringa er i prinsippet einskaplig, slik ho eksisterer hos Gud. Men for menneska framstår ho ikkje klart og tydelig, Openbaringa må gå gjennom ei behandling av menneske om ho skal bli til eit sammenhengande lovverk for samfunnet.⁴

Den felles ryggraden Vikør viser til kan tolkes til å være Koranen og hadith.⁵ De store forskjellene man finner i islamsk lov kan gjerne forklares med at det er store tolkningsrom

³ Vikør 2003:13

⁴ Ibid. 13 og 14

⁵ Koranen er profeten Muhammads åpenbaringer, mens hadith-tekstene forteller om profetens liv og praksis.

både i Koranen og hadith-tekstene. Et annet element som gjør at det er store forskjeller innenfor sharia er at det ikke er noen kodifisert lovgivning. Dette er egentlig implisitt når man sier at det er et stort tolkningsrom i tekstene som er fundamentet for sharia, men det bør likevel klargjøres ytterligere. En kodifisert lovgivning forsøker å begrense tolkningsrommet til det minimale ved å skrive ned tydelige lover og paragrafer som retten skal forholde seg til i hver enkelt sak. Innenfor islamsk lov eksisterer altså ikke noe slikt. Knut Vikør skriver om dette at det verken er en dommer eller noen andre som gir loven, det er det Gud som gjør. Vikør utdyper dette med å bruke rettspraksis som eksempel. Selv om det er Gud som gir loven har han altså ikke gitt noen utvetydig lovsamling, det er her menneskene kommer inn. Dommeren sin jobb er å applisere loven i hvert enkelt tilfelle, ikke helt ulikt det man ser i rettssystemer som bruker kodifiserte lovgivninger. Lovgrunnlaget til dommeren er det en rettslærd, eller mufti, som fastsetter. Dette gjør han gjennom å forsøke å finne ut hva det er lovgiveren, altså Gud, har ment i det gitte tilfellet.⁶

2. 2 - Saudi-arabisk lov.

Med sharia som bakgrunn er det naturlig å snevre inn blikket litt og snakke om saudiarabisk lov mer konkret. På samme måte som med sharia er det viktig også her å rydde unna potensielle misforståelser. Selv om sharia er en meget omfattende del av både rettspraksisen og samfunnet generelt i Saudi-Arabia, så finnes det unntak. Den saudiske advokaten Abdulrahman Yahya Baamir⁷ skriver i boken *Shari'a Law in Commercial and Banking Arbitration. Law and Practice in Saudi Arabia* at det er mange jurister, inkludert saudiarabere, som ikke har evnet å oppfatte at saudiarabisk lov og sharia ikke er det samme. Han påpeker at grunnen til dette er at det ikke er noen deler av den saudiske lovgivningen som er i konflikt med islam, men at det finnes eksempler i loven som ikke passer inn under islamsk lov. Derfor er Baamir opptatt av at det er viktig å skille mellom saudiarabisk lov og sharia.⁸

Baamir skriver videre at en av grunnene til at enkelte deler av saudiarabisk lov har blitt delvis unntatt prinsippene til sharia er en pågående utfordring landets lovgivere står ovenfor. På den ene siden skal de ikke trosse sharia, mens de på den andre siden skal holde følge med

⁶ Vikør 2003:20 og 21

⁷ Deler av boken hans bærer preg av lite objektivitet, men denne delen er det bred konsensus om blant forskere.

⁸ Baamir 2010:5

og tilrettelegge for politiske, sosiale og økonomiske interesser. Et eksempel Baamir bruker er Bankkontrolloven av 1966. Det sies ingenting i denne loven om å tillate bankrenter fordi dette er et åpenbart brudd på sharia, men loven gir likevel rom for å regulere denne type aktivitet.⁹ En tolkning av eksemplet Baamir gir her kan være skillet mellom hva som skrives eksplisitt og hva som menes implisitt i en lov eller paragraf. Det sies ingenting eksplisitt om å tillate renter, men en kan åpenbart tolke loven i retning av at dette i enkelte tilfeller ikke er forbudt.

Etter å ha fått på det rene at man må skille mellom sharia og saudi-arabisk lov er det naturlig å se hvilken rolle sharia spiller i landet. For selv om det er slik at det finnes deler av saudi-arabisk lovgivning som ikke faller inn under sharia-kategorien, er det hevet over enhver tvil at sharia påvirker hele samfunnet fra individnivå og hele veien opp til kongen som er landets øverste leder. Frank E. Vogel som har jobbet mye med islamsk lov skriver at hvis man skal forstå saudi-arabisk politikk så kan man ikke se på sharia som en del av politikken, men man må ha det klart for seg at det er en implisitt del av all politikk.¹⁰ Vogel skriver videre om den retningen av islam som er dominerende i landet og som Ulama-rådet¹¹ styrer etter, nemlig wahhabismen. Dette er en puritansk retning som faller inn under paraplyen til salafismen. Innenfor denne retningen er det de første generasjonene av muslimer som fungerer som ideal. Vogel er likevel klar på at dette ikke betyr at salafistene vil tilbake 1400 år i tid, men at tekstene de bruker, altså Koranen og hadith, er ahistoriske og universelle.¹² Vogel skriver også følgende om rettspraksisen i sharia-domstolene i Saudi-Arabia: «In Saudi Arabia (...) any law that can claim, with credibility among religious-legal scholars, its origin in the revealed scriptures is, ipso facto, part of Saudi law and theoretically enforceable in Saudi courts.»¹³

Her er det viktig å huske på at sharia altså ikke er et kodifisert lovsystem, og at det dermed ikke er slik at det kommer til nye lover og paragrafer på denne måten som blir ført inn i noen lovbok. I sharia-domstolene er det Koranen og hadith som er grunnlaget for utfallet av sakene.

⁹ Ibid. 7

¹⁰ Vogel i Hefner 2011:55

¹¹ Råd sammensatt av lærde innen islam.

¹² Vogel i Hefner 2011: 55 og 56

¹³ Ibid. 59

Det som også er viktig å ha med seg i den sammenhengen er at med wahhabismen som rettesnor så tolkes disse i en puritansk og dermed konservativ retning av de ulike domstolene.

2.3 - FNs menneskerettigheter.

Kjernen i problemstillingen denne oppgaven tar for seg er menneskerettigheter, og i denne sammenheng vil det si FNs menneskerettigheter. Årsaken til dette er at FNs menneskerettigheter er et sett håndfaste dokumenter som samtlige FN-nasjoner må forholde seg til på en eller annen måte. Det finnes heller ingen annen menneskerettighetskonstruksjon som er internasjonalt anerkjent. Ideen om menneskerettigheter strekker seg langt tilbake i historien, men da FN ble stiftet i skyggen av andre verdenskrig så man et behov for å utarbeide et sett med internasjonale menneskerettigheter. I 1946 startet derfor arbeidet med å forme Verdenserklæringen om menneskerettigheter (UDHR).¹⁴ I komiteen som ble nedsatt for å lage et utkast til UDHR var Libanon, Sovjetunionen, Kina, Frankrike USA, Storbritannia, Chile, Canada og Australia representert med en kandidat hver. I 1948 var UDHR ferdig utarbeidet med 30 artikler. Av det som da var 58 FN-land var det 48 land som stemte for UDHR, 8 land inkludert Sovjetunionen og Saudi-Arabia avsto fra å stemme, mens to land ikke var tilstede. Det var altså ingen som stemte mot.¹⁵ Tre utvalgte artikler fra UDHR sier følgende:

Artikkel 1:

Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.

Artikkel 3:

Enhver har rett til liv, frihet og personlig sikkerhet.

Artikkel: 17:

1. Enhver har rett til å eie eiendom, alene eller sammen med andre.
2. Ingen må vilkårlig fratras sin eiendom.¹⁶

¹⁴ Forkortelse for: The Universal Declaration of Human Rights.

¹⁵ <http://www.fn.no/FN-informasjon/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-verdenserklæring-om-menneskerettigheter> (24.09.16)

¹⁶ Ibid.

UDHR har opplagt som mål å dekke både primærbehov, altså retten til det man trenger for å overleve, men har også inkludert behovet for verdighet. På mange måter har de 30 artiklene i UDHR vært fundamentet for de menneskerettighetskonvensjonene FN har lagt frem for sine medlemsstater fra 1948 og helt frem til i dag. Eksempler på slike konvensjoner er barnekonvensjonen, kvinnekonvensjonen og konvensjonen om politiske og sivile rettigheter. Dette er konvensjoner som legges frem for medlemslandene for eventuell signering og ratifisering. Konvensjonene får dermed en juridisk tyngde som ikke finnes i UDHR.

2. 4 - Menneskerettighetsrådet.

Det FN-organet som kommer til være mest i fokus gjennom denne oppgaven er Menneskerettighetsrådet. Den enkle årsaken til dette er at Menneskerettighetsrådet er FNs øverste instans i menneskerettighetsspørsmål. Frem til 2006 var det FNs menneskerettighetskommisjon som hadde denne rollen, men mye kritikk mot denne kommisjonen førte til at det ble gjort endringer som igjen førte til opprettelsen av Menneskerettighetsrådet. Ifølge professor i jus, Rosa Freedman, handlet mye av denne kritikken om at kommisjonen hadde opptrådt partisk og bidratt til å politisere prosessen med å fremme menneskerettighetene.¹⁷ Det er til enhver tid 47 land som utgjør Menneskerettighetsrådet. Disse velges for tre år av gangen. Hver region har et fast antall medlemmer som er fordelt slik: Afrika 13, Asia 13, Latin-Amerika og Karibia 8, Øst-Europa 6, Vest-Europa og andre 7.¹⁸ Ifølge FN selv er jobben til Menneskerettighetsrådet at det: «(...) skal koordinere og fremme FNs arbeid for menneskerettigheter. I tillegg skal det gi råd ved konkrete menneskerettighetsbrudd, for eksempel ved å vedta resolusjoner.»¹⁹

¹⁷ Freedman i Netherlands Quarterly of Human Rights. Sept, 2011, Vol.29(3)

¹⁸ <http://www.fn.no/FN-informasjon/FNs-hovedorganer/Menneskerettighetsraadet> (25.09.16)

¹⁹ Ibid.

3. Universal Periodic Review 2009.

Et av de viktigste verktøyene Menneskerettighetsrådet benytter seg av er Universal Periodic Review (UPR). Dette er et system hvor samtlige FN-nasjoner sender inn en rapport om menneskerettighetssituasjonen i landet, og hvilke tiltak som er iverksatt for å forbedre denne. Etter at rapporten er mottatt og bearbeidet får de 192 andre FN-nasjonene muligheten til å kommentere og komme med forslag til den nasjonen det måtte gjelde.²⁰ UPR er altså et system som legger til rette for toveiskommunikasjon FN-medlemslandene i mellom. UPR-syklusen er på fire år og alle landene må derfor levere en ny rapport hvert fjerde år. Saudi-Arabia leverte rapporter i 2009 og 2013. Rapporten presenteres så av representanter fra medlemslandet under en sesjon i Menneskerettighetsrådet, og blir deretter diskutert gjennom at disse representantene svarer på spørsmål andre medlemsland og NGO-er måtte komme med. Det er også lagt til rette for å levere inn spørsmål i forkant av sesjonen som kan gjøres rede for under fremleggingen av rapporten. Etter sesjonen vil en nedsatt arbeidsgruppe levere en avsluttende rapport med forslag til tiltak som bør iverksettes av myndighetene i det medlemslandet som har blitt vurdert.²¹

3. 1 - Saudi-Arabias UPR-rapport fra 2008.

Saudi-Arabia leverte sin første av to UPR-rapporter i desember 2008 for gjennomgang i UPR-sesjonen som var i starten av februar 2009. Kravet er at en slik rapport skal være på ca. 20 sider, mens akkurat denne rapporten er på 26 sider. Under punkt fire i innledningen blir det gjort rede for at kongen har utnevnt en nasjonal menneskerettighetskommisjon som skal sikre at menneskerettigheter både blir promotert og iverksatt i landet. Dette fordi Saudi-Arabias lovgivning, som er basert på sharia, garanterer alle disse rettighetene. Denne kommisjonen rapporterer direkte til kongen, men det gjøres klart at den er uavhengig selv om den er nedsatt og finansiert av kongen. Kommisjonens mål er at menneskerettighetssituasjonen i landet er i henhold til internasjonale standarder.²² Det som er interessant under dette punktet i rapporten er formuleringen rundt denne uavhengige menneskerettighetskommisjonen. Det står at den er uavhengig «til tross for», eller som det står i den engelske versjonen av rapporten «in spite of» at den er nedsatt og finansiert av kongen selv. Her problematiseres det altså fra saudiske

²⁰ <https://www.upr-info.org/en/upr-process/what-is-it> (27.10.16)

²¹ Ibid.

²² http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session4/SA/A_HRC_WG6_4_SAU_1_E.PDF side 2.

myndigheters side at forholdet mellom den nasjonale menneskerettighetskommisjonen og regjeringen er slik det er, men at det altså fungerer uansett.

I punkt 6 i innledningskapittelet gjøres det klart at Saudi-Arabia vil gjøre alt de kan for å samarbeide med enhver instans som arbeider med å sikre, promotere og forsterke menneskerettighetene. Dette understrekes på følgende måte: «(...) believing that this will guarantee the promotion and propagation of these rights among all mankind in accordance with the words of Almighty God (...)»²³ Heretter følger det tre utvalgte koranvers hvor nummer en går slik: «And indeed we have honoured the sons of Adam». Så følger: «God commands you to render back your trusts to those to whom they are due; and, when you judge between people, judge with justice». Det tredje og siste lyder: «O Mankind! Be dutiful to your Lord who created you from a single person».²⁴ Det sies ikke noe mer om disse koranversene utover at de står der, så tolkningen blir overlatt til mottakeren. Det kommer helt tydelig frem at det skal poengteres tidlig i rapporten at sharia og menneskerettigheter ikke er to motstridende fenomener, men at sharia tvert imot ivaretar menneskerettighetene på den aller beste måte. Verset med «Sons of Adam» er åpenbart et grep for å vise til dette. Med Sons of Adam menes hele menneskeheten, uavhengig av religion.

Neste del av rapporten tar for seg reformer som er utført i landet etter 1992 da kongen lanserte en nedskrevet ny lovgivning som i rapporten kalles for «The Basic Law of Governance». Denne loven skal fungere som landets konstitusjonelle rammeverk og den førte med seg en rekke reformer som skal styrke menneskerettighetene i Saudi-Arabia. Blant annet oppsto den nevnte nasjonale menneskerettighetskommisjonen i kjølvannet av den. Det gjøres også klart at loven er basert på sharia. To eksempler på artikler fra «The Basic Law of Governance» som trekkes frem i rapporten handler om likhet for loven og beskyttelse av menneskerettigheter generelt. Artikkel 8 sier: «Governance in the Kingdom of Saudi Arabia is based on justice, consultation and equality in accordance with the Islamic Shari'a», mens artikkel 26 sier: «The State shall protect human rights in accordance with the Islamic Shari'a».²⁵ Dette er de to første eksemplene som trekkes frem, og interessant med disse er at begge avsluttes med «i

²³ Ibid.

²⁴ Ibid. 2 og 3.

²⁵ Ibid. 3.

henhold til sharia». Altså vil det her kunne argumenteres for at islamsk lov vil kunne endre på rammene for hva som er likhet for loven, og hva menneskerettigheter skal være for noe. Det som i den sammenhengen må poengteres er at de to neste punktene i rapporten, punkt 10 og 11, også refererer til en rekke artikler fra denne loven, men ingen av disse avsluttes med «i henhold til sharia». Disse artiklene tar blant annet for seg retten til sosial støtte til alle som trenger det, og retten til arbeid for alle som er i stand til å arbeide.²⁶ Ingen forbehold er nevnt i disse artiklene.

Ifølge rapporten er de viktigste tiltakene som er iverksatt for å forbedre menneskerettighetssituasjonen de tiltakene som er gjort i landets rettssystem. Disse tiltakene ble gjort blant annet som en konsekvens av at det ble observert mangler i forhold til det flere internasjonale konvensjoner krevde. Blant annet har myndighetene innført en høyesterett hvis viktigste oppgave er å følge opp at landets lovgivning blir praktisert på en riktig måte. Dette skal også sikres gjennom at rettssystemet har blitt mer spesialisert innenfor gitte områder for å håndtere det brede spekteret av saker på en best mulig måte. Et eksempel på denne spesialiseringen er at Saudi-Arabia nå har en egen arbeidsrett.²⁷

Det fremkommer videre av rapporten at de sivile shariadomstolene har gjennomgått en delvis kodifisering. Blant annet er det påkrevd at høringer skal være offentlige og at dommeren skal trekke seg i tilfeller hvor han kan finne grunner til å opptre partisk. Det er også kodifiserte retningslinjer for fanger i varetekt. De skal blant annet ikke utsettes for hverken fysisk eller psykisk tortur. Advokater må også følge kodifiserte retningslinjer som for eksempel at de skal utføre yrket sitt med rettferdighet og respekt. Det er i tillegg blitt tillatt for ikke-saudiere å praktisere jus i landet.²⁸ I hvor stor grad disse retningslinjene kan defineres som en kodifisering av Saudi-Arabias rettssystem vil kunne være grunnlag for debatt. Det som uansett er klart er at når saudiske myndigheter i en rapport bruker begrepene «sharia» og «kodifisering» ved siden av hverandre, så viser de at de i alle fall til en viss grad er villig til å inngå kompromisser.

²⁶ Ibid. 4.

²⁷ Ibid. 4 og 5.

²⁸ Ibid. 5 og 6.

Etter dette følger en nokså lang del hvor det gjøres rede for hvilke menneskerettighetskonvensjoner Saudi-Arabia har underskrevet og ratifisert. Det poengteres at selv om de så langt ikke har underskrevet hverken konvensjonen om sivile og politiske rettigheter eller konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, så er store deler av innholdet i disse to FN-konvensjonene allerede implementert i landet.²⁹ Videre skrives det om en rekke tiltak som er iverksatt og institusjoner som er åpnet for å tilrettelegge for menneskerettighetene. Det fortelles også om at det legges til rette for at uavhengige organisasjoner kan drive med veldedighet. Dette i tråd med koranen som sier: «Help each other in righteousness and piety, but do not help each other in sin and transgression».³⁰ Her trekkes altså nok en gang koranen inn for å underbygge argumentasjonen om at sharia og menneskerettigheter er to komplementære fenomener.

Punkt 28 i rapporten omtaler myndighetenes målsetning om å samarbeide best mulig med internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner. Måten de vil gjøre dette på er å legge til rette for observatører som skal jobbe med Saudi-Arabia kan gjøre denne jobben på en best mulig måte. I den sammenhengen vises det til to eksempler på observatører som har vært i landet i 2003 og 2008. Saudiske myndigheter vil også legge til rette for NGO-er som vil besøke landet. Det redegjøres for at Human Rights Watch har besøkt Saudi-Arabia tre ganger i løpet av fem år. Et siste punkt som trekkes frem er at Saudi-Arabia vil spille en aktiv rolle som medlem av Menneskerettighetsrådet. Under punkt 28 er det et element som skiller seg litt ut. Det argumenteres for at i Saudi-Arabia finnes ingen saker som kan kategoriseres som systematiske eller som en del av et mønster. Det finnes kun enkeltsaker.³¹ Her må man kunne anta at det som menes er at det ikke begås systematiske brudd på menneskerettighetene i landet, kun enkelte adskilte hendelser. Det som uansett er interessant er at det virker veldig tatt ut av sammenhengen når man ser det i kontekst av temaet under punkt 28 ellers. Det kan virke som behovet for å få uttalt dette var viktigere enn sammenhengen det blir uttalt i.

Neste del av Saudi-Arabias UPR-rapport går inn på hvilke tiltak som er iverksatt innenfor de forskjellige ratifiserte konvensjonene. Altså hva som er blitt gjort for å levere i henhold til de

²⁹ Ibid. 6.

³⁰ Ibid. 7.

³¹ Ibid. 10.

avtalene som er gjort med FN når det kommer til for eksempel barnekonvensjonen og kvinnekonvensjonen. Ved siden av disse to blir også FNs torturkonvensjon og FNs konvensjon mot rasediskriminering diskutert i denne delen av rapporten. Den gruppen som likevel får mest oppmerksomhet er arbeidere og da spesielt migrasjonsarbeidere. Det påpekes blant annet at migrasjonsarbeidere skal nyte de samme rettighetene som saudiske arbeidere og at det ikke gjøres forskjell på kvinner og menn i henhold til landets arbeidslov fra 2005. Migrasjonsarbeidere skal heller ikke få inndratt passene sine og de skal få bevege seg fritt i landet så lenge de har gyldig oppholdstillatelse. Det er også verdt å merke seg at begrepet «sponsor»³² skal byttes ut med «arbeidsgiver».³³ En årsak til at denne delen av rapporten er interessant ved siden det faktum at arbeidernes rettigheter vies såpass mye oppmerksomhet er at Saudi-Arabia hverken har ratifisert eller underskrevet FNs konvensjon for beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier. Her må det påpekes at dette er en relativt ny konvensjon da den ikke trådte i kraft før 2003, og at det er hele 132 medlemsland som ikke har ratifisert eller underskrevet konvensjonen.³⁴ Likevel så er det slik at dette er et område hvor saudiske myndigheter har vært gjenstand for massiv kritikk, og at det derfor åpenbart har vært et behov for å gi dette mye rom i rapporten.

Neste kapittel i rapporten kalles «achievements» og er en oppramsing av hva slags forbedringer som er blitt gjort i Saudi-Arabia de siste årene. På en måte er dette kapittelet en kortversjon av rapporten i sin helhet. Det er nettopp det denne rapporten i veldig stor grad gjør. Den viser det til alle de grepene som er gjort for å forbedre menneskerettighetssituasjonen i landet. Den nasjonale menneskerettighetskommisjonen blir blant annet nok en gang nevnt i denne delen. Det blir også gjort rede for at det i 2005 for første gang ble holdt frie lokalvalg, og at det er tatt grep for å forbedre ytrings og pressefriheten. Innenfor både helsesektoren og utdanningssektoren har det også blitt iverksatt tiltak for å møte et økende behov.³⁵ Videre i rapporten legges det frem en rekke beløp Saudi-Arabia har gitt til fattige land hvor hungersnød er et stort problem. Det poengteres også at de i 1991 slettet opp mot 6 milliarder dollar i u-landsgjeld for å bidra til en bedre levestandard i

³² En verge som blant annet tar seg av alt papirarbeidet for fremmedarbeideren og som fungerer som en garantist for han/henne.

³³ Ibid. 12.

³⁴ <http://indicators.ohchr.org/> (28.10.16)

³⁵ http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session4/SA/A_HRC_WG6_4_SAU_1_E.PDF side 17 og 18.

disse landene.³⁶ Denne rapporten ble altså ferdigskrevet i desember 2008, og det trekkes tråder helt tilbake til sletting av u-landsgjeld i 1991. Dette er en rapport som har til hensikt å belyse menneskerettighetssituasjonen i Saudi-Arabia, da kan man spørre seg hvor relevant bistandsmidler og sletting av gjeld er. Dette viser tydelig et behov for å bruke den anledningen en slik rapport gir til å sette seg selv i et så godt lys som mulig. I dette tilfellet blant annet ved å ta opp elementer som ikke hører hjemme i rapporten.

Den siste delen av rapporten diskuterer utfordringer og begrensninger som er spesielle for Saudi-Arabia med tanke på menneskerettighetene. Oppsummert så kan disse utfordringene og begrensningene deles inn i tre kategorier: terrorisme, migrasjon og kultur. Hovedutfordringen ifølge rapporten er terrorisme. I den sammenhengen tas det til orde for en konvensjon mot terrorisme, men det påpekes at uenigheter rundt definisjonen om hva terror er for noe er en utfordring. Det påpekes at i henhold til sharia så er all form for terror kategorisk forbudt. Medias rolle diskuteres også innenfor konteksten av terror, og det problematiseres at enkelte nasjoner godtar religiøs ærekrenkelse i ytringsfrihetens og pressefrihetens ånd. Dette ifølge rapporten fremprovosere terror.³⁷ I en rapport som ellers fremstår forholdsvis diplomatisk er dette et unikt punkt. Det virker som terrordiskusjonen gir rom for en mer konfronterende tone. Her blir det eksplisitt skrevet at i kampen mot terrorisme må ytringsfriheten og pressefriheten skyves til side.

Utfordringen rundt migrasjon går ut på at ikke-saudiere utgjør ca. en tredjedel av landets befolkning og at dette blant annet fører til et stort press på helse og utdanningssektoren. Det påpekes også at Saudi-Arabia årlig tar imot mer enn tre millioner pilegrimer fra hele verden og at dette gjør denne utfordringen enda større. På det kulturelle plan er det ifølge rapporten en utfordring at nedarvede tradisjoner og skikker som hindrer en positiv utvikling kan være tidkrevende å få bukt med. Her argumenteres det for at selv om islam ikke aksepterer disse tradisjonene og skikkene, så ligger det i menneskets natur at slike endringer tar svært lang tid.³⁸ Det skrives ingenting om hvilke tradisjoner og skikker det er snakk om, men det menes åpenbart at disse er til hinder for menneskerettighetsutviklingen i Saudi-Arabia.

³⁶ Ibid. 23.

³⁷ Ibid. 25.

³⁸ Ibid. 26.

3. 2 - Oppsummering av rapporten.

Målet med The Universal Periodic Review er altså å kartlegge menneskerettighetssituasjonen hos hver enkelt FN-nasjon først å fremst gjennom å se på hvilke tiltak som gjøres for å forbedre denne. Saudi-Arabias rapport innfrir definitivt dette kravet. Det blir i denne rapporten vist til en massiv rekke med tiltak som er gjort for å fremme menneskerettighetene på veldig mange områder. Det som kjennetegner rapporten er at dette gjøres i enormt stor grad, og flere av de grepene som er tatt blir gjentatt utover i rapporten. Rent retorisk sett er det en stor ubalanse mellom oppramsingen av tiltak som er iverksatt opp mot hvorfor disse tiltakene er gjort. Med andre ord så tas det oppsiktsvekkende lite selvkritikk. Det påpekes at det har blitt foretatt reformer i rettsvesenet fordi det har blitt observert mangler i forhold til internasjonale krav, og at det finnes enkeltbrudd på menneskerettighetene, men at det ikke finnes noe mønster. Utover dette er det bemerkelsesverdig lite selvjustis i rapporten. I konteksten av den massive kritikken saudiske myndigheter har vært utsatt for, spesielt fra internasjonale medier, er dette interessant. Den kritikken har blitt ignorert, i alle fall hvis man leser rapporten rent eksplisitt. Det massive behovet for gjentatte ganger å vise til tiltak, og pengesummer som er brukt både nasjonalt og internasjonalt kan kanskje likevel si noe om at denne kritikken uansett har påvirket utfallet av rapporten. Et annet veldig interessant aspekt ved den er diskusjonen rundt sharia. Dette dukker jevnlig opp i rapporten, og alltid for å vise til at islamsk lov og menneskerettighetene ikke er gjensidig utelukkende, men tvert imot to sider av samme sak.

3. 3 - Saudi-Arabias UPR-gjennomgang i 2009.

Den 6. februar 2009 hadde altså Saudi-Arabia sin første gjennomgang i UPR-systemet. Som tidligere nevnt så foregår altså dette gjennom at rapporten de har skrevet på forhånd blir gjennomgått og så får de andre FN-medlemslandene og ulike NGOer muligheten til å stille spørsmål og til å konfrontere landet som er under gjennomgang med det de oppfatter som problemer tilknyttet menneskerettigheter i dette landet. Det kommer gjerne også forslag om tiltak som Saudi-Arabia i dette tilfellet kan velge å iverksette, eventuelt med forbehold, eller avslå. I denne sammenhengen er det mest interessant å se hvor tyngdepunktet i disse tilbakemeldingene lå. På hvilke områder fikk Saudi-Arabia mest kritikk, og eventuelt på hvilke områder fikk de mest positiv omtale?

Ikke overraskende var det slik at et av de 55 FN-nasjonene som kom med kommentarer under denne UPR-sesjonen så var det veldig mange som på en eller annen måte tok menneskerettighetssituasjonen til kvinner i Saudi-Arabia. De som var mest kritiske var nasjoner som faller under kategorien vestlige demokratier. Noen av disse valgte bare å stille spørsmål til den saudiske om kvinnerettighetssituasjonen, men de fleste kom med nokså konkrete kommentarer og innspill. De to punktene som gikk mest igjen var forslag om å fjerne vergeordningen og å ta vekk de to reservasjonene landet har tatt i forhold til kvinnekonsensjonen (CEDAW).³⁹ Den ene reservasjonen tar for seg CEDAW generelt og sier at i de tilfeller konsensjonen kommer i konflikt med sharia så vil ikke Saudi-Arabia være forpliktet til den. Den andre reservasjonen er langt mer konkret og sier at de ikke forplikter seg til paragraf 2 i artikkel 9 og paragraf 1 i artikkel 29.⁴⁰ Førstnevnte sier at kvinner og menn skal ha like rettigheter når det kommer til deres barns nasjonalitet, mens sistnevnte sier at hvis to nasjoner er uenige om tolkningen av konsensjonen kan dette tilslutt ende i en internasjonal domstol.⁴¹

To representative eksempler på kommentarene Saudi-Arabia fikk angående kvinners rettigheter er Finland og Frankrike. Ingen av disse to var veldig konfronterende i retorikken, men begge kom med konkrete forslag til forbedring. Et utdrag av kommentarene til Finland ser slik ut:

Finland asked Saudi Arabia to provide information on their plans and measures to ensure full participation rights for women in the public sphere. Finland recommended that Saudi Arabia a) take further steps in enabling fuller participation of women in public life by guaranteeing women and girls their right to education, employment, freedom of movement, marriage with their free and full consent and health, including protection from and redress for family violence; b) withdraw its reservations concerning CEDAW.⁴²

³⁹ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G09/117/53/PDF/G0911753.pdf?OpenElement>

⁴⁰ <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/reservations-country.htm> (08.05.17)

⁴¹ <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm> (08.05.17)

⁴² <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G09/117/53/PDF/G0911753.pdf?OpenElement> side 11.

På lik linje med Finland og flere andre var også Frankrike opptatt av vold mot kvinner og CEDAW. De kom med følgende kommentarer: «(...) (b) adopt all necessary measures to incriminate violence against women and to conduct a resolute penal policy to combat it this scourge; (c) lift its reservations to the CEDAW.»⁴³ Kommentarene fra Finland, Frankrike og andre som går ut på å fjerne reservasjonene i forhold til CEDAW virker på overflaten ikke spesielt tilspisset, men hvis man går det nærmere etter i sømmene så stikker det nokså dypt. Årsaken til dette er at implisitt så er disse kommentarene en kritikk mot Saudi-Arabias tolkning av islamsk lov.

Etter menneskerettighetssituasjonen til kvinner i Saudi-Arabia så var det fremmedarbeideres rettigheter og landets omfattende bruk av fysisk avstraffelse og dødsstraff som fikk mest oppmerksomhet. Nok en gang er det slik at de vestlige demokratiene sto for brorparten av kommentarene på disse områdene. Likevel så finnes det noen unntak fra denne regelen. For mange nasjoner er det naturlig å komme med kommentarer som er relevante for sin egen situasjon. Et land som gjorde dette er Bangladesh som har et stort antall fremmedarbeider i Saudi-Arabia. Representantene fra Bangladesh kom med følgende kommentarer om temaet: «Bangladesh asked how the Government envisages protecting the rights and interests of foreign domestic workers under the new labour laws, as well as what institutional measures are being taken to implement the legal provisions to combat human trafficking.»⁴⁴ Bangladesh tar altså opp to elementer som helt åpenbart vil forbedre situasjonen til fremmedarbeidere, noe som helt åpenbart er av deres egne borgere sin interesse.

Belgia sine representanter var en av mange vestlige delegasjoner som også hadde kommentarer å komme med angående fremmedarbeideres situasjon i Saudi-Arabia. De var nokså direkte i kritikken og da spesielt med hensyn til de av disse som er kvinner og jobber som tjenestepersonell. Som bakgrunn for kritikken brukte de bekymringer som var lagt frem av ulike NGOer, CEDAW og den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO):

⁴³ Ibid. 14.

⁴⁴ Ibid.

(...) concerned at severe discriminations and violations of human rights suffered by the seven million migrants living in the country. Reference was made to concerns expressed by ILO and CEDAW regarding domestic workers, often women.

Allegations of several NGOs regarding the poor working conditions, sexual violations and the abuse of the judiciary penal system.⁴⁵

Et tredje punkt som altså fikk mye oppmerksomhet i UPR-gjennomgangen til Saudi-Arabia var landets omfattende bruk av fysisk avstraffelse og dødsstraff. I den sammenhengen var det flere nasjoner som på en eller annen måte tok opp torturkonvensjonen som Saudi-Arabia har ratifisert.⁴⁶ En del av delegasjonene mente det var positivt at Saudi-Arabia har ratifisert denne, men at tiltak måtte iverksettes før de handlet i tråd med den. Sveits sin delegasjon er i den sammenhengen et eksempel på noen som rett ut kommenterte på at saudiske myndigheter brøt med sine forpliktelser ovenfor torturkonvensjonen. De sa at bruk av pisking og amputasjoner var i direkte strid både med torturkonvensjonen og internasjonal rett. Sveits sa videre at Saudi-Arabia burde gå vekk fra disse straffemetodene, og at de burde legge ned et forbud mot dødsstraff.⁴⁷

Utenom de ovennevnte temaene var det også en god del fokus på barns rettigheter og ytringsfrihet. Angående barns rettigheter var spesielt to poenger som gikk igjen, nok en gang i all hovedsak fra vestlige nasjoner. Det ene var barneekteskap som mange tok til orde for å fjerne, mens det andre var straff av mindreårige. Når det kom til ytringsfrihet så var det flere delegasjoner som oppfordret Saudi-Arabia til å legge forholdene til rette for å ta imot flere NGOer og da spesielt menneskerettighetsorganisasjoner.⁴⁸

Det var altså slik at mesteparten av kritikken på disse områdene kom fra vestlige demokratiske nasjoner. Under denne sesjonen var det likevel sann at Saudi-Arabia fikk en del kommentarer på positive tiltak iverksatt av myndighetene. Brorparten av disse kommentarene kom fra andre arabiske nasjoner og da spesielt andre gulfland. Her er det viktig å påpeke at

⁴⁵ Ibid. 11.

⁴⁶ <http://indicators.ohchr.org/> (08.05.17)

⁴⁷ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G09/117/53/PDF/G0911753.pdf?OpenElement> side 12.

⁴⁸ Ibid. 5-14.

bildet er nyansert og at det finnes unntak fra regelen, men trenden er tydelig. Til forskjell fra kritikken som har vært diskuterte her så var lovordene i større grad spredt utover flere felt. Noen av disse var arbeidet Saudi-Arabia gjør for å forsterke dialogen mellom ulike kulturer og religioner, de økonomiske bidragene de har kommet med til land preget av hungersnød, anti-terrorarbeid og fokuset på menneskerettigheter kombinert med forpliktelsene ovenfor sharia.⁴⁹

Det var også spesielt to nasjoner sine delegasjoner som kom med kommentarer som direkte motsatte seg en del av kritikken Saudi-Arabia fikk. De to delegasjonene kom fra Libya og Qatar og tok for seg henholdsvis Saudi-Arabias forhold til NGOer og forholdene fremmedarbeidere lever under i landet. Qatar kommenterte saudiske myndigheter sitt forhold til NGOer på følgende måte: «(...) that the cooperation with international human rights mechanisms and NGOs has reached excellent levels.»⁵⁰ Libya på sin side kom altså med lovord angående fremmedarbeideres rettigheter i Saudi-Arabia:

The Libyan Arab Jamahiriya stated that migrant workers in Saudi Arabia enjoy, inter alia, decent living conditions, full health coverage and a court for the settlement of disputes. Health structures are of high quality and free of charge. It especially appreciated Saudi Arabia's accession to a number of instruments on children's rights, in order to combat child trafficking, child labour and discrimination against women.⁵¹

Det kan være flere årsaker til at land som Libya og Qatar går i så klar opposisjon til kritikken som de gjør her. Det kan være en markering ovenfor FN, kanskje for å signalisere at de er skeptisk til det flere arabiske nasjoner har kalt for «vestlige menneskerettigheter». Det kan være en ren støtte til Saudi-Arabia som en arabisk alliert. Eller det kan være et implisitt forsvar av seg selv da begge disse nasjonene selv har vært mottaker av massiv menneskerettighetskritikk. Dette var altså mens Gaddafi fortsatt satt med makten i Libya. Sannsynligvis ligger årsaken i en blanding av alle disse faktorene.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ibid. 8.

⁵¹ Ibid.

3. 4 - Saudi-Arabias respons på kommentarene.

Etter at kommentarene fra de 55 FN-nasjonene var lagt frem var det igjen Saudi-Arabias tur til å komme med sine avsluttende bemerkninger. Delegasjonen innledet med å understreke viktigheten av en felles forståelse for å kunne ha en konstruktiv dialog om menneskerettigheter. Etter av dette var det nokså god balanse mellom deres avsluttende kommentarer og store deler av den kritikken de hadde mottatt i løpet av sesjonen. Den saudiske delegasjonen tok opp problematikken rundt både kvinners rettigheter, fremmedarbeideres rettigheter og dødsstraff.

Når det kom til fremmedarbeidere så sa de at det fantes mer enn syv millioner i landet, og at Saudi-Arabia fungerte som en skole for disse. Delegasjonen sa at de både får opplæring, trening og at de studerer i Saudi-Arabia i tillegg til at de sender pengeoverføringer hjem til familiene sine. Videre poengterte de at de satte pris på rollen fremmedarbeidere spilte når det kom til å utvikle landet. Delegasjonen understreket også at det ikke finnes tvunget arbeidskraft i Saudi-Arabia og at fremmedarbeidernes rettigheter var regulert av arbeidstakerloven.⁵²

Når det kom til kvinners rettigheter så sa de saudiske representantene at til tross for at Saudi-Arabia er et ungt land så har det skjedd store fremskritt, også når det kommer til kvinners rettigheter. De anerkjente dog at det er et problem med stereotypi av kvinner blant saudiske borgere. Delegasjonen eksemplifiserte dette med å si at 80 prosent av saudiaraberne mener at kvinner ikke burde kjøre bil. Dette til tross for at det verken finnes religiøse eller juridiske grunner til at kvinner ikke skal kunne kjøre.⁵³ Det som er interessant med denne argumentasjonen er at de anerkjenner at det finnes et problem, men skyver det over på kulturelle betingelser som henger igjen i befolkningen. Ved å gjøre dette så forsøker myndighetene å fremstå som reformative, mens det er befolkningen som fungerer som bremsekloss. Det ble også understreket at dette ikke har noe med sharia og gjøre.

⁵² Ibid. 14.

⁵³ Ibid.

Angående dødsstraff så kom representantene fra Saudi-Arabia med en forholdsvis kort kommentar som dog ikke var til å misforstå. Den ga tydelig uttrykk for at saudiske myndigheter ikke hadde noen intensjon om å fjerne denne formen for straff. Delegasjonen sa følgende om temaet: «Saudi Arabia has a clear position on capital punishment, which is considered deterrent in Islamic chari'a. It's not simple to impose it.»⁵⁴ De påpekte også at de tiltalte fikk tilbud om rettshjelp og at denne ble betalt av staten.

UPR-prosessen går også ut på at de andre nasjonene kan komme med konkrete forslag utover kommentarene som, i dette tilfellet Saudi-Arabia, kan velge å etterkomme eller avvise. I stor grad handler disse tiltakene om å underskrive eller ratifisere FN-konvensjoner eller andre internasjonale avtaler. Det har liten nytteverdi å gå veldig dypt inn i akkurat denne materien her, men det går an å trekke en konklusjon. Saudi-Arabia sa nesten utelukkende at de skulle etterkomme forslagene om tiltak som ble lagt på bordet, vel og merke med noen kommentarer til en del av dem. Et unntak var Frankrike og Mexico sitt forslag om at Saudi-Arabia skulle anerkjenne og dermed bli en del av den internasjonale straffedomstolen. Der svarte Saudi-Arabia at det hadde de ingen planer om på det tidspunktet.⁵⁵ Dette er også en reservasjon de har tatt i forhold til flere FN-konvensjoner de har ratifisert.

3. 5 - Oppsummering av 2009-gjennomgangen.

Saudi-Arabias første gjennomgang i Universal Periodic Review ga et klart innsyn i hvor tyngdepunktet i menneskerettighetskritikken mot myndighetene i landet ligger. De tre temaene som gikk igjen var hovedsakelig kvinners rettigheter, fremmedarbeideres rettigheter og bruken av fysisk avstraffelse og dødsstraff. I tillegg til disse punktene fikk også barns rettigheter og ytringsfrihet en god del oppmerksomhet. I motsetning til denne kritikken som i veldig stor grad kom fra vestlige nasjoner høstet også Saudi-Arabia en god del lovord, da spesielt fra arabiske delegasjoner. Den saudiske delegasjonen tok i veldig liten grad selvkritikk på vegne av styresmaktene, og i den grad de anerkjente at det fantes problemer mente de at dette skyldtes kulturelle betingelser fremfor dårlig styring eller landets tolkning av islamsk lov.

⁵⁴ Ibid. 15.

⁵⁵ Ibid. 16. I tillegg til: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G09/140/47/PDF/G0914047.pdf?OpenElement> side 2.

4. Universal Periodic Review 2013

4. 1 - Saudi-Arabias UPR-rapport fra 2013.

Saudi-Arabias andre, og foreløpig siste, UPR-rapport kom i 2013. Den er på 30 sider, inkludert vedlegg, og dermed 4 sider lengre enn rapporten fra 2008. Denne rapporten åpner med en gjennomgang av utvalgte lover og reguleringer som praktiseres i landet. Den første loven som gjennomgås, og den det brukes mest plass på er «The Basic Law of Governance». Her redegjøres det for at landets lovgivning er styrt etter islamsk lov, og at muslimske lederes mandat i henhold til denne loven er å beskytte og fremme menneskerettighetene. Det påpekes også at med dette følger det et ansvar om å være villig til å fornye seg etter hvert som nye generasjoner kommer til og den evolusjonen dette resulterer i. Videre skrives det at kongeriket er islams vugge og hjemstedet til de to hellige moskeer, som er retningen 1,5 milliarder muslimer ber. I den sammenhengen blir det poengtert at det er Koranen og sunnaen som utgjør islam sine autoriteter, og at Saudi-Arabia ikke har en bestemt tolkning av disse som alle må følge. Det å tolke disse tekstene er ifølge rapporten en intellektuell øvelse som lærde utfører etter bestemte kriterier og retningslinjer. En av disse retningslinjene er at tolkningen skal være i henhold til menneskerettighetene.⁵⁶

Neste lov som gjennomgås tar for seg forbudet mot menneskehandel, og at dette kan straffes med opptil 15 års fengsel og bøter på 1 million riyal, eller ca. 2,5 millioner kroner. De hardeste straffene vil gis til de som omhandler kvinner, barn eller utsatte grupper.⁵⁷ Etter delen om «The Basic Law of Governance» og loven mot menneskesmugling redegjøres det videre for flere andre lovgivninger som ikke vil bli gjennomgått her. Siste punkt under lovgivningsdelen er derimot interessant i denne konteksten da det tar for seg de siste menneskerettighetskonvensjonene Saudi-Arabia har underskrevet. Herunder to tilleggsprotokoller til Barnekonvensjonen som tar for seg blant annet barnepornografi og bruk av mindreårige i væpnede konflikter. Saudi-Arabia har også ifølge rapporten underskrevet en ILO (International Labour Organization) konvensjon om barnearbeid.⁵⁸

Etter å kjapt beskrive to nyopprettede institusjoner, en som jobber med antikorrupsjon og en som jobber med menneskesmugling, kommer det som utgjør hoveddelen av rapporten. Den

⁵⁶ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/160/88/PDF/G1316088.pdf?OpenElement> side 3.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Ibid. 4 og 5.

rommer de neste 18 sidene under overskriften: *Protection and promotion of human rights on the ground*. Det som er interessant med denne overskriften er at den gir inntrykk av å ville beskrive tiltak som er iverksatt og hvordan de fungerer i praksis. I alle fall er det mulig å tolke «on the ground» på en slik måte. Det er i tillegg et veldig langt kapittel, over halve rapporten, og dermed det mest sentrale. Grunnen til at dette er verdt å merke seg er at det ikke finness et slikt kapittel i rapporten fra 2009. Det ble åpenbart diskutert tiltak i den rapporten også, men ikke under en slik overskrift eller i et samlet kapittel.

Første delen av kapittelet drøfter de menneskerettighetskonvensjonene landet ikke har ratifisert eller underskrevet. Det står her at alle disse konvensjonene er oppe til en kontinuerlig vurdering, men at de må kunne rettferdiggjøres i henhold til sharia før Saudi-Arabia kan ta del i dem. Neste del tar for seg ytringsfrihet og i stor grad religionsfrihet. Det gjøres klart at sharia gir alle rett til å velge religion, og dette underbygges med et koransitat: “There shall be no compulsion in religion. True guidance is now distinct from error.”⁵⁹ Det er i følge rapporten tillatt for ikke-muslimer i Saudi-Arabia å utføre religiøse ritualer i private boliger. Likevel står det videre at alle saudiske borgere er muslimer, og at de som mener det finnes religiøse minoriteter i landet motsier de faktiske forhold. Det er også forbudt med religionsdiskriminering både i skoler og på arbeidsplasser.⁶⁰ Hva angår ytringsfriheten så beskrives det i rapporten at denne har blitt langt bedre i landet de siste årene, og at mediene i landet nyter stor grad av frihet så lenge innholdet er respektfylt og tar hensyn til menneskeverdet.⁶¹

Underkapittelet som redegjør for rettssystemet i landet innledes med å påpeke at tiltakene som ble beskrevet i 2009-rapporten er videreført og at disse i tillegg er videreutviklet. Det er også tatt nye grep. Blant annet er det utdannet et høyt antall nye dommere for å effektivisere rettsvesenet. Det står videre at det er fattet tiltak direkte rettet mot menneskerettighetsarbeidet ved at det er holdt seminarer og kurs om menneskerettigheter ved flere universiteter rundt om i landet.⁶² Rettsikkerheten til personer som potensielt står ovenfor en dødsstraff er ekstra prioritert ifølge rapporten. For det første påpekes det at denne straffen kun omfatter de

⁵⁹ Ibid. 6.

⁶⁰ Ibid. 7.

⁶¹ Ibid. 7 og 8.

⁶² Ibid. 8 og 9.

groveste lovbruddene. De eksemplene som blir gitt på slike lovbrudd er drap og *hirabah*, som best kan oversettes til for eksempel væpnet ran, selv om ingen av disse lovbruddene må straffes med døden i hvert enkelt tilfelle. For det andre må saken til en dødsdømt gå gjennom alle domstolene helt opp til høyesterett, og samtlige dommere må være enstemmige.⁶³

Når det kommer til mindreåriges rettssikkerhet skrives det at i henhold til eldre juridiske tradisjoner i Saudi-Arabia så kan man fortsatt dømmes som voksen hvis man har fysiske tegn på at man er i puberteten. Dette er det samme kravet som stilles for å kunne kreve at en person må utføre religiøse plikter. Det redegjøres likevel for at det tas steg for å følge den moderne utviklingen, og at i flere og flere tilfeller i rettssystemet konkretiseres det nå at man er mindreårig hvis man er under 18 år gammel. Andre tiltak går blant annet ut på at mindreårige ikke skal fengsles sammen med voksne, og at det er egne dommere som skal behandle sakene deres.⁶⁴

Neste punkt i rapporten tar for seg tortur, og den likner i stor grad på rapporten fra 2009 på dette punktet. Grovt sett så understrekes det at alle former for tortur er forbudt i Saudi-Arabia. Et punkt 2009-rapporten derimot ikke tar for seg, men som denne rapporten gjør, er straffefrihet.⁶⁵ Fengsler og andre institusjoner hvor personer sitter innesperret blir nå i større grad overvåket for å bekjempe dette problemet, og sørge for at personer som utøver autoriteten sin på en overdrevet måte blir stilt til ansvar.⁶⁶

Kvinner og barns rettigheter blir så viet nokså mye plass og oppmerksomhet på de neste sidene under en felles bolk hvor kvinners rettigheter blir diskutert først. I følge rapporten har menn og kvinner like rettigheter i henhold til sharia fordi kjønnes plikter og rettigheter utfyller hverandre. Dette blir blant annet eksemplifisert med at hvis en mann arver mer enn en kvinne så er han forpliktet til å forsørge henne, mens hvis en kvinne arver mer enn en mann har hun ikke den samme forpliktelsen. Det står også at selv om det i noen tilfeller er slik at en

⁶³ Ibid. 9.

⁶⁴ Ibid. 10.

⁶⁵ I denne konteksten er straffefrihet et begrep som omhandler personer som kan utøve voldsom autoritet, for eksempel tortur, men som på grunn av stillingen eller posisjonen sin ikke blir tatt eller straffet.

⁶⁶ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/160/88/PDF/G1316088.pdf?OpenElement> side 12.

manns vitnemål tilsvarer to kvinners, så er det i andre tilfeller slik at en kvinnes vitnemål vil overveie en mann sitt vitnemål.⁶⁷

Det skrives videre at kvinner i langt større grad har fått tilgang til offentlige og politiske posisjoner, samtidig som det er blitt tilrettelagt for kvinner også på det sivile plan. Det er for eksempel blitt opprettet både sportsklubber og speidergrupper for jenter. Økningen av kvinner som jobber i regjeringen er på nesten 8%, og det tilrettelegges også for å få flere kvinner inn i privat sektor. Innenfor utdanning beskrives det i rapporten en massiv økning av kvinner som tar høyere utdanning, og at det er flere kvinner enn menn som gjør dette i Saudi-Arabia. Denne økningen er et resultat av tilrettelegging, blant annet gjennom å åpne utdanningsinstitusjoner kun for kvinner.⁶⁸

Det jobbes også med å øke bevisstheten blant kvinner i Saudi-Arabia angående hvilke rettigheter de har. Det er blitt kjørt kampanjer rundt om i landet for å lære kvinner om rettighetene deres for eksempel når det kommer til sosial stønad, giftemål, skilsmisser og så videre. Siste punkt under kvinners rettigheter handler om barna til saudiske kvinner som er gift med utenlandske menn. Den 12. november 2012 ble det innført en regel om at disse kvinnene kan overta sponsorrollen for barnet enten barnet befinner seg i Saudi-Arabia eller utenlands. Det påpekes også at disse barna har de samme rettighetene innenfor skole og helsevesen som barn med to saudiske foreldre.⁶⁹

Angående barns rettigheter trådte «The Child Protection Act» i kraft fra 24. desember 2012. Denne beskytter alle barns rettigheter i henhold til Saudi-Arabias plikter i forhold til barnekonvensjonen. Den fastslår også at alle under 18 år skal regnes som barn, og at det er forbudt å ansette barn under 15 år. Et annet tiltak som er iverksatt er at lærere har fått opplæring i å gjenkjenne og håndtere barn som er utsatt for voldsmisbruk. Det er også planlagt et masterprogram som skal fokusere på barns rettigheter.⁷⁰

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid. 13 og 14.

⁶⁹ Ibid. 14 og 15.

⁷⁰ Ibid. 15.

Foreldreløses rettigheter er neste tema i rapporten. Det står at det blant annet er stiftet to fosterhjemprogrammer for å forbedre vilkårene til denne gruppen. Et av programmene går ut på et totalt fosterhjemansvar hvor familien tar alt ansvar for barnet på permanent basis. Det poengteres her at dette skal skje i henhold til sharia, men det utdypes ikke om det setter noen begrensninger eller har andre konsekvenser. Det andre programmet er et deltidsprogram for barn som ikke får tilgang til en fosterfamilie på heltid. Da er det blant annet snakk om at barnet bor hos fosterfamilien i høytider og liknende.⁷¹ En nokså stor del av barnerettighetsbolken tar for seg vold mot kvinner og barn, og en rekke tiltak som er iverksatt for å forhindre dette. Det er blant annet opprettet 64 voldsbeskyttelsessentre i tillegg til hjelpelinjer for barn og foresatte som trenger råd rundt dette temaet.⁷²

Akkurat som i 2009-rapporten er rettighetene til fremmedarbeidere sentralt også i denne rapporten. Nytt denne gangen er at det har blitt opprettet tekniske hjelpemidler som skal sørge for at denne gruppen får lønnen de skal ha og at andre kontraktsvilkår også følges. Et konkret eksempel som dras frem er et program som sørger for at forholdene og rettighetene til den nokså store burmesiske befolkningen i Saudi-Arabia har blitt forbedret. I følge rapporten skal dette programmet komme over en halv million burmesere til gode. En annen konkret lov som trekkes frem er at det fra 2011 har vært forbudt å arbeide i solen mellom 12 og 15 fra 1. juli til slutten av august.⁷³

De neste par sidene i rapporten handler nesten utelukkende om hvilke midler som er puttet inn i de ulike sektorene som allerede er blitt diskutert tidligere i rapporten. Etterpå følger en del som handler om menneskerettighetssamarbeid, altså hvordan saudiske myndigheter og både nasjonale og internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner samarbeider. Akkurat som i rapporten fra 2009 poengteres det at menneskerettighetsorganisasjoner er blitt ønsket velkommen inn i landet. Det fortelles også om at FNs høykommissær for menneskerettigheter besøkte Saudi-Arabia i 2010, et møte høykommissæren beskrev som svært viktig for regionen. Et punkt som skiller seg ut i denne delen handler om beskyldninger om at Saudi-

⁷¹ Ibid. 16.

⁷² Ibid. 17.

⁷³ Ibid. 17 og 18.

Arabia på et tidspunkt hadde anholdt og gitt en gruppe menneskerettighetsaktivister utreisenekt. I følge rapporten handlet denne saken om utenforstående hendelser som ikke hadde med deres menneskerettighetsarbeid å gjøre, og at beskyldningene dermed er feilaktige.⁷⁴

Etter nok en del som tar for seg bevisstgjøring og kursing i forskjellige instanser rettet mot menneskerettigheter, avsluttes det lange kapittelet med overskriften *Protection and promotion of human rights on the ground* med en siste bolk. Denne biten tar for seg internasjonale bidrag som er gjort av saudiske styresmakter og da spesielt den saudiske kongen. Det gis blant annet eksempler på seminarer og kulturutvekslingsentre som er åpnet i regi av Saudi-Arabia. Det er også et punkt som skiller seg ut her rent retorisk. Dette punktet handler om Saudi-Arabias årelange arbeid for fred i Midtøsten til tross for alle hindrene som er lagt i veien av Israel. Dette er eneste stedet, inkludert 2009-rapporten, hvor det rettes kritikk mot en annen FN-nasjon.⁷⁵

Kapittel 4 er betraktelig kortere enn det foregående og beskriver to nasjonale prioriteringsområder. Det ene området er antikorrupsjon, og her vises det til en rekke tiltak som er iverksatt mot korrupsjon. Det andre fokusområdet er antallet pilegrimer landet tar imot hvert år. Dette var også tema i den forrige rapporten, og beskriver de enorme kostnadene dette fører med seg med tanke på logistikk, sikkerhet og service til de reisende. I følge rapporten er målet å hele tiden forbedre forholdene for pilegrimene til tross for kostnadene dette fører med seg.⁷⁶

Helt til slutt er det et veldig kort kapittel om innsattes rettigheter. Det viktigste her handler om disse fangenes, både kvinner og menn, muligheter til å forlate fengselet hvis det er nødvendig. Dette kan gjøres hvis for eksempel slektninger ikke er i stand til å besøke fengselet, hvis man skal gifte seg eller hvis man trenger medisinsk hjelp på et sykehus. Det er også et avsnitt som forklarer at ved død så slettes huslån.⁷⁷

⁷⁴ Ibid. 20 og 21.

⁷⁵ Ibid. 22 og 23.

⁷⁶ Ibid. 23 og 24.

⁷⁷ Ibid. 24 og 25.

4. 2 - Sammenlikning av 2009 og 2013-rapportene.

Det er definitivt flere likheter enn ulikheter i rapportene fra 2009 og 2013 hvis man ser på innhold og budskap. En åpenbar årsak til dette er at de har samme formål, nemlig å redegjøre for hvilke tiltak som er iverksatt eller planlagt for å forbedre menneskerettighetssituasjonen. Det er lagt mye arbeid i begge rapportene når det kommer til å redegjøre for tiltak som er iverksatt og resultatet av disse. Der er også til en viss grad fokus på tiltak som skal iverksettes i tiden som kommer. For å best mulig få frem dette budskapet hadde det vært naturlig å bruke noe plass i rapportene på å beskrive situasjonen i landet slik den har vært forut for tidspunktene de har blitt skrevet. Dette er omtrent helt fraværende. Siden dette ikke er beskrevet som en av hensiktene med disse rapportene fra FN sin side⁷⁸, er det vanskelig å med sikkerhet konkludere med at saudiske myndigheter bevisst har unngått det. Det er likevel så åpenbart fraværende i begge rapportene at det må bemerkes.

En annen åpenbar likhet er at mye stoff gjentas på forskjellige steder i rapportene noe som gir et av at de er ustrukturert. Det mest tydelige eksemplet på dette er fokuset myndighetene har på å øke bevisstheten rundt menneskerettighetene til det saudiske folket. Det trekkes frem kontinuerlig gjennom rapporten at det blir holdt seminar, kampanjer og flere andre tiltak for å lykkes med dette. Et eksempel til fra 2013-rapporten er at innsattes rettigheter blir redegjort for ved gjentatte anledninger. Det kan være to årsaker til dette. Den ene er at rapportene er dårlig gjennomarbeidet og dermed trekker inn ulike grupper og temaer flere steder hvor andre temaer er i fokus. Dette kan for eksempel skje hvis en utsatt samfunnsgruppe har likheter med en annen. I Saudi-Arabias tilfelle er et slikt eksempel at vergeordningen både er relevant for kvinner og barn, og derfor kan kvinners og barns rettigheter noen gang blandes i rapportene. Den andre årsaken til at det er mye gjentakelser kan være at det er et bevisst virkemiddel. En måte å skape mer tyngde bak ordene gjennom å gjenta fokuset myndighetene har på de ulike gruppens rettigheter.

⁷⁸ Hentet fra Menneskerettighetsrådet sine sider: The UPR is a State-driven process, under the auspices of the Human Rights Council, which provides the opportunity for each State to declare what actions they have taken to improve the human rights situations in their countries and to fulfil their human rights obligations.

Det er også noen ulikheter mellom de to rapportene. De har litt forskjellige struktur og kapitlene er litt forskjellige inndelt, men når man leser innholdet ser man at dette bare er kosmetiske forskjeller. Det mest åpenbare forskjellen er at 2013-rapporten går litt mer i detalj på enkelte steder. Et eksempel er delen om fremmedarbeider hvor det blir beskrevet teknologiske hjelpemidler som er blitt utbedret for å gjøre det enklere for disse å få oppfylt kontraktene sine. I 2009-rapporten blir fremmedarbeideres rettigheter diskutert på et mer grunnleggende plan. Samtidig er det naturlig at de to rapportene går i en slik retning da den første rapporten på mange måter legger grunnlaget for den andre.

4.3 - Saudi-Arabias UPR-gjennomgang i 2013.

Sesjonen hvor Saudi-Arabia hadde sin UPR-gjennomgang i 2013 er tilgjengelig i sin helhet på video. Noen få steder bærer opptaket preg av dårlig kvalitet og det som virker å være litt usikre oversettere. Dette er dog i såpass liten grad at kilden fortsatt har stor grad av troverdighet og budskapet til de nasjonene som har kommentarer kommer tydelig frem. Fordelen med en slik kilde kontra for eksempel et skriftlig referat er at man får høre kommentarene i sin helhet i stedet for å lese en skriftlig oppsummering. Denne formen for kilder fungerer med andre ord som et fint supplement til skriftlige dokumenter.

Disse sesjonene blir innledet med at nasjonen som har sin gjennomgang holder en innledning på cirka et kvarter. Stort sett består denne innledningen av en oppsummering av rapporten som er levert på forhånd, men i dette tilfellet kom den saudiske delegasjonen med et ekstra innspill. De var nok forberedt på å få mye kommentarer relatert til kvinners posisjon i det saudiarabiske samfunnet, og tok derfor tak i dette før de andre nasjonene fikk slippe til. Delegasjonen sa at mange oppfattelser rundt dette temaet var preget av feilinformasjon eller informasjon fra kilder med manglende objektivitet.⁷⁹ Det er nok naturlig for en hvilken som helst nasjon som er under en slik vurdering å havne i forsvarsposisjon, i alle fall til en viss grad. Denne delen av innledningen viser at representantene fra Saudi-Arabia nok var det allerede fra starten av.

⁷⁹ <http://webtv.un.org/meetings-events/human-rights-council/universal-periodic-review/17th-upr/watch/saudi-arabia-review-17th-session-of-universal-periodic-review/2758830900001> - etter cirka 21 minutter.

Hvis man sammenlikner med gjennomgangen Saudi-Arabia hadde fire år tidligere så finner man naturlig nok en del likheter når man ser på tilbakemeldingene de fikk. Hovedfokuset var nok en gang på kvinner og da spesielt vergeordningen, men også reservasjonene mot CEDAW og vold i hjemmet var områder mange hadde kommentarer til. Fremmedarbeideres rettigheter var i likhet med 2009 også et tema som opptok mange, blant annet var det flere som var bekymret for rettsikkerheten til denne gruppen. Et tredje punkt som fikk mye oppmerksomhet i begge gjennomgangene var dødsstraff og tortur. Spesielt dødsstraff mot personer under atten år var det mange som ba Saudi-Arabia legge ned forbud mot. Flere ville også ha et forbud mot straffemetoder som amputering og pisking.⁸⁰

Det var også spesielt to områder som fikk mer oppmerksomhet i 2013 enn i 2009. Flere nasjoner tok til orde for at Saudi-Arabia i langt større grad måtte kodifisere lovsystemet sitt, spesielt med tanke på å forbedre den generelle rettssikkerheten i landet. Den andre forbedringen mange ønsket seg var at saudiske styresmakter ytterligere skulle styrke forholdet sitt til FNs og andre menneskerettighetsorganer. Flere mente at det beste virkemiddelet for å få dette til var å invitere flere spesialrapportører og NGOer til landet for å på den måten styrke dialogen og åpenheten. Et siste forslag som kom fra flere hold var at Saudi-Arabia burde ratifisere flere FN-konvensjoner. Da spesielt konvensjonen om politiske og sivile rettigheter, og konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.⁸¹ Denne gangen var det også de vestlige nasjonene som i størst grad konfronterte delegasjonen fra Saudi-Arabia, og dermed sto for den tyngste kritikken.

Selv om man ser klare likheter mellom gjennomgangene i 2009 og 2013 så har det også skjedd en tydelig utvikling. Balansen i kritikken er langt mer balansert under sesjonen i 2013, noe som både er et resultat av tiltak iverksatt av Saudi-Arabia i mellomtiden, men også av tall som kommer frem i rapporten deres. Angående kvinners rettigheter så var det spesielt på to områder den saudiske delegasjonen høstet lovord. Over tjue nasjoner bemerket at kvinner siden sist hadde fått plass i landets rådgivende forsamling, shuraen, og at tretti av setene der var blitt besatt av kvinner. Det faktum at flere kvinner enn menn studerte ved høyere utdanningsinstitusjoner var også noe mange delegasjoner ga positiv omtale. Når det kom til

⁸⁰ Ibid. Flere steder.

⁸¹ Ibid.

barns rettigheter var det mange av de andre FN-nasjonene som mente at det var meget positivt at Saudi-Arabia hadde ratifisert av to tilleggsprotokoller til barnekonvensjonen. Disse to protokollene tar henholdsvis for seg barneporno og bruk av barnesoldater.⁸²

4. 4 - Saudi-Arabias respons på kommentarene.

På samme måte som responsen den saudiske delegasjonen kom med etter gjennomgangen i 2009, var den også denne gangen preget av mangel på selvkritikk. De svarte på de kommentarene og spørsmålene som ble lagt frem, men anerkjente ikke at det var hold i noe av kritikken. Spesielt på to steder var responsen fra delegasjonen interessant. Angående dødsstraff redegjorde de for at dette kun blir benyttet ved alvorlige lovbrudd som drap og at alle tiltalte får tilbud om rettshjelp. Begge disse påstandene er noe denne oppgaven senere vil vise at det finnes meget gode indikasjoner på at ikke stemmer. De påpekte også at sakene til de dødsdømte må innom tretten dommere før henrettelsene blir gjennomført.⁸³ Representantene valgte altså å legge frem informasjon som tilhørerne i salen visste at ikke stemmer.

Den saudiarabiske delegasjonen diskuterte også vergeordningen i avslutningen sin. De valgte vel og merke ikke å ta for seg kravet om at kvinner i landet må ha en mann som verge. Det de sa var at kvinner i like stor grad som menn kan være verge for barn eller personer som av andre årsaker trenger verge. Det er ifølge delegasjonen ikke kjønn men kvalifikasjon som avgjør om man kan være verge for disse gruppene. De brukte altså ikke et eneste ord på vergeordningen som er relatert til kvinner, selv om det var denne flere av de andre nasjonene hadde kommentarer på. Ingen av kommentarene underveis i sesjonen handlet om verger for barn.⁸⁴

4. 5 - Oppsummering av 2013-gjennomgangen.

Det er to poenger som skiller seg ut når man ser på Saudi-Arabias UPR-gjennomgang fra 2013. Det første er at kommentarene de fikk fra andre FN-nasjoner var mer balanserte enn i 2009. Spesielt reformer angående kvinners tilgang til offentlige posisjoner og ratifiseringene

⁸² Ibid.

⁸³ Ibid. Etter cirka 2 timer og 32 minutter.

⁸⁴ Ibid. Etter cirka 3 timer og 45 minutter.

av tilleggsprotokollene til barnekonvensjonen bidro til dette. Likevel var retorikken til den saudiske delegasjonen av samme art på de områdene hvor de mottok kritikk. De viste ingen tegn til selvkritikk, men presenterte heller et bilde som bar preg av at menneskerettighetssituasjonen i landet totalt sett er tilfredsstillende og at det kontinuerlig er fremskritt. De valgte også på noen steder å beskrive en situasjon som ikke er i tråd med virkeligheten. Dette til tross for at man må kunne anta at tilhørerne visste dette. Hvorfor representantene valgte å gå frem på denne måten er det veldig vanskelig å svare på, men det virker utvilsomt som en del av et større strategisk spill.

5. Andre nasjoners UPR-rapporter.

For å kunne forstå de to rapportene til Saudi-Arabia på en enda bedre måte vil det være nyttig å se nærmere på hvordan noen andre utvalgte nasjoner har formulert sine rapporter. Det vil i denne sammenhengen ikke være rom for å gå inn på disse rapportene i detalj på samme måte som med de saudiske rapportene, men da heller lete etter likheter og ulikheter. De tre rapportene som vil bli brukt som komparasjon her er rapporter skrevet av Qatar, Kina og Sverige. Qatar fordi det også er et gulfland som praktiserer sharia. Kina fordi de også har vært mottaker av mye kritikk relatert til menneskerettigheter, men har en helt annen kultur og historie enn Saudi-Arabia, og til slutt Sverige fordi de kan beskrives som et relativt velfungerende vestlig demokrati. På denne måten får man eksempler fra tre nasjoner med helt ulike ståsteder, hvorav en, altså Qatar, er noenlunde sammenlignbar med Saudi-Arabia. Tre rapporter vil selvsagt ikke være nok til å med sikkerhet kunne gi en konklusjon, men de vil bidra til å gi et bredere perspektiv.

5.1 - Qatars rapport fra 2009.

Når man leser rapporten til Qatar fra 2009 så er det absolutt en god del likheter med rapportene til Saudi-Arabia. De bruker mye plass på å beskrive kvinners posisjon i samfunnet og er tydelige på at landet har kommet langt med tanke på likestilling. På samme måte som Saudi-Arabia viser de blant annet til at det er flere kvinner enn menn som tar høyere utdanning. I likhet med Saudi-Arabia så finnes det et høyt antaøø fremmedarbeidere i Qatar. I rapporten vises det til flere tiltak som har lagt til rette for disse og for å unngå menneskehandel. Det vies også i denne rapporten en god del tid på barns rettigheter, blant annet i forbindelse med barnarbeid.⁸⁵

En annen åpenbar likhet er at det presenteres veldig mange ulike nasjonale sentre og stiftelser som arbeider med å forbedre menneskerettighetssituasjonen i landet. Det fokuseres også på kampanjer som er laget for å fronte rettighetene til ulike samfunnsgrupper. I tillegg understrekes det at menneskerettigheter utgjør kjernen og grunnlaget for all reformering som foregår i Qatar. På samme måte som rapportene til Saudi-Arabia avsluttes også denne med å

⁸⁵ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G09/171/16/PDF/G0917116.pdf?OpenElement>

drøfte utfordringer som er spesielt knyttet til landet deres. Der skrives det at Qatar fortsatt er under utvikling og at de er relativt ferske når det kommer til å forholde seg til internasjonale menneskerettsorganer. Begge disse elementene gjør ifølge rapporten at situasjonen er ekstra krevende.⁸⁶

Selv om likhetene er mange finnes det også betydelige forskjeller mellom Saudi-Arabias rapporter og Qatar sin. Med tanke på at begge landene har en lovgivning basert på sharia er kanskje den mest slående forskjellen måten dette blir brukt på i rapporten. Der hvor Saudi-Arabia gjentatte ganger viser til islamsk lov som noe som bygger opp om menneskerettighetene, snakker rapportforfatterne fra Qatar nesten ikke om dette i det hele tatt. I Qatar sin rapport nevnes sharia en gang. Dette står i sterk kontrast til Saudi-Arabia som i sine rapporter bruker ordet henholdsvis 10 og 25 ganger. Det er her verdt å påpeke at dette til en viss grad har en sammenheng med Saudi-Arabias posisjon innen islam. Det er også viktig å poengtere at den ene gangen Qatar nevner sharia så er formuleringen slående lik det man finner igjen i rapportene til Saudi-Arabia. Formuleringen i Qatars rapport ser slik ut: «To enrich and spread a culture of human rights derived from Islamic sharia and all international conventions relating to human rights.»⁸⁷ Begge landene skriver altså at menneskerettighetene har sitt utspring i islamsk lov.

En annen konkret forskjell er diskusjonen rundt sysselsetting av kvinner. Begge lands rapporter bruker som sagt mye tid på å diskutere kvinners rettigheter og hvilke tiltak som er iverksatt for å operere i henhold til internasjonale forpliktelser. Likevel er det et punkt hvor Qatar sin rapport skiller seg ut. Angående kvinner i lederstillinger står det følgende: «However, more remains to be done to increase the number of women in senior leadership positions, both in the public and in the private sector.»⁸⁸ Ingen av de to rapportene til Saudi-Arabia kommer med en slik type anerkjennelse på noen punkter. De diskuterer en rekke tiltak som skal forbedre situasjonen, men rent retorisk er dette en klar forskjell. Et siste punkt hvor Saudi-Arabia og Qatar sine rapporter skiller seg er at Saudi-Arabia i langt større grad beveger seg ut av det som er hensikten med rapporten. Blant annet gjennom å ramse opp en rekke

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Ibid. 12.

⁸⁸ Ibid. 14.

økonomiske bidrag til land som er plaget av hungersnød. Qatar kommer ikke med noen slike digresjoner.

5. 2 - Kinas rapport fra 2013.

På tross av at Kina og Saudi-Arabia er to veldig ulike land hva angår historie og kultur så finner man flere likheter i hvordan de argumenterer i UPR-rapportene sine. Det som kanskje er den mest tydelige likheten er at rapportene til begge landene er preget av ideologi. Der hvor Saudi-Arabia bruker mye plass på å argumentere for islam og sharia sin betydning for menneskerettighetene, gjør Kina det samme med deres sosialistiske retning.⁸⁹ Selv om dette åpenbart er to vidt forskjellige ideologier, så er de så gjennomgripende i de to landene at det tydeligvis er et behov for å gi de mye oppmerksomhet i rapportene. På den ene siden kan dette være en form for rettferdiggjørelse, men det kan selvsagt også være et tegn på ekte begeistring for islam i Saudi-Arabia og sosialisme i Kina.

I likhet med Saudi-Arabia bruker også de kinesiske rapportforfatterne plass på å redegjøre for promotering av menneskerettigheter. Dette gjøres nesten på alle utdanningsnivåer, i tillegg til at det blant annet fokuseres på i media.⁹⁰ Et punkt som er slående likt når man sammenlikner de saudiske rapportene med den kinesiske er diskusjonen rundt dødsstraff og tortur. Det kommer tydelig frem at det er veldig mye som skal stemme rent juridisk før en dødsstraff gjennomføres. Angående tortur så er begge landene klare på at det er forbudt å torturere personer i varetekt, og at disse personene er beskyttet av loven. Både Kina og Saudi-Arabia anerkjenner likevel at dette forekommer gjennom at myndighetspersoner utnytter posisjonen sin. Det arbeides ifølge rapportene kontinuerlig med tiltak for å forhindre dette.⁹¹ Et siste likhetstrekk som kan trekkes frem er at også Kina viser til økonomiske bidrag de har gitt til land i nød.

Det er også noen veldig klare forskjeller mellom rapportene. En rent strukturell forskjell er at mens de ulike bolkene Saudi-Arabia sine rapporter flyter litt inn i hverandre og er preget av en del gjentakelser, så går kineserne mer systematisk til verks. Måten de gjør det på er å

⁸⁹ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/169/58/PDF/G1316958.pdf?OpenElement>

⁹⁰ Ibid. 6.

⁹¹ Ibid. 10-12.

tematisere etter enkeltrettigheter som for eksempel rett til jobb, rett til bosted og rett til liv. Deretter går de inn på samfunnsgrupper som kvinner eldre og barn. Dette gjør rett og slett at det er lettere å ta den kinesiske rapporten innover seg. En annen strukturell forskjell er måten den kinesiske rapporten fra 2013 er knyttet sammen med UPR-gjennomgangen de hadde i 2009. Kina hadde nemlig sine gjennomganger samtidig med Saudi-Arabia. Måten de gjør dette på er å gjennom hele rapporten vise til hvordan tiltakene de har gjort henger sammen med anbefalingene de fikk forrige gang.⁹² Saudi-Arabia sine rapporter virker på sin side som to nesten helt uavhengige dokumenter.

Kina bruker også langt mer plass i rapporten på å vise til landets solide økonomi enn det Saudi-Arabia gjør. Dette er også et tema hvor sosialismen trekkes frem gjennom å flere ganger vise til vellykkede femårsplaner. De forklarer at den gode økonomien i landet er essensiell for å sikre folks rettigheter og levestandard.⁹³ Et annet element med Kinas rapport er at den har et slags konkurranseelement ved seg. På flere steder sammenligner de seg med resten av verden gjennom blant annet å si at de er ledende på flere felter.⁹⁴

I likhet med rapportene til både Saudi-Arabia og Qatar diskutere også den kinesiske rapporten utfordringer som er spesielle for Kina. Der trekkes det frem at Kina fremdeles er et utviklingsland og at de har en stor befolkning. Dette resulterer blant annet i at det bor nesten hundre millioner mennesker der som mottar sosial støtte på grunn av fattigdom. Et siste element med den kinesiske rapporten som skiller seg ut er at de har implementert to mindre rapporter for regionene, Hongkong og Macao.⁹⁵

5. 3 - Sveriges rapport fra 2010.

Den rapporten som har færrest likhetstrekk med de to fra Saudi-Arabia er Sverige sin fra 2010. Den er også betydelig kortere enn de andre rapportene. Det må påpekes at alle rapportene har åpenbare likhetstrekk, men de skriver tross alt i samme sjanger, med samme formål og med samme krav til innhold. Det er likevel i tillegg til dette spesielt på et punkt

⁹² Ibid. 3-18.

⁹³ Ibid. 6.

⁹⁴ Ibid. (flere steder).

⁹⁵ Ibid.

rapportene til Saudi-Arabia og Sverige til en viss grad sammenfaller. Saudi-Arabia tok i begge rapportene sine til orde for å begrense ytringsfrihetene med det formålet å forhindre vanskjøtsel av religion, og i forlengelsen av dette forhindre terror. Sverige diskuterer også problematikken rundt økende terrorvirksomhet og organisert kriminalitet på den ene siden og beskyttelse av menneskerettighetene på den andre. De eksemplifiserer dette med balansen mellom hemmelig etterretning og retten til privatlivets fred.⁹⁶ Det er dog en forskjell i retorikken de to landene bruker. Sverige tar aldri til orde for å innskrenke menneskerettighetene, de diskuterer derimot tiltak som er gjort for å forhindre at dette skal skje.

Det er altså en rekke forskjeller mellom rapportene, men det er spesielt to punkter som illustrerer disse forskjellene på en god måte. Det ene er hvordan de forskjellige konvensjonene og andre internasjonale avtaler som er ratifisert blir implementert i samfunnet. Alle rapportene, som de skal gjøre, viser til tiltak som er gjort og skal gjøres for å få dette til på en god måte. Sverige tar likevel denne diskusjonen enda lenger og illustrerer i rapporten hva som skal til for at disse ratifiserte avtalene skal bli en del av svensk lov og hvordan dette gjøres.⁹⁷ Dette aspektet finner man ikke igjen i de saudiske rapportene.

Et siste poeng som må trekkes frem er forskjellen rapportene imellom hva angår å anerkjenne eksisterende problematikk. Man finner til en viss grad sider ved rapportene til Saudi-Arabia som erkjenner at det finnes utfordringer, men evnen til å ta selvkritikk fra myndighetenes side er begrenset, i tillegg til at det ofte forsvares med at det kontinuerlig skjer fremskritt på de ulike områdene. I rapporten til svenskene er dette veldig annerledes spesielt på to steder, nemlig kvinners rettigheter og hatkriminalitet. Et avsnitt som illustrerer dette veldig godt tar for seg kjønnsforskjeller på ulike samfunnsområder. Det står følgende:

Despite these efforts, gender inequality still exists in most sectors of society. A gender pay gap, unequal career opportunities, an unequal division of parental insurance and an under-representation of women in executive positions in local and regional

⁹⁶ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G10/110/54/PDF/G1011054.pdf?OpenElement> side 19.

⁹⁷ Ibid. 3 og 4.

decisionmaking bodies, at universities and in the private sector continue to give cause for concern. Furthermore, there is a high degree of gender segregation in the labour market and in upper secondary school education. Despite legislation and an active involvement by authorities and civil society organisations, men's violence against women remains an extensive problem in Sweden.⁹⁸

Dette er et helt avsnitt fra rapporten hvor det beskrives betydelige problemer uten forsøk på noen form for politiske eller andre typer bortforklaringer. Akkurat denne måten å formulere seg på viser kanskje aller best forskjellen mellom rapportene til Saudi-Arabia og rapporten til Sverige. Mye av den samme retorikken finner man igjen når hatkriminalitet er tema. Det vises til en nasjonal rapport som konkluderer med at dette er en betydelig utfordring i landet. Det står videre at på tross av at denne rapporten ikke konkluderer sikkert så er det sannsynlig at kriminalitet relatert til islamofobi, antisemittisme og homofobi er et økende problem.⁹⁹ Her tar de altså opp et problem hvor det ikke gjøres fremskritt, men at det derimot er en utfordring som er blitt større.

5. 4 - Oppsummering av rapportene til Qatar, Kina og Sverige.

Når man vurderer rapportene til Qatar, Kina og Sverige opp mot rapportene til Saudi-Arabia er det mulig å trekke noen konklusjoner. Den første er at de retoriske virkemidlene til de kinesiske og saudiske rapportforfatterne er nokså like. Det er naturligvis mye av innholdet som er annerledes, men hovedbudskapet er at det gjøres store fremskritt omtrent på samtlige områder, i tillegg til at de i svært liten grad er selvkritiske. Begge landene bruker også mye plass på ideologi. En sannsynlig årsak til disse likhetene er at både Saudi-Arabia og Kina har vært mottakere av massiv kritikk og føler nok at de til en viss grad er presset inn i et hjørne i denne konteksten. Det landet som er likest Saudi-Arabia av disse tre hva angår kultur, religion og styresett er Qatar. Denne likheten gjenspeiles også til en viss grad i rapporten. Det er blant annet mye fokus på mange av de samme temaene. Rapporten til Qatar er bærer likevel langt mindre preg av være skrevet som en forsvarstale. Blant annet så anerkjenner de at det må gjøres mere for å få kvinner inn i lederstillinger både i det private og i det offentlige næringslivet. Sverige er åpenbart det landet som står lengst unna Saudi-Arabia hvis man

⁹⁸ Ibid. 9.

⁹⁹ Ibid. 17.

summerer faktorer som historie, kultur og menneskerettigheter. Dette skinner også gjennom i rapporten. På tross av at Sverige har et langt bedre rulleblad enn Saudi-Arabia i menneskerettighetsspørsmål, så er svenskene langt mer kritiske til seg selv. Man må rett og slett konkludere med at Sveriges rapport virker å være langt mer ærlig enn de to saudiske rapportene. Saudi-Arabia var nok mer opptatt av å overbevise gjennom rapportene sine enn de var av å beskrive.

6. 2009 – FN-rapporter og kvinner inn i politikken.

I tillegg til Saudi-Arabias UPR-gjennomgang i 2009 kom det en ytterligere vesentlig FN-rapport om menneskerettigheter og Saudi-Arabia dette året. Yakin Ertürk som da var FNs spesialist på vold mot kvinner dro i februar 2008 til landet for å kartlegge kvinners situasjon der. Fokuset var på menneskerettigheter generelt og vold mot kvinner spesielt. Rapporten hennes kom ut 14. april 2009, og i mellomtiden av besøket hennes og leveringen av rapporten skjedde det flere endringer i saudiarabisk politikk som må kunne beskrives som historiske. Som rapporten til Ertürk vil vise kom det kvinner inn i politiske posisjoner som aldri hadde vært besatt av kvinner tidligere. At disse innsettelsene skjer i samme tidsperiode som UPR gjennomgangen og rapporten til Ertürk kan selvsagt sees som et tegn på at Saudi-Arabia lot seg påvirke av FN og rapportene som var i vente, men på den annen side var tross alt ikke fokuset på menneskerettighetssituasjonen i landet noe nytt i 2009.

6. 1 - Yakin Ertürks rapport om kvinners situasjon i Saudi-Arabia.

Saudi-Arabia er et kjønnssegregert samfunn der det er lagt opp til at kvinner og menn i stor grad ikke omgås. Ertürk skriver i rapporten at det i 2005 kom en endring i lovgivningen slik at det ikke lenger eksplisitt står at kvinner og menn skal holdes adskilte på arbeidsplassen, men på grunn av at det ikke er kommet noe offentlig oppheving av loven eller et forbud mot segregering er det vanskelig å se noen håndhevelse og dermed endring i praksis som et resultat av lovendringen.¹⁰⁰

I innledningen til kapittelet som tar for seg kvinners status innenfor utdanning og jobb, kvinners muligheter til å påvirke samfunnet og til slutt vergesystemet skriver Ertürk følgende:

Positive developments in the status of women have taken place in recent years. Yet, by and large, the “modern” practices concerning women in Saudi Arabia stand in contrast to not only the role women played during early Islam but also vis-à-vis the laws and religious principles prevailing in the country. The contradictions in this regard are

¹⁰⁰ <http://www.ohchr.org/EN/Countries/MENARRegion/Pages/SAIndex.aspx> under «Most recent Special Procedures’ reports» side 7.

most apparent in the areas of women's autonomy and participation in the public sphere.¹⁰¹

Her sier hun ingenting om brudd på FNs menneskerettigheter, men snakker i stedet om hvordan praksisen på dette området bryter med landets prinsipper, både historiske og samtidige. Ertürk er her tydelig på at hun mener posisjonen til saudiske kvinner i det offentlige rom bryter med både tradisjonen og religionen som landet er bygget på.

Et område Ertürk i stor grad er positiv til er utviklingen som har vært på utdanningsfronten. Antallet unge jenter som kan lese og skrive i Saudi-Arabia er på et høyt nivå hvis man måler det mot slik situasjonen var noen tiår tilbake. Det er også slik at nesten samtlige jenter i landet går på skole frem til de er ferdige med videregående utdanning. Det punktet som likevel er problematisk på utdanningsfronten i henhold til Ertürks rapport, handler om målet med, og resultatet av unge kvinners utdanning. Målet med å utdanne kvinner i Saudi-Arabia tidligere var å forberede dem på å utføre sine «naturlige roller» som mødre og ektefeller. Her har det fra flere hold vært uttrykt bekymring for at dette ikke har blitt endret på i særlig grad. Ertürk skriver at selv om skolebøker som bygger opp om disse stereotypene har blitt fjernet, så finnes det fortsatt en tydelig faglig kjønnsfordeling som gjør at denne bekymringen er velbegrunnet. Ertürk avslutter denne bolken med å si at selv om resultatene innenfor kvinners utdanning har vært merkbare, så kan ikke sysselsettingen vise til noe som er i nærheten av de samme resultatene.¹⁰²

Saudi-Arabias UPR-rapporter fra 2009 og 2013 er blitt diskutert og drøftet her tidligere, og i temaet sysselsetting bringer også Ertürk rapporten fra 2009 på banen. Hun er kritisk til noen tall som saudiske myndigheter presenterer i denne rapporten. De hevdet at antallet kvinner som er i arbeid tilsvarende cirka halvparten av antallet menn. Tallene NGOer er kommet frem til er derimot langt lavere. En av årsakene det blir vist til i rapporten til Ertürk er misforholdet mellom mulighetene saudiske kvinner har på utdanningsfronten kontra de begrensede mulighetene de har på arbeidsmarkedet.¹⁰³ Dette kan tolkes dit hen at det er lettere for

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid. 8 og 9.

¹⁰³ Ibid. 9.

saudiske myndigheter å gi unge kvinner muligheter innenfor utdanning og på den måten skaffe en form for velvilje både nasjonalt og internasjonalt, enn det er på arbeidsmarkedet. Et høyt antall kvinner i arbeid vil bidra til større samfunnsomveltninger enn mange kvinner på utdanningsinstitusjoner vil gjøre. Der vil også innholdet i studiene deres kunne kontrolleres i nokså stor grad.

I 2009 skjedde det ifølge rapporten flere historiske hendelser i saudisk kvinneverettighetshistorie. I februar det året ble en kvinne utnevnt til viseminister, i april ble en kvinne for første gang utnevnt til president for et av landets universiteter, og i juni ble seks kvinner valgt inn i Saudi-Arabias nasjonale rådgivende forsamling, eller shuraen, da for å jobbe med saker som angår kvinner eksklusivt. Likevel påpeker Ertürk at kvinners muligheter som beslutningstakere i Saudi-Arabia fortsatt er svært begrensede. Det er ifølge representanter fra saudiske myndigheter sosialt problematisk at kvinner tar avgjørelser som påvirker menn. I kontrast til dette finnes det ifølge rapporten en undersøkelse utført i Jeddah som viser at 84 prosent kvinner og 78 prosent menn er positive til at kvinner sammen med menn kan delta i beslutningstakingen rundt temaer som handler om landets utvikling.¹⁰⁴

Vergeordningen i Saudi-Arabia, altså kravet om at en kvinne i veldig mange situasjoner må ha med seg en mannlig verge eller hans tillatelse, er et kontroversielt tema når det kommer til saudiske kvinners rettigheter. Det er også et tema i denne rapporten, og Ertürk skaper et bilde som tydeliggjør hvor begrensende dette er på kvinner i nesten alle offisielle ærender. Det er vel og merke ingenting i den saudiske lovgivningen som sier at en kvinne må ha en verge med seg hvis hun for eksempel skal levere en klage hos en politistasjon eller en domstol, men likevel vil dette i de aller fleste tilfeller bli påkrevd. Noen fremskritt er likevel blitt gjort ifølge Ertürk, blant annet ble det fra 2001 tillatt at kvinner kunne få utdelt ID med foto noe som var et fremskritt med tanke på kvinners autonomi. Denne identifikasjonen blir vel og merke kun utdelt hvis en verge tillater det.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Ibid. 10.

¹⁰⁵ Ibid. 10 og 11.

Vold mot kvinner og jenter i hjemmet er beskrevet i rapporten som et stort problem i Saudi-Arabia. En undersøkelse det vises til i rapporten viser at over halvparten av saudiske menn både har utført vold mot kvinner for det de mener er dårlig oppførsel, og at over halvparten av saudiske menn også mener at det er deres rett å bruke slike metoder for å straffe slik oppførsel.¹⁰⁶ I denne delen av arbeidet med rapporten har Ertürk brukt feltarbeid og bruker en historie fra en saudisk jente for å eksemplifisere:

My father is a retired military man and an alcoholic. He abused me since I was little. My mother died at the hospital because of beatings and burns. When my siblings and I accused our father of her death, he forced us to change our testimony. He hit me with chains and swords and raped me. I ran away from the house and lived on the street, where the hay'at found me and brought me to a shelter. But my father complained to the police I had run away and I spent one week in prison. My complaint about rape was rejected as the case focused on my running away. My father ultimately rejected me, so I could stay in the shelter with two of my sisters. I fear for my younger sister, who remains with our father.¹⁰⁷

Det finnes flere slike konkrete eksempler i rapporten hvor Ertürk trekker frem enkelthistorier i en større kontekst. Hvorvidt slike enkelttekstempler har noen nytteverdi når man skal diskutere menneskerettighetsbrudd begått av myndighetene får være et åpent spørsmål, men det er en styrke i rapporten fordi det skaper et tydeligere bilde av den totale situasjonen i Saudi-Arabia.

Vold, og da spesielt voldtekt, i den offentlige sfæren er også et fokusområde for Ertürk. Hun skriver at kun et marginalt antall kvinner anmelder voldtekter både på grunn av frykten for å bli dømt av omgivelsene, men også av frykt for å bli straffet selv for utroskap. Det står heller ifølge rapporten ingenting spesifikt om voldtekt i lovgivningen, ei heller ingenting spesifikt om straffer som følge av voldtekt eller andre former for seksuelle overgrep i henhold til rapporten. Det finnes likevel tolkninger av lovgivningen som gjør at slike overgrep kan straffes.¹⁰⁸ Her er det viktig å understreke et poeng som ble tatt opp i den historiske

¹⁰⁶ Ibid. 12 og 13.

¹⁰⁷ Ibid. 13.

¹⁰⁸ Ibid. 13 og 14.

bakgrunnen. I Saudi-Arabia er i all hovedsak lovsystemet bygget på sharia, noe som gir store tolkningsrom, og innenfor sharia er det fullt mulig å bli straffet for voldtekt.

Rapporten diskuterer også tvangsekteskap, da med spesielt fokus på veldig unge jenter. En sak som brukes som eksempel i rapporten, og som også fikk oppmerksomhet i flere internasjonale medier, handler om en 8 år gammel jente som ble tvangsgiftet med en 58 år gammel mann. Årsaken var at jentas far var i økonomiske problemer og ifølge rapporten til Ertürk trengte medgiften for å komme seg ut av uføret. Moren til jenta forsøkte å få til en skilsmisse, men dette ble avvist av en domstol fordi saken skulle vente til jenta var kommet i puberteten, i henhold til sharia og saudisk praksis er man da gifteklar. I følge korrespondanse Ertürk har hatt med saudiske myndigheter skal domstolen til slutt likevel ha annullert ekteskapet.¹⁰⁹

Den kanskje aller mest utsatte gruppen i Saudi-Arabia er fremmedarbeidere, og innenfor denne gruppen er kvinnelig tjenestepersonell, hushjelper o.l., den mest sårbare. I mange tilfeller blir disse nektet å forlate huset de jobber i, de får ikke lønn eller de blir utnyttet seksuelt. Vergeordningen gjør disse enda mer hjelpeløse da det stort sett er vergen som står bak, og dermed ikke er interessert i å hjelpe kvinnen med en anmeldelse eller andre løsninger. Ertürk skriver videre om dette at i kvinnefengselet i Riyadh hvor det når hun var der satt cirka 1200 innsatte, var alle bortsett fra to dusin saudiske kvinner fremmedarbeidere. Ofte satt disse inne fordi de var observert på gaten eller hadde pratet med noen på markedet.¹¹⁰

Resten av rapporten viser i stor grad til tiltak som er gjort eller som på dette tidspunktet skulle gjøres av saudiske myndigheter for å forbedre jenter og kvinners situasjon i landet. Ertürk går også inn på det juridiske rammeverket som allerede er på plass og som er relevant i en slik rapport. Hun konkluderer med at det er gjort fremskritt når det kommer til kvinners rettigheter i landet, spesielt på utdanningsfronten, men påpeker veldig tydelig at det fortsatt er en veldig

¹⁰⁹ Ibid. 15.

¹¹⁰ Ibid. 16-18.

lang vei å gå.¹¹¹ Til slutt kommer Ertürk med en rekke konkrete anbefalinger om hvilke tiltak som burde gjøres, alle disse er i henhold til hva som står i resten av rapporten.

For å oppsummere Ertürks rapport så virker det som et dokument som gir et godt innblikk i menneskerettighetssituasjonen til kvinner i Saudi-Arabia. Den er også i tråd med andre beskrivelser av situasjonen i landet, og virker på den måten som et dokument med bred konsensus. Ertürk er opptatt av på den ene siden å gi en god oversikt gjennom å bruke spesielt lovverket og statistikker for å vise til en helhet, men hun er som nevnt også opptatt av konkrete eksempler og historier. Resultatet av at hun bruker disse eksemplene er at det gjør rapporten mindre statisk og mindre avstandsskapende for en mottaker. Samtidig er det slik at det er i noen tilfeller kan det være en vanskelig øvelse å vise til enkelteksempler i en diskusjon om menneskerettigheter. Vold i hjemmet vil for eksempel aldri kunne være et menneskerettighetsbrudd. Menneskerettighetsbrudd begås av myndigheter eller andre organisasjoner som behandler menneskegrupper på en uverdigg måte. Enkeltpersoner uten tilknytning til myndigheter eller slike grupper kan aldri dømmes i en menneskerettighetsdomstol. Hvordan en rettsstat håndterer slike lovbrudd, spesielt hvis de foregår i et stort omfang vil derimot være interessant innenfor disse rammene. Ertürks rapport gir uansett gjennom å bruke slike eksempler også et godt perspektiv på hvordan situasjonen oppleves innenfra.

6.2 - Første kvinnelige minister.

Ertürk besøkte Saudi-Arabia i februar 2008 og rapporten hennes kom litt over ett år senere, den 14. april 2009. I mellomtiden skjedde det altså som nevnt i rapporten flere politiske endringer hvor kvinner kom inn i maktposisjoner. En av disse hendelsene fikk spesielt stor oppmerksomhet, blant annet hos internasjonale medier. I februar 2009 ble Nora bint Abdullah al-Fayez som en del av en større politisk omveltning, utnevnt til minister som første kvinne i Saudi-Arabias historie. Posten hun fikk var som viseutdanningsminister med ansvar for et nytt departement for kvinnelige studenter. Denne omfordelingen av politiske maktposisjoner ble godt mottatt av saudisk presse, og ble omtalt som et steg i riktig retning.¹¹²

¹¹¹ Ibid. 24.

¹¹² <https://www.theguardian.com/world/2009/feb/16/saudi-cabinet-woman-minister> (08.02.17)

Saudiske myndigheter har ofte blitt kritisert for å gjøre politiske endringer for å imøtekomme press både fra menneskerettighetsorganisasjoner, media og fra politiske ledere fra andre nasjoner, men at disse endringene i stor grad bare er som luftslott å regne. I denne sammenhengen var derimot Al-Faiz selv sikker på at hun ikke bare fungerte som en brikke i et spill. Hun uttalte følgende i forbindelse med innsettelsen: «I think by being the second person after the minister, I think I have enough power to work in the improvement of girls' education.»¹¹³ I konteksten av rapporten til Ertürk som viser til at det har vært store forbedringer innenfor kvinners utdanning i Saudi-Arabia er det nok all grunn til å tro at Al-Faiz skulle få muligheten til å sette sitt stempel på denne delen av politikken. På den andre siden er det interessant at det er på nettopp dette området Saudi-Arabia fikk sin første kvinnelige minister. I rapporten kommer det jo tydelig frem at sysselsettingen blant kvinner ikke er i nærheten av å fungere like bra som utdanningen gjør. Da er det et åpent spørsmål om utviklingen innenfor utdanningssektoren er kun av hensyn til å stilne den nevnte kritikken. I den sammenhengen er tildelingen av ministerposten til Al-Faiz interessant som en del av en større debatt.

6. 3 - Menneskerettighetsrapport fra utenriksdepartementet i USA.

I februar 2009 slapp det amerikanske utenriksdepartementet sine årlige rapporter om menneskerettighetssituasjonen i samtlige FN-land. Disse rapportene var blitt utarbeidet i løpet av 2008, og går inn på hvert enkelt lands lovsystem og menneskerettighetsbrudd som var blitt rapportert på en eller annen måte eller belyst gjennom media. Denne rapporten vil ikke bli gjennomgått i detalj på samme måte som UPR-rapportene og rapporten om kvinners menneskerettighetssituasjon i Saudi-Arabia, først og fremst fordi den ikke er et FN-dokument. Den er likevel interessant med tanke på den sentrale rollen USA har i FN-systemet og deres forhold til Saudi-Arabia.

I innledningen til rapporten står blant annet følgende:

¹¹³

http://edition.cnn.com/2009/WORLD/meast/02/14/saudi.arabia.woman.minister/index.html?_s=PM:WORLD
(08.02.17)

(...) Healthy political systems are far more likely to respect human rights. Countries in which human rights were most protected and respected were characterized by the following electoral, institutional, and societal elements:

- Free and fair electoral processes that include not only a clean casting and honest counting of ballots on election day, but also a run-up to the voting that allows for real competition and full respect for the freedoms of expression, peaceful assembly, and association;
- Representative, accountable, transparent, democratic institutions of government, including independent judiciaries, under the rule of law to ensure that leaders who win elections democratically also govern democratically, and are responsive to the will and needs of the people; and
- Vibrant civil societies, including independent NGOs and free media.¹¹⁴

Hvis man med dette i bakhodet sammenlikner rapporten om Saudi-Arabia med for eksempel noen europeiske demokratier som er kjent for å oppfylle disse kriteriene som Irland, Island, Nederland og Sverige,¹¹⁵ er lengden på rapportene i seg selv en god indikator. Rapporten til Saudi-Arabia er betydelig lengre og antallet menneskerettighetsbrudd i den rapporten er langt høyere enn i rapportene til disse fire europeiske landene. Isolert sett er selvsagt ikke dette overraskende, men det gir et tydelig signal om at rapporten ikke holder tilbake av rent diplomatiske hensyn.

Trenden i rapporten om Saudi-Arabia er at landets lovsystem gjennomgås systematisk og i store deler av dokumentet blir det ramset opp hvordan saudiske myndigheter bryter med sine egne lover. Et eksempel på dette er punktet om tortur eller annen umenneskelig og nedverdiggende behandling. Her slås det fast at etter saudisk lov er tortur forbudt og at det i henhold til sharia er forbudt å akseptere tilståelser som er gjort under tvang. Likevel ble det ifølge rapporten meldt fra om systematiske brudd på disse lovende fra Amnesty og andre

¹¹⁴ <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2008/frontmatter/118984.htm>

¹¹⁵ <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2008/index.htm>

NGOer. Her følger det en rekke konkrete eksempler, i de fleste av disse er det ulike medier som utgjør kildene.¹¹⁶

Selv om rapporten på enkelte punkter, som for eksempel forsvinningssaker, slår fast at det ikke er rapportert om noen tilfeller, er trenden i rapporten det motsatte. Den levner liten tvil om at Saudi-Arabia er et land hvor det foregår systematiske brudd på menneskerettighetene. USA og Saudi-Arabia er kjent som allierte og er i tillegg handelspartnere, men i denne rapporten virker det ikke som amerikanske myndigheter lar disse hensynene gå foran den kritikken som legges frem. Man må likevel ha i bakhodet at disse rapportene kan være utarbeidet i all hovedsak til interne formål, dette står det ingenting om, og at det dermed ikke har vært ment at mottakeren skulle være styresmaktene i Saudi-Arabia. Det er likevel slik at rapportene er offentlig tilgjengelige.

6. 4 - Oppsummering av 2009.

Hvis man tar i betraktning at Saudi-Arabia hadde sin første UPR-gjennomgang i 2009 var dette et år preget av mye offisiell debatt mellom FN og Saudi-Arabia angående menneskerettighetsspørsmål. Når Yakin Ertürk i tillegg kom med sin kvinnerapport gjorde dette omfanget enda større. Summen var at myndighetene i landet måtte tåle mye kritikk på flere områder innen menneskerettighetssituasjonen generelt og spesielt forholdene saudiske kvinner lever under. Det er likevel viktig å få med at selv om både UPR-gjennomgangen og rapporten til Ertürk på mange måter var nedslående, så var en del av konklusjonen den at landet tok steg i riktig retning, da spesielt innenfor kvinners utdanning.

¹¹⁶ <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2008/nea/119126.htm>

7. 2010 – Besøk av FNs høykommissær og retur av somaliske flyktninger.

I et menneskerettighetsperspektiv var 2010 et år hvor det foregikk på flere fronter for Saudi-Arabia. FNs høykommissær for menneskerettigheter fra 2008 til 2014, Navi Pillay, besøkte landet i forbindelse med et større Midtøsten besøk, saudiske myndigheter fikk mye kritikk fra FN for håndteringen av somaliske flyktninger og landet ble valgt inn i et nytt FN-organ for kvinnerettigheter. At Saudi-Arabia fikk et sete i det nye kvinneorganet ble dekket bredt i internasjonale medier som fokuserte på kvinners mangel på rettigheter i landet og på bakgrunn av dette stilte spørsmål ved at de ble valgt inn. Denne debatten hadde store likhetstrekk med debatten rundt Saudi-Arabias plass i Menneskerettighetsrådet.¹¹⁷ Før dette valget og denne debatten dro altså FNs høykommissær for menneskerettigheter til Saudi-Arabia og flere land i regionen. Målet med besøket var å forsterke kontakten med styresmaktene og på egen hånd bli kjent med situasjonen i disse landene.

7. 1 - FNs høykommissær for menneskerettigheter på midtøstenturné.

Navi Pillays uttalte mål med besøket i april 2010 var altså å forsterke kontakten med de ulike myndighetene i regionen og på egen hånd bli kjent med menneskerettighetssituasjonen i disse landene. De landene hun besøkte var de seks medlemmene i The Gulf Cooperation Council (GCC), Qatar, Kuwait, Bahrain, De Forente Arabiske Emirater, Oman og Saudi-Arabia. Det var første gang en høykommissær for menneskerettigheter besøkte disse landene med unntak av Qatar.¹¹⁸

I løpet av besøket i Saudi-Arabia holdt Pillay en tale på The King Abdullah University for Science and Technology i Jeddah. I denne talen fremhevet hun økonomiske og sosiale rettigheter, barns rettigheter og menneskesmugling som områder hvor det har skjedd forbedringer i landet. Hun snakket i likhet med Yakın Ertürks kvinnerapport også om forbedringer som er gjort innenfor kvinners utdanning, og påpekte at dette ikke bare er rettferdig, men også smart fra et politisk ståsted da dette vil fremme utvikling og vekst. Høykommissæren dro frem flere eksempler på forbedringer som er gjort for kvinner i Saudi-Arabia og ellers i regionen, men var også veldig klar på at det fortsatt er en vei å gå. Hun sa blant annet følgende:

¹¹⁷ <https://www.hrw.org/news/2016/11/01/how-saudi-arabia-kept-its-un-human-rights-council-seat> (06.03.17)

¹¹⁸ <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=34400&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WL2-mfnhDIW> (06.03.17)

Discriminatory barriers continue to hamper women's right to shape their own lives and choices, and fully participate in public life, (...) These barriers must be removed. It is also time to put to rest the concept of male guardianship... Positive developments for women's civil and political rights are still patchy and uneven in the region.¹¹⁹

Her finner man også en likhet med Ertürks rapport. Begge to beskriver vergesystemet som en betydelig hindring for kvinners frihet. Pillay uttrykte videre i talen bekymring for fremmedarbeidere i landet, og da spesielt tjenestepersonell som for eksempel hushjelper og liknende. Problemene hun viste til var inndragelse av pass, lønn som ble tilbakeholdt og generelt dårlige arbeidsvilkår. Hun var også tydelig på at lover og regler måtte endres kjapt slik at det ikke ble tilrettelagt for slikt misbruk. Pillay oppfordret også alle land som ikke hadde ratifisert to eksisterende konvensjoner om statsløse personer til å gjøre dette. Avslutningsvis i talen kom hun med lovord om den økende effektiviteten til menneskerettighetsinstitusjonene i Saudi-Arabia og Qatar, og ba andre land om å følge etter på dette området.¹²⁰

Talen til høykommissær Pillay har en tydelig form. Den åpnes og avsluttes med lovord, noe som virker som klare diplomatiske virkemidler. Hoveddelen av talen er derimot kritisk og hun konfronterer Saudi-Arabia og de andre landene på flere områder. Dette gjør hun både gjennom å påpeke menneskerettighetsbrudd for eksempel mot kvinner og fremmedarbeidere, men også gjennom å foreslå endringer som for eksempel å fjerne vergeordningen. Det er som nevnt også mange likheter med denne talen og kvinnerapporten til Ertürk. Dette er i og for seg naturlig da rapporten ble skrevet et år i forveien på oppdrag fra FN. Resultatet blir uansett at kombinasjonen av rapporten til en ekspert som Ertürk og en autoritær skikkelse som høykommissæren for menneskerettigheter skaper en nokså tungtveiende argumentasjon.

¹¹⁹

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=34404&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WL252PnhDIW> (07.03.17)

¹²⁰ Ibid.

Mot slutten av turneen i Midtøsten holdt Pillay en pressekonferanse i Abu Dhabi. Der gjentok hun flere av poengene fra talen hun holdt i Jeddah. Hun skrøt også her av fremgangen innenfor kvinners utdanning i regionen og poengterte at over halvparten av studentene i Saudi-Arabia, Bahrain, Qatar og Kuwait er kvinner. Hun var likevel tydelig på at hun håpet dette videre skulle gi disse kvinnene tilgang til gode karrierer i arbeidslivet. Pillay sa også at det var positivt å se at det innenfor flere områder som for eksempel tilgang til helsevesen og sosiale ytelser så var det lite diskriminering. Likevel var det problematisk at det ikke var likhet for alle når det kom til politiske og sivile rettigheter, men hun hadde fått garantier for at det var fremgang også på disse områdene.

Høykommissær Pillay var også fornøyd med at alle lederne hun hadde møtt var klare på at menneskerettigheter og islam ikke fungerte som motsetninger.¹²¹ Interessant her er at dette er en av få ganger i løpet av besøket hennes hvor man får inntrykk av at det blir kommunisert også andre veien. Det finnes ingen kilder på at saudiske myndigheter eller myndigheter ellers i regionen uttaler seg under besøket til Pillay, eller kommenterer hennes uttalelser. Kun gjennom hennes kommentarer som at disse garantiene blir gitt får man en ide av hva som blir kommunisert andre veien. I motsetning til talen hun holdt i Saudi-Arabia ble pressekonferansen avsluttet med en klar oppfordring. Hun oppfordret alle landene hun hadde besøkt om å ta grep når det kom til presse og talefriheten, og påpekte at dette var essensielt for å ha en sunn politisk debatt.¹²²

7. 2 - FN kritisk til håndtering av flyktninger i Saudi-Arabia.

I løpet av sommermånedene 2010 havnet Saudi-Arabia i søkelyset til FNs

flyktningorganisasjon (UNHCR). Årsaken var at tusenvis av asylsøkere og andre flyktninger fra Somalia ble tvangsreturnert fra Saudi-Arabia, og mange havnet da i den somaliske hovedstaden Mogadishu. Der foregikk det heftige kamper mellom regjeringsstyrker og Al-Shabaab, en gruppe som blant annet er tilknyttet al-Qaida.¹²³ Majoriteten av de som var rapportert returnert var kvinner og barn. Blant disse ble en kvinne som ble anholdt på vei til markedet og returnert til Mogadishu sammen med sine to spedbarn brukt som eksempel av

¹²¹

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=34475&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WMAqHPnhDIU> (08.03.17)

¹²² Ibid.

¹²³ <http://www.bbc.com/news/world-africa-15336689> (08.03.17)

UNHCR. Melissa Fleming som var talsperson for FNs høykommissær for flyktninger uttalte at å returnere flyktninger til det området ble ansett som brudd på retningslinjene til UNHCR.¹²⁴

Fleming påpekte også at de var i kontakt med saudiske myndigheter om å innføre en felles måte å filtrere hvilke personer som kunne returneres, og hvilke som sto i fare ved en retur og dermed måtte få fortsatt opphold. Hun påpekte også at det ikke bare var pågående kamper i hovedstaden som gjorde at somaliere var på flukt, men også grove brudd på menneskerettighetene. Fleming kom til slutt med følgende oppfordring: «Where refugee status is not granted, UNHCR is advising governments to extend complementary forms of international protection, which would allow Somalis legal residence until conditions improve for safe return.»¹²⁵ Det er i denne sammenhengen viktig å understreke at Saudi-Arabia ikke har underskrevet FNs flyktningkonvensjon.¹²⁶

Kritikken UNHCR kom med angående retur av somaliske flyktninger kom 30. juli 2010. Nesten nøyaktig en måned etterpå ble styresmaktene i Saudi-Arabia nok en gang gjenstand for kritikk fra flyktingorganisasjonen. Denne gangen kom de i fokus etter at fem etiopiske flyktninger døde på et asylmottak i landet. En annen talsperson for høykommissæren for flyktninger, Adrian Edwards, brukte kraftige ord for å beskrive dødsfallene: «(...) certainly, the five deaths in detention were deplorable.»¹²⁷

På spørsmål om saken ville bli etterforsket uttalte Edwards at den ble tatt hånd om av riktig og kompetent personell. Likevel sa han videre at UNHCR ikke har tilgang til asylmottak eller andre oppholdssteder for flyktninger i Saudi-Arabia. Han refererte videre til saken om returen av somaliske flyktninger og sa at det fortsatt ble jobbet med en avtale med saudiske

¹²⁴

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=35483&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WMBaKvnhDIV> (08.03.17)

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ https://treaties.un.org/pages/ShowMTDSGDetails.aspx?src=UNTSOnline&tabid=2&mtdsg_no=V-5&chapter=5&lang=en#Participants (06.05.17)

¹²⁷

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=35781&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WMBklfnhDIV> (08.03.17)

myndigheter om en felles filtreringsprosess i forbindelse med returneringen. Det ble da fortsatt rapportert om store antall somaliske flyktninger som ble sendt tilbake til utsatte områder i hjemlandet sitt.¹²⁸

I forbindelse med Saudi-Arabia-besøket til FNs høykommissær for menneskerettigheter, Navi Pillay, er det som sagt svært vanskelig å finne uttalelser fra noen form for saudisk myndighetspersonell. Det samme gjelder kritikken fra FNs flyktningorganisasjon. Det virker som det ikke finnes uttalelser som svarer på kritikken. Altså hverken forklaringer, unnskyldninger eller noen som helst form for motangrep. Med tanke på alvorret bak kritikken er det høyst sannsynlig at den er blitt plukket opp, men om mangelen på motsvar er bevisst og dermed strategisk, eller om det er andre årsaker som for eksempel at de ikke har underskrevet flyktningkonvensjonen og dermed ikke føler seg forpliktet til å ta hensyn til denne kritikken er det vanskelig å svare sikkert på.

7. 3 - Saudi-Arabia med sete i nytt kvinnepanel.

I november 2010 holdt FN valg for et nytt kvinne- og likestillingspanel som offisielt ble stiftet 1. januar 2011. Panelet ble da ledet av den tidligere chilenske presidenten, Michelle Bachelet, og hadde som mål å fremme kvinners rettigheter og deres rett til fullt og helt bidra i internasjonale spørsmål. Det var 41 land som ble valgt til et sete hver, hvorav 35 av disse ble valgt ut fra regioner. Afrika og Asia fikk 10 seter hver, Øst-Europa fikk 4 seter, Latin-Amerika fikk 6 seter mens Vest-Europa fikk 5 seter. I tillegg til disse ble det også valgt 6 seter blant de største økonomiske bidragsyterne, og det var her Saudi-Arabia ble valgt sammen med Mexico, Norge, Spania, Storbritannia og USA. Disse seks ble valgt for en treårsperiode.¹²⁹

At Saudi-Arabia fikk et sete i det nye kvinnepanelet fikk mye oppmerksomhet i internasjonale medier. Det var tre elementer som ble tatt opp som kontroversielle i disse nyhetssakene. Det første gikk på kvinners mangel på rettigheter i Saudi-Arabia og dermed deres mangel på kredibilitet. Punkt to handlet om at det kunne virke som de hadde kjøpt seg til et sete siden de

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=36718&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WMFSivnhDIU> (09.03.17)

ble valgt blant økonomiske bidragsytere. Punkt tre, og det som fikk mest fokus, var at Iran så å si hadde sikret seg et sete fra den asiatiske regionen, men intens lobbyvirksomhet fra USA, EU, Canada og Australia førte til at Øst-Timor ble valgt i stedet. I forbindelse med dette uttalte USAs ambassadør, Susan Rice, følgende: «We have made no secret of our concern that Iran joining the board of UN Women would have been an inauspicious start to that board.»¹³⁰

Årsaken til kampanjen mot Iran var landets tvilsomme historikk når det kommer til kvinners rettigheter. Det dette førte til var at media fokuserte desto mer på hvordan Saudi-Arabia som har vært mye i søkelyset av de samme årsakene kunne få en plass i et slikt panel. Kongo og Libya, hvor Gaddafi fortsatt var leder, ble også valgt og ble i den sammenheng gjenstand for mye av den samme kritikken som Saudi-Arabia. Ambassadør Rice uttalte seg også om dette: «I am not going to deny that there were several countries that are going to join the board of UN Women that have less than stellar records on women's rights, and indeed [on] human rights.»¹³¹ Hvorfor det akkurat var Susan Rice som sto for mange av uttalelsene i forbindelse med denne saken sier nyhetskildene ingenting om.

7. 4 - Saudi-arabisk tale under FNs generalforsamling.

Det finnes altså nesten ingen uttalelser eller annen form for offentlig kommunikasjon fra saudiske myndigheter om menneskerettigheter i løpet av 2010. Et unntak er en tale holdt av Aseil Al-Shehail under FNs generalforsamling det året. Al-Shehail er fra Saudi-Arabia, men var stasjonert i New York og var en del av den saudiske FN-delegasjonen der.¹³² Hun er også den første kvinnen fra Saudi-Arabia som fyller en slik rolle. Talen hun holdt gikk under temaet «Kvinnens Utvikling» som var en egen bolk under generalforsamlingen.

I den relativt korte talen som ble holdt måneden før valget til det nye kvinnepanelet Saudi-Arabia fikk plass i, sa Al-Shehail at Saudi-Arabia støtter arbeidet FN gjør for å fremme kvinners posisjon og rettigheter. Hun påpekte i den sammenhengen at opprettelsen av det nye kvinnepanelet på det tidspunktet var det viktigste tiltaket som ble iverksatt. I talen var hun

¹³⁰ <http://www.arabianbusiness.com/saudi-succeeds-in-bid-for-key-un-women-s-agency-361740.html>
(09.03.17)

¹³¹ <http://www.jpost.com/International/Iran-loses-Saudi-Arabia-wins-seat-on-UN-Women-board-195038>
(09.03.17)

¹³² <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CRC/CVMembers/AseilAlShehail.pdf>

også opptatt av å formidle at kvinners plass i samfunnet var svært viktig for saudiske myndigheter og i henhold til sharia. Dette ble eksemplifisert gjennom likestillingen innenfor utdanning, helse og sosial støtte. Al-Shehail avsluttet talen med å liste opp en rekke lederstillinger og andre posisjoner blant annet som leger og journalister kvinner hadde besatt i Saudi-Arabia den siste tiden før talen hennes.¹³³ Med tanke på tidspunktet for talen og det faktum at hun nevner det nye kvinnepanelet kan man se på dette som en form for valgkamptale. Hvis man i tillegg tar med i betraktningen at Saudi-Arabia brukte store midler på å være med på finansieringen av panelet virker det åpenbart at det var svært viktig for de å få et sete, da med tanke på at de ble valgt inn blant de største bidragsyterne.

7.5 - Oppsummering av 2010.

Dette året fortsatte på mange måter der 2009 slapp gjennom at høykommissæren for menneskerettigheter, Navi Pillay, kom på besøk og på flere punkter plukket opp tråden til kvinnerapporten som kom i 2009. Utover sommeren så hardnet kritikken til fra FN sin side på grunn av behandlingen av flyktninger fra Somalia og Etiopia. I forbindelse med denne kritikken startet på mange måter en trend innenfor konteksten av denne oppgavens problemstilling og tidsperioden den tar for seg. Når en eller annen FN-organisasjon eller representant for FN kritiserer Saudi-Arabia møtes dette med en vegg av stillhet. Saudiske styresmakter velger rett og slett nesten utelukkende ikke å svare på denne type kritikk direkte. Et annet punkt som representerer en trend i forholdet mellom Saudi-Arabia og FN er Saudi-Arabias behov for å delta i forskjellige FN-organer. I 2010 skjedde dette gjennom at de etter betydelige økonomiske bidrag tok plass i det nye kvinnepanelet.

¹³³ <http://www.un.org/womenwatch/daw/documents/ga65/Saudi%20Arabia.pdf>

8. 2011 og 2012 – FN reaksjoner på mange dødsstraffer og frykt for den arabiske våren.

I 2011 var det et tema som i størst grad opptok saudiske myndigheter, nemlig den arabiske våren. Nord-Afrika og Midtøsten var preget av folkeopprør som i flere land fikk store konsekvenser. I Tunisia, Libya og Egypt resulterte dette i at sittende regimer ble kastet, og i Syria var dette starten på en fortsatt pågående borgerkrig.¹³⁴ Spredningen av disse opptøyene var nok en bekymring for sittende ledere i hele regionen. Den arabiske våren kom også på et tidspunkt veldig tett på Saudi-Arabia med kraftige opptøyer i nabolandene Yemen og Bahrain. I Yemen ble det skifte av statssjef, mens i Bahrain sitt tilfelle valgte tilslutt myndighetene i Saudi-Arabia å gå inn med militære styrker for å bidra til å slå ned opprøret.¹³⁵ Det var også demonstrasjoner i Saudi-Arabia dette året. Selv om frykten for konsekvensene dette kunne få nok opptok landets ledere mest av alt var det flere hendelser som også er interessante i et menneskerettighetsperspektiv. Blant annet så ble det kunngjort at kvinner skulle få stemme ved lokalvalg, og FN uttrykte bekymring over flere henrettelser av fremmedarbeidere i landet.

8. 1 - Protester slått ned med våpen og militærmakt.

Selv om spredningen av opptøyer i forbindelse med den arabiske våren ikke fikk store konsekvenser for de styrende i Saudi-Arabia, gikk det altså ikke helt problemfritt for seg. Våren 2011 var det flere hendelser hvor mennesker gikk ut i gatene for å protestere mot de makthavende. Blant annet var det en rekke episoder hvor shiamuslimer øst i landet protesterte. Sakene de protesterte mot varierte fra urettferdig behandling på arbeidsmarkedet og fengslinger uten rettsak og dom.¹³⁶ Saudiske myndigheter reagerte kraftig på disse protestene og annonserte på statlig TV at de la ned forbud mot alle former for opptøyer og protester. Det ble gjort klart at sikkerhetsstyrker i landet ville ta i bruk alle midler for å forhindre at ro og orden ble forstyrret. Et av argumentene brukt av innenriksdepartementet i landet for å slå ned disse protestene var at de brøt med islamsk lov og saudisk tradisjon: «Regulations in the kingdom forbid categorically all sorts of demonstrations, marches and sit-ins, as they contradict Islamic Sharia law and the values and traditions of Saudi society».¹³⁷

¹³⁴ https://snl.no/Den_arabiske_v%C3%A5ren (22.03.17)

¹³⁵ Ibid.

¹³⁶ <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/03/201135143046557642.html> (23.03.17)

¹³⁷ <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-12656744> (23.03.17)

Denne formen for argumentasjon skiller seg ut hvis man sammenlikner med rapporter, taler og andre ytringer saudi-arabisk myndighetspersonell har kommet med i FN-sammenheng. I disse situasjonene brukes sharia og koransitater nesten utelukkende i en positiv kontekst for å vise at islamsk lov og menneskerettighetene ikke fungerer som motpoler. I sammenheng med protestene hvor myndighetene kommuniserte ut til egen befolkning ble altså sharia brukt for å legitimere midlene som ble tatt i bruk for å slå ned protestene.

Et annet middel som ble tatt i bruk av den nå avdøde Kong Abdullah for å roe protestantene var av den økonomiske sorten. En rekke finansielle goder ble gitt til folket i håp om at dette skulle dempe lysten til å protestere mot myndighetene. Et beløp tilsvarende cirka 230 milliarder norske kroner ble gitt som generelle finansielle goder. Dette inkluderte blant annet en femten prosent lønnsøkning til statlige ansatte, sosial støtte og finansiering for å hjelpe personer til å studere i utlandet.¹³⁸

8. 2 - FNs reaksjoner på behandlingen av demonstrantene.

Opprørene og myndighetenes respons på disse i Yemen, Bahrain og Saudi-Arabia tiltrakk seg oppmerksomheten til FN. I alle disse tre landene ble det rapportert om demonstrasjoner av ulik art, og at de ble forsøkt slått ned med voldsom kraft av militæret og annet væpnet personell. I Yemen ble det på dette tidspunktet, 11. mars 2011, rapportert om minst 37 drepte demonstranter og at seks representanter fra sikkerhetsstyrkene også var drept. I Bahrain ble det på diverse sosiale medier oppfordret til å drepe tre menneskerettighetsforkjempere i landet, noe som ble tatt svært alvorlig av kontoret til FNs høykommissær for menneskerettigheter. Når det kom til Saudi-Arabia ble det rapportert om at det ble brukt skarp ammunisjon mot demonstranter og at flere var arrestert. En representant for høykommissæren for menneskerettigheter, Robert Colville, oppfordret både myndigheter og demonstranter til å opptre behersket og understreket samtidig at retten til å samles og ytre seg måtte ivaretas.¹³⁹

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹

http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37746&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WNJUUs_nhDIW (23.03.17)

I Saudi-Arabias tilfelle var det ikke bare hendelsene innenfor egne grenser som bekymret landets ledelse, men også hendelsene i nabolandene og da spesielt Bahrain. I likhet med Saudi-Arabia er også Bahrain styrt av sunnier, men til forskjell fra Saudi-Arabia er flertallet av Bahrains innbyggere shiamuslimer. Det faktum at denne majoriteten nå begynte å gjøre opprør mot myndighetene i nabolandet gjorde at den saudiske ledelsen tok grep. I en koalisjon med andre sunniledede land sendte de militært personell inn i Bahrain for å stoppe opprøret. Saudi-Arabia sendte cirka 1200 militære, noe som utgjorde flertallet av koalisjonen.

Det ble umiddelbart gjort klart at tallet på 1200 soldater ikke var noe tak for den saudiske ledelsen. En representant for myndighetene sa følgende i forbindelse med aksjonen: «This is the initial phase (...) Bahrain will get whatever assistance it needs. It's open-ended.»¹⁴⁰ Dette taler sitt tydelige språk, og viser hvor alvorlig Saudi-Arabia tok situasjonen i Bahrain. Det er åpenbart at den sittende ledelsen i landet betraktet et potensielt regimefall i Bahrain som en stor trussel mot sin egen posisjon. Daværende generalsekretær i FN, Ban Ki-moon, tok også situasjonen i Bahrain på høyeste alvor og uttrykte bekymring over at koalisjonen med Saudi-Arabia i spissen gikk inn i landet. Via sin talsperson uttalte han at en samlet og stabil nasjon er et resultat av fredelige midler. I likhet med høykommissæren oppfordret han partene til å handle i tråd med internasjonale menneskerettigheter.¹⁴¹

Omstendighetene rundt den arabiske våren var meget spesielle for alle involverte nasjoner. Dette gjorde også at den offentlige retorikken til den saudiarabiske ledelsen endret seg hvis man sammenligner med de to foregående årene. Fortsatt finnes det få eksempler på at de uttalte seg, men når de først gjorde det var ordlyden nokså tydelig. Styresmaktene la ikke skjul på at de ville ta i bruk alle midler for å stoppe demonstranter og opprørere både i hjemlandet og i nabolandene. FN på sin side oppfordret gjentatte ganger gjennom sine øverste ledere, både generalsekretæren og høykommissæren for menneskerettigheter, til å beholde fatningen og følge internasjonal lov, men dette ble totalt ignorert av saudiske myndigheter. Alle disse elementene viser tydelig at frykten for konsekvensene av den arabiske våren veide

¹⁴⁰ <http://www.nytimes.com/2011/03/15/world/middleeast/15bahrain.html> (23.03.17)

¹⁴¹

http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37764&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WNPYm_nhDIU (23.03.17)

tyngre enn forholdet til FN. Det ble en situasjon preget av brannslukking, så fikk man heller møte konsekvensene etterpå.

8. 3 - Saudisk tale i tiårsmarkeringen for Durban-erklæringen.

Den 22. september 2011 holdt Dr. Turki bin Mohammed bin Saud Al-Kabeer tale på vegne av Saudi-Arabia i forbindelse med tiårsjubileet for Durban-erklæringen. Den nå avdøde Al-Kabeer var en del av den saudiarabiske kongefamilien.¹⁴² Durban-erklæringen på sin side er en del av FNs arbeid mot rasisme, rasediskriminering, fremmedfrykt og annen relatert intoleranse. Den ble til i Durban i 2001, et symbolsk sted med tanke på Sør-Afrikas apartheidhistorie.¹⁴³

I talen var Al-Kabeer opptatt av at problematikken som Durban-erklæringen tok opp fortsatt var veldig relevant. Han refererte i den forbindelse til nylige hendelser hvor hellige steder var blitt ødelagte og skjendet, og hvor uskyldige mennesker ble drept. Talen påpeker også at i en rekke land er rasistiske bevegelser og organisasjoner på fremmarsj, og at dette påvirker sosiale strukturer og sameksistensen mellom ulike samfunnsgrupper negativt. Al-Kabeer nevnte ikke konkret hvilke hendelser, nasjoner eller organisasjoner han referer til. Videre var han opptatt av at Saudi-Arabia forhåpentligvis ofte skulle få benytte muligheten slike konferanser gir til å fremme og styrke dialog, toleranse og fred.¹⁴⁴

I forbindelse med UPR-rapportene rettfærdiggjorde saudiske myndigheter en begrensning av ytringsfriheten for å hindre hatefulle ytringer mot islam, og i forlengelsen av dette forebygge terror. Dette er også et argument som benyttes i talen til Al-Kabeer. Han mente at det foregår en akselerasjon av generell religiøs intoleranse verden over, og at islam er spesielt utsatt. Islamofobi og hat mot muslimer i mange nasjoner var noe som var til stor bekymring for Saudi-Arabia. Al-Kabeer problematiserte som sagt ytringsfrihetens bakside og sa følgende: «Freedom of speech should never be used as a tool for injustice and the spread of hatred and hostility against some societal segments.»¹⁴⁵ Det er verd å merke seg at Saudi-Arabia ved flere anledninger unnskylder brudd på ytringsfriheten gjennom å plassere seg selv og islam i

¹⁴² Al-Kabeer ble henrettet i 2016 for å ha skutt og drept en mann i forbindelse med en voldsom krangel.

¹⁴³ <http://www.un.org/WCAR/durban.pdf> side 1.

¹⁴⁴ http://www.un.org/en/ga/durbanmeeting2011/pdf/saudi_arabia.pdf (25.03.17)

¹⁴⁵ Ibid.

en form for offerrolle. Dette kan selvsagt være et reelt forsøk på å forklare den svært begrensede ytrings- og pressefriheten i landet, men det virker også å være en del av strategien styresmaktene i landet benytter seg av ovenfor FN.

Al-Kabeer fortsatte å diskutere problematikken med islamofobi gjennom å vise til koranbrenninger og hatefulle kampanjer mot islamske symboler med profeten Muhammad i spissen. Her kan man anta at han blant annet sikter til karikaturene av Muhammad. For å forhindre dette var Al-Kabeer opptatt av at man måtte arbeide for å fremme toleranse og fred, samtidig som man måtte øke bevisstheten rundt farene ved diskriminering og hat. Han påpekte også at Saudi-Arabia utsprang fra islam, og at islam dikterer respekt og ærbødighet ovenfor alle himmelske religioner, budbringere og profeter.¹⁴⁶

I talen diskuterte Al-Kabeer også sharia. Han påpekte at Saudi-Arabias kamp mot rasisme og diskriminering er basert på Sharia, nettopp fordi islamsk lov gjør det klart at alle er født like og fremmer respekt for et kulturelt og religiøst mangfold. Videre viste han til flere nasjonale lovgivninger og andre tiltak som fremmer de samme prinsippene. Al-Kabeer understrekte også at disse er i henhold til FNs konvensjon mot rasediskriminering og andre lignende internasjonale avtaler Saudi-Arabia er en del av.¹⁴⁷

Videre i talen tok han også opp det han kaller et velkjent initiativ fra den daværende saudiske kongen om å opprette en bedre dialog mellom tilhengere av ulike religioner og kulturer. Målet med dette var å forhindre blant annet rasediskriminering og fordommer. I forbindelse med initiativet til avdøde Kong Abdullah ble det holdt flere konferanser og Al-Kabeer understreket at dette arbeidet fortsatt var i gang. Han kunngjorde også at Saudi-Arabia ville donere 10 000 dollar for å bidra til et minnemoment for ofre for slaveriet og slavehandelen over Atlanterhavet. Avslutningsvis gikk Al-Kabeer til kraftig angrep på Israel i forbindelse med det han beskrev som okkupasjon av palestinske områder. Han sa at i forbindelse med denne konflikten blir palestinerne utsatt for diskriminering både hva angår rase, politikk, økonomi

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Ibid.

og religion.¹⁴⁸ Det kommer ikke frem noen forslag til løsning på dette i talen, men det ligger implisitt at han mener Israel begår systematiske brudd på Durban-erklæringen.

Bortsett fra at talen til Dr. Turki bin Mohammed bin Saud Al-Kabeer holder seg innenfor ett tema, nemlig diskriminering, har den mange retoriske likheter med begge UPR-rapportene til Saudi-Arabia. Han bruker mye tid på å vise til tiltak saudiske myndigheter har iverksatt for å forebygge diskriminering både nasjonalt og internasjonalt. En annen likhet er at det legges mye innsats ned i å argumentere hvorfor islam og sharia promoterer likeverd og respekt ovenfor alle mennesker, religioner og kulturer. Al-Kabeer problematiserer også ytringsfriheten da den kan bidra til å fremme diskriminering og hat. Alle disse elementene finner man igjen hvis man leser rapportene fra 2008 og 2013.

8. 4 - Stemmerett til saudi-arabiske kvinner.

Noe som fikk positiv omtale av FN i 2011 var kunngjøringen av at kvinner i Saudi-Arabia skulle få rett til å stemme. I tillegg til at kvinner fikk stemmerett skulle de også få stille til valg. Begge disse endringene gjaldt ved lokalvalg. Det er viktig å påpeke at denne annonseringen ble gjort rett før et lokalvalg i 2011 hvor kvinner ikke fikk delta. Praksisen ble iverksatt fire år senere, altså i 2015.¹⁴⁹ Det ble også kunngjort at kvinner skulle få rett til plass i shuraen. Som tidligere nevnt fikk altså seks kvinner utdelt plass i shuraen i 2009, men da kun i forbindelse med saker som angikk kvinner. Nå fikk kvinner muligheten til en fullverdig plass i den rådgivende forsamlingen. Det var Kong Abdullah som annonserte dette i en tale til shuraen:

Because we refuse to marginalise women in society in all roles that comply with sharia, we have decided, after deliberation with our senior ulama [clerics] and others ... to involve women in the Shura Council as members, starting from the next term (...) Women will be able to run as candidates in the municipal election and will even have a right to vote.¹⁵⁰

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35075702> (26.03.17)

¹⁵⁰ <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/09/2011925124652136164.html> (26.03.17)

I og med at talen Kong Abdullah holdt til shuraen ble sitert i medier over store deler av verden, og dermed var offentlig, er det vanskelig å spesifisere hvem den var ment for. Det eneste som er sikkert er at den var ment for flere enn de som var til stede der og da. Var det derfor en tale ment for Saudi-Arabias befolkning generelt og kvinnene spesielt, eller var den også ment for et internasjonalt publikum, FN inkludert? Med tanke på den omfattende kritikken saudiske myndigheter har fått i kvinneverettighetssaker, er det nok en overveiende sannsynlighet for at han i alle fall ville sende et signal utover landets grenser med denne kunngjøringen.

Denne saken fikk oppmerksomheten til både internasjonale medier og Ban Ki-moon. Generalsekretæren kom med en uttalelse via sin talsmann, vel og merke av det korte slaget: «The Secretary-General believes that these represent an important step in the realization by women in Saudi Arabia of their fundamental civil and political rights.»¹⁵¹

8. 5 - Saudi-Arabia i verdens søkelys etter henrettelser.

Hvert år henrettes et forholdsvis stort antall mennesker i Saudi-Arabia, så også i 2011. Dette året var det dog en sak som fikk ekstra stor oppmerksomhet mediene, og denne gjorde også at FN kom på banen og uttrykte stor bekymring over situasjonen. Saken omhandlet henrettelsen av åtte fremmedarbeidere fra Bangladesh som ble offentlig halshugget for å ha drept en person fra Egypt.

Henrettelsen av de åtte fremmedarbeiderne fra Bangladesh skjedde i starten av oktober, og fikk altså svært mye oppmerksomhet. Dødsdommen fikk de altså for å ha drept en egypter i 2007. Tre andre, også fra Bangladesh, ble dømt til fengselsstraff og pisking i forbindelse med den samme saken.¹⁵² En av årsakene til at saken fikk så mye omtale og reaksjoner er at det er mer enn to millioner fremmedarbeidere fra Bangladesh i Saudi-Arabia, og denne saken illustrerte problematikken rundt rettsikkerheten deres. Grunnen er at mange av disse arbeiderne sliter med å følge rettsprosedyrene som foregår på arabisk, i tillegg er det sjelden at de blir tilbudt advokat eller annen rettshjelp i forbindelse med sakene sine. Det er også

¹⁵¹

http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=39891&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WNe_R_mLTIV (26.03.17)

¹⁵² <http://www.bbc.com/news/world-south-asia-15228607> (27.03.17)

verdt å nevne at i starten av oktober 2011 var det begått 58 henrettelser i Saudi-Arabia, mer enn dobbelt så mange som hele året før.¹⁵³

FN lot altså ikke denne saken forbigå i stillhet. På en pressekonferanse ytret talsperson for FNs høykommissær for menneskerettigheter, Rupert Colville seg veldig tydelig. Han sa at FN var meget bekymret over utviklingen denne saken representerte og ba saudiske myndigheter om å legge ned et midlertidig forbud mot dødsstraff. Det kommer også frem av saken at av de 58 henrettelsene som var begått til da i 2011, så var tjue av de dødsdømte fremmedarbeidere. Colville oppfordret videre Saudi-Arabia og andre nasjoner som fortsatt benyttet seg av dødsstraff å sørge for at de internasjonalt anerkjente rettighetene til de dødsdømte ble ivaretatt. Han avsluttet med å si at i 140 av de 193 medlemslandene til FN var dødsstraff enten totalt avskaffet eller midlertidig fjernet. Oppfordringen til Saudi-Arabia var tydelig, nemlig at de skulle gjøre det samme.¹⁵⁴

På vegne av høykommissæren og FN er Rupert Colville veldig klar i sin tale når han tar opp henrettelsene i Saudi-Arabia. Han uttrykker på den ene siden stor bekymring over at dette skjer i så stor grad og at det er såpass mange fremmedarbeidere involvert, men han stopper ikke der, han oppfordrer altså myndighetene til å avskaffe dødsstraff totalt. Det er åpenbart at i saker av en slik natur så nøler ikke FN med å bruke en retorikk som ikke kan misforstås. Det er likevel verdt å merke seg at Colville ikke uttaler seg om den brutale måten disse henrettelsene ble gjennomført på, gjennom halshugging og i offentligheten. En årsak til dette kan selvsagt være at han ikke vil legitimere andre henrettelsesmetoder.

8. 6 - Fortsettelse følger i 2012.

Det er to årsaker til at 2012 er slått sammen med 2011 her. For det første var 2012 et år hvor det var relativt lite oppmerksomhet rundt menneskerettighetssaker i landet. I alle fall hvis man sammenlikner med de tre foregående årene. For det andre var to av de tre sakene som vil bli omtalt her i stor grad en fortsettelse av hendelser fra året før. Rupert Colville uttalte seg nok

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=40004&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WNhFwPmLTIV> (27.03.17)

en gang om henrettelsene i Saudi-Arabia, og en saudisk representant holdt nok en tale med fokus på islam i FN sammenheng.

8. 7 - Mer fokus på saudiske henrettelser.

Tidlig på nyåret 2012 uttalte altså talsmannen for høykommissæren for menneskerettigheter, Rupert Colville, seg nok en gang om henrettelsene i Saudi-Arabia. En av årsakene til at han tok opp temaet på nytt var at antallet henrettelser nesten var tredoblet i 2011 kontra 2010. Denne gangen gikk dog ikke Colville så langt som sist hvor han ba om at dødsstraffen ble avskaffet, men han ba derimot at den ble kraftig begrenset:

We call on the Kingdom of Saudi Arabia to respect international standards guaranteeing due process and the protection of the rights of those facing the death penalty, to progressively restrict the use of the death penalty and to reduce the number of offences for which it may be imposed. (...) What is even more worrying is that court proceedings often reportedly fall far short of international fair trial standards, and the use of torture as a means to obtain confessions appears to be rampant.¹⁵⁵

Colville tar altså denne gangen også for seg rettsikkerheten til de dødsdømte i tillegg til tortur som avhørsmetode. Selv om han på den ene siden begrenser kravet om å avskaffe dødsstraff totalt, tar han altså kritikken lengre på andre områder. Blant annet når han påpeker at rettssakene ofte ikke er i henhold til internasjonale standarder om rettsikkerhet. I saken til FNs nyhetssenter som gjengir Colvilles uttalelser er det også en konkret hendelse som bringes på banen. I Saudi-Arabia kan man bli henrettet for heksekunst og trolldom, noe som skjedde med en saudiarabisk kvinne i desember 2011.¹⁵⁶ I følge Philip Luther fra Amnesty International er ikke trolldom definert som et lovbrudd i Saudi-Arabia, men har ofte blitt brukt som en unnskyldning for å henrette personer for å utøve sin talefrihet eller religionsfrihet. Når

¹⁵⁵ <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=40890&Kw1=saudi+arabia&Kw2=&Kw3=#.WNpgzfmLTIU> (28.03.17)

¹⁵⁶ Ibid.

det gjelder saken til den henrettede kvinnen som omtales her, Amina bin Salem Nasser, var ikke detaljene rundt rettssaken blitt offentliggjort.¹⁵⁷

I tillegg til dødsstraff snakket Rupert Colville også om andre brutale straffemetoder som benyttes i Saudi-Arabia. En av disse metodene kalles for kryssamputasjon. Dette foregår ved at man amputerer høyre hånd og venstre fot på den straffedømte. Nylig hadde det vært en hendelse hvor dette hadde skjedd med seks menn som var dømt for landeveisrøveri. Colville sa følgende om saken: «We call on the authorities to halt the use of such cruel, inhuman, degrading punishment.»¹⁵⁸ Han fortsatte med å påpeke at Saudi-Arabia gjennom torturkonvensjonen var bundet til et forbud mot tortur og andre grusomme straffemetoder.¹⁵⁹ Colville avstår nok en gang fra å eksplisitt diskutere halshugging som henrettelsesmetode, men velger å ta opp eksempelet med kryssamputering. Dette viser at det nok ikke var det brutale elementet med offentlig halshugging som gjorde at det ble unngått som tema da han uttalte seg i slutten av 2011. Det er også viktig med tanke på kontekst å påpeke at Saudi-Arabia var langt fra den eneste FN-nasjonen som mottok kritikk i forbindelse med dødsstraff i 2011 og 2012. Dette er åpenbart et område som FN-representanter ikke nøler med å slå ned på. Spesielt Iran, men også land som Russland, Nord-Korea, Honduras, USA og flere fikk til dels kraftig kritikk fra FN angående bruken av dødsstraff.¹⁶⁰

8.8 - Tale fra den saudiarabiske viseutenriksministeren.

I september 2012 holdt den saudiske viseutenriksministeren, Prince Addulaziz bin Abdullah Bin Abdulaziz, en tale under FNs generalforsamling. Budskapet hans hadde mange likhetstrekk med det hans kollega, Al-Kabeer, ytret i forbindelse med tiårsmarkeringen for Durban-erklæringen året før. Fokuset i talen var på internasjonal dialog mellom ulike religioner og kulturer, og viktigheten av toleranse disse imellom. Gjennom disse virkemidlene ville man ifølge Bin Abdulaziz kunne forhindre mange konflikter.

¹⁵⁷ <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/saudi-arabia/8952641/Saudi-Arabia-execution-of-sorcery-woman-condemned.html> (28.03.17)

¹⁵⁸

http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=40890&Kw1=saudi+arabia&Kw2=&Kw3=#.WNp1G_mLTIV (28.03.17)

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Finner resultat gjennom å søke på «executions» hos <http://www.un.org/news/>.

Bin Abdulaziz sa at fremfor å spre aggressivitet og arroganse mellom ulike religioner måtte man forsøke å oppnå en positiv interaksjon. Som et eksempel på problemet trakk han frem en nedverdiggende film som var blitt laget om profeten Muhammad, og sa at han fordømte handlingen til den uansvarlige gruppen som hadde laget filmen. Bin Abdulaziz sa videre at slike handlinger gjorde at landet hans fortsatt ville forby ærekrenkelse av religiøse symboler. Han var også klar på at han fordømte volden denne filmen hadde fremprovosert og at diplomater verden over måtte beskyttes, spesielt etter at den amerikanske ambassadøren i Libya hadde blitt drept. Et drap som var blitt linket til anti-islam videoen som var blitt laget av en amerikansk gruppe.¹⁶¹

Videre brukte Bin Abdulaziz en del plass i talen sin på å diskutere situasjonen i Syria, og uttrykte skuffelse over at sikkerhetsrådet ikke hadde greid å bli enige om en løsning. Han sa at dette hadde gitt regimet i Syria grønt lys til å fortsette overgrepet mot det syriske folk. Bin Abdulaziz avsluttet, i likhet med Al-Kabeer, talen sin med å ta opp Palestina. Han gikk ikke eksplisitt like hardt ut mot Israel som det Al-Kabeer gjorde, men han gjorde det klart at et langt steg i riktig retning ville være å la palestinerne etablere sin egen stat. Talen ble avsluttet med å si at Saudi-Arabia ville bidra på alle mulige måter for å bidra til fredsprosessen og for å hjelpe sine palestinske brødre.¹⁶²

Talene til Al-Kabeer og Bin Abdulaziz har altså mange likhetstrekk, og det største er oppfordringen til dialog og respekt mellom ulike kulturer og religioner. Dette er også noe Saudi-Arabia har tatt opp i flere andre sammenhenger. Med tanke på den massive kritikken myndighetene i landet har vært mottaker av i menneskerettighetsrelaterte saker er det nærliggende å tro at dette er en del av en større strategi. Oppfordringen om å ta hensyn til religiøse og kulturelle forskjeller er også implisitt en oppfordring til forståelse for saudiarabisk praksis. Dette betyr selvsagt ikke at man skal avfeie disse utsagnene som et rent kynisk spill for egen vinning, men at det er et element av strategi til stede er nok veldig sannsynlig når man ser dem i en større sammenheng.

¹⁶¹ http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=43139#.WNzoJ_mLTIU (30.03.17)

¹⁶² Ibid.

8. 9 - FNs generalsekretær på besøk i Saudi-Arabia.

Det er hva 2012 angår også verdt å merke seg at Ban Ki-moon besøkte Jeddah i starten av juni det året. Der møtte han Kong Abdullah og flere sentrale personer i den saudiarabiske regjeringen. Ut ifra det som er å lese fra disse møtene ble det fokusert på tema som antiterror og klimapolitikk.¹⁶³ I et menneskerettighetsperspektiv er det interessante elementet her at menneskerettigheter tilsynelatende ikke ble diskutert i det hele tatt. Med tanke på situasjonen i Saudi-Arabia og den relativt kraftige kritikken FN kom med tidligere på året angående dødsstraff og tortur, er det interessant at dette ikke var tema når FNs generalsekretær og den saudiske kongen møttes. Når en representant for FN reiser til Saudi-Arabia er nok menneskerettigheter i tankene, og man må derfor konkludere med at hvis det ikke blir lagt på bordet så er det fordi det bevisst ble unngått. Det kan selvsagt ikke utelukkes at menneskerettighetssituasjonen i landet ble diskutert bak lukkede dører.

8. 10 - Oppsummering av 2011 og 2012.

Det som i all hovedsak preget disse to årene fra styresmaktene i Saudi-Arabia sitt ståsted var den arabiske våren. Bekymringen for at landet skulle lide samme skjebne som flere andre land i Nord-Afrika og Midtøsten var nok stor, og tiltakene deretter. Dette preget også retorikken mot eget folk, men også i uttalelsene generelt. Det ble gjort klart at myndighetene kom til å gå så langt som overhodet nødvendig for å beskytte sin egen posisjon. Islam og sharia ble også brukt som virkemiddel gjennom å uttale at protestene som foregikk brøt med islamsk lov. Denne type retorikk er svært forskjellig fra måten representanter fra styresmaktene i landet uttaler seg ellers og i andre sammenhenger. Talene til Bin Abdulaziz og Al-Kabeer er langt mer representative for hvordan Saudi-Arabia diskuterer spørsmål knyttet til menneskerettigheter. Fra FN sin side så var det utenom opptøyene i regionen, dødsstraff som sto i fokus. Det ble levnet liten tvil om hvor de sto i forhold til saudisk praksis på dette området. Kritikken var av det tøffe slaget, noe som skal vise seg å være en klar trend.

¹⁶³ <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=42148#.WN0-mdKLTiW> (30.03.17)

9. 2013 – Nei fra Saudi-Arabia til plass i Sikkerhetsrådet.

Den saken som ble desidert mest omtalt i relasjon til FN og Saudi-Arabia i 2013 var Saudi-Arabias avslag på muligheten til en plass i FNs sikkerhetsråd. Dette var første gang landet fikk tilbud om en plass i Sikkerhetsrådet, men etter bare noen timer kom beskjeden om at de avsto fra setet. Denne saken tar ikke for seg menneskerettigheter isolert sett, men var såpass omfattende og spesiell at den sier mye om forholdet mellom FN og Saudi-Arabia i en bredere forstand. Saudiske myndigheter brukte også blant annet menneskerettighetssituasjonen i Syria og Sikkerhetsrådets manglende evne til å handle der som en del av argumentasjonen. Den vil derfor bli diskutert her. Et sete Saudi-Arabia derimot takket ja til dette året etter å ha blitt valgt inn var plassen i Menneskerettighetsrådet. Ellers så sto blant annet dødsstraff nok en gang på agendaen til FN.

9. 1 - FN fokus på hjemmearbeideres rettigheter.

Den første saken som dukker opp i 2013 er en rapport om rettighetene til tjenestepersonell verden over. I forbindelse med at denne rapporten ble offentliggjort uttalte nestkommanderende i FNs arbeidstakerorganisasjon, Sandra Polaski, seg blant annet om overarbeid. Hun sa at et generelt problem for denne type arbeidere er at de ofte må jobbe flere timer enn de skal, og ikke får ukentlig hvile slik andre arbeidstakere får. Et annet problem mange i denne gruppen står ovenfor er at de er isolerte og veldig avhengige av arbeidsgiveren sin, noe som setter dem i en sårbar posisjon. Dette kan igjen føre til utnyttelse og misbruk. I følge rapporten finnes det mer enn 52 millioner som jobber som tjenestepersonell verden over, og åtti prosent av disse er kvinner. Av de 52 millionene er bare ti prosent dekket av de samme arbeidstakerrettighetene som andre arbeidere, og mer enn en fjerdedel er ikke beskyttet av en nasjonal arbeidstakerlovgivning i det hele tatt.¹⁶⁴

Det er fire land som trekkes frem som eksempler hvor situasjonen er spesielt ille. Disse er Saudi-Arabia, Qatar, Namibia og Tanzania. I disse landene jobber tjenestepersonell i snitt mellom 60 og 65 timer i løpet av en uke. Dette overgår kraftig de lovbestemte grensene på 40

¹⁶⁴

http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=43892&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WOj9_dKLTIU (08.04.17)

til 48 timer som nesten alle FN-nasjoner er enige om.¹⁶⁵ Amelita King-Dejardin som er spesialist på området sa følgende om problemet med overarbeid:

Long working hours, night working and patterns of shift work that involve an irregular distribution of working hours are among the factors that have the greatest negative effects on workers' health. (...) They carry especially important risks for women during and after pregnancy and for young workers.¹⁶⁶

Et annet element som ifølge rapporten gjør denne gruppen arbeidere spesielt sårbare er at mange av disse også er fremmedarbeidere. Dette igjen fører ofte til mangel på språkkunnskaper og kulturforståelse. Konsekvensen er at risikoen for både fysiske og psykiske overgrep øker. Spesielt med tanke på at det er veldig mange som både jobber og bor hos arbeidsgiveren sin, og dermed ofte er påkrevd å være tilgjengelig hele døgnet. Polaski avsluttet med å si at forskjellsbehandlingen mellom tjenestepersonell og andre arbeidstakere krever at styresmaktene i disse landene må ta ansvar og sørge for at endringer skjer.¹⁶⁷

Rapporten og uttalelsene til Polaski er altså generelle og tar for seg et internasjonalt problem. Likevel er det altså fire nasjoner som trekkes frem i lyset, hvorav Saudi-Arabia er en av disse. Med tanke på at problemet med hjemmearbeideres og fremmedarbeideres rettigheter er et gjentakende fenomen i FN-rapporter om Saudi-Arabia er ikke dette overaskende, men heller en del av en lengre kritikk rettet mot saudiske myndigheter. Det er liten tvil om at FN gjør det de kan for å være tydelige på området ovenfor saudiske myndigheter.

9. 2 - Ung fremmedarbeider henrettet i Saudi-Arabia.

Bare noen dager etter at rapporten om tjenestepersonells rettigheter ble offentligjort havnet Saudi-Arabia i FNs søkelys nok en gang. Denne gangen fordi en ung jente fra Sri Lanka, Rizana Nafeek, som hadde vært i landet som arbeider var blitt henrettet. Nafeek kom til Saudi-Arabia i 2005, og ble dødsdømt en uke senere for å ha tatt livet av spedbarnet til

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Ibid.

¹⁶⁷ Ibid.

arbeidsgiveren. Det var flere årsaker til at denne saken vekket nokså kraftige reaksjoner i FN systemet. Den viktigste årsaken var at hun på det tidspunktet hun ble dømt var under 18 år. I henhold til internasjonal lov, som saudiske myndigheter har anerkjent og er bundet til, gjør dette Nafeek til mindreårig når det kommer til dødsstraff.¹⁶⁸ Nok en gang var det Rupert Colville som uttalte seg om saken på vegne av høykommissæren for menneskerettigheter. Han ramset opp flere årsaker som gjorde at FN reagerte:

We are deeply troubled by reports of irregularities in her detention and trial, including that no lawyer was present to assist her in key stages of her interrogation and trial, that language interpretation was poor, and Ms. Nafeek's contention that she was physically assaulted and forced to sign a confession under duress.¹⁶⁹

Hvis man ser på kritikken FN hadde rettet mot Saudi-Arabia angående dødsstraff og tortur de to foregående årene, var altså saken til Rizana Nafeek nokså representativ. Hun hadde ifølge rapporter i stor grad manglet juridisk bistand, det var språkproblemer underveis og hun var blitt mishandlet og tvunget til å underskrive på tilståelsen. Alle disse punktene går igjen i den mer generelle kritikken FN kom med i 2011 og 2012. Saken var av den art at også daværende generalsekretær Ban Ki-moon uttalte seg om den via sin talsperson: «The Secretary-General is dismayed by the execution. (...) He is concerned about reports of irregularities in her detention and trial, as well as the increase in the use of capital punishment in Saudi Arabia.»¹⁷⁰

En spesialrapportør som jobbet med saken, Juan Méndez, var klar på at dette representerte tydelig brudd på FNs menneskerettigheter, da både i henhold til FNs barnekonvensjon og FNs torturkonvensjon.¹⁷¹ Saudi-Arabia har ratifisert begge disse konvensjonene, vel og merke med noen reservasjoner. Reservasjonen som angår barnekonvensjonen sier at i tilfeller der konvensjonen kommer i konflikt med sharia må konvensjonen vike. Reservasjonene angående

¹⁶⁸

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=43904&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WOlPotKLTIU> (08.04.17)

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ Ibid.

¹⁷¹ Ibid.

torturkonvensjonen er mer presise. Her har de ratifisert konvensjonen med unntak av artikkel 20, som i grove trekk går ut på at i tilfeller hvor det er rapportert brudd på konvensjonen skal landets myndigheter og en konvensjonskomite sammen etterforske saken og gjøre relevante observasjoner. De har også reservert seg mot paragraf 1 i artikkel 30 som kort sagt går ut på at uenigheter mellom to nasjoner som har ratifisert konvensjonen først vil bli tatt til en seks måneders megling, og hvis uenigheten deretter ikke blir løst vil saken bli tatt til en internasjonal domstol.¹⁷² Som tidligere beskrevet så har Saudi-Arabia reservert seg mot at saker skal havne i en internasjonal domstol ved flere anledninger.

Kritikken FN kommer med angående saken til Rizana Nafeek kan best beskrives som tøff og konfronterende. Det faktum at denne saken er så representativ som den er med tanke på tidligere uttalelser fra FN om dødsstraff gjør at argumentet deres blir enda sterkere. Hvis man da tillegger at Rizana Nafeek var mindreårig da hun ble dømt og at alle de ulike elementene resulterte i at Saudi-Arabia brøt med flere internasjonale avtaler de selv har anerkjent, er det ikke vanskelig å forstå hvorfor FN frontet akkurat denne saken. Det er vanskelig å vurdere hvorvidt saudiske myndigheter forutså at denne saken ville få så stor oppmerksomhet, men hvis det var tilfelle så tok de ikke hensyn til det. Nafeek ble halshugget nesten åtte år etter at hun ble dømt, så de hadde mer enn nok tid til å gjøre en vurdering rundt reaksjonene som kunne oppstå.

9. 3 - Tale fra Ban Ki-moon i Riyadh.

I forbindelse med en konferanse om økonomisk og sosial utvikling i den arabiske verdenen i slutten av januar 2013, holdt FNs generalsekretær en tale. Han utfordret myndighetene i regionen til å reformere for å tilrettelegge for økt livskvalitet, økte muligheter og økt rettferdighet. Den daværende generalsekretæren refererte til den arabiske våren og sa: «In the last few years, Arab citizens have raised their voices to demand political change, democracy, economic and social development and an end to corruption. Today's gathering is an opportunity to respond to their legitimate calls for progress, freedom and dignity.»¹⁷³

¹⁷² <http://indicators.ohchr.org/> og <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CAT.aspx> (09.04.17)

¹⁷³

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=43967&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WOzSY9KLTIU> (11.04.17)

Ban Ki-moon brukte også talen sin til å applaudere noen av de reformene som var blitt gjort i regionen. I den forbindelse ga han lovord til Saudi-Arabias Kong Abdullah som nylig hadde utnevnt tretti kvinner til shuraen. Han var også positiv til den nye grunnloven i Egypt og det da pågående arbeidet med en ny grunnlov i Tunisia. Ban Ki-moon sa videre i den sammenhengen at jobben nå handlet om å utvide disse reformene. Det var spesielt to samfunnsgrupper han var opptatt av å fremheve, nemlig unge og kvinner, og han sa at den arabiske verdenen var avhengig av at disse to gruppene fikk muligheten til å nå sitt fulle potensial. Generalsekretæren understreket dette med å påpeke følgende: «When Arab women enjoy their rights and realize their full potential, they will unleash enormous progress in their communities and countries.»¹⁷⁴ Han avsluttet talen med å si at utviklingen i regionen var holdt tilbake av konflikt og okkupasjon, og at situasjonen mellom Israel og Palestina var spesielt urovekkende.¹⁷⁵

Talen til Ban Ki-moon er altså underliggende kritisk til menneskerettighetssituasjonen i den arabiske verdenen, og ulikhetene mellom forskjellige samfunnsgrupper. Talen må likevel kunne betegnes som optimistisk og han bruker positiv retorikk for å nå frem med budskapet sitt. Generalsekretæren kommer med lovord angående reformer gjort i Saudi-Arabia, Egypt og Tunisia, og når han snakker om kvinners rettigheter er han opptatt av å argumentere for fordelene gjennom å gi de samme muligheter som menn, fremfor å snakke om problemene med ikke å gjøre det. Til en viss grad unnskylder han til og med myndighetene i regionen gjennom å si at de har vært holdt tilbake av okkupasjon og konflikt. I en tale som holdes i Saudi-Arabia på en konferanse for arabiske nasjoner er nok dette en fornuftig måte å vinkle en slik tale på. Sannsynligheten er stor for at tilhørerne i denne konteksten hadde satt seg på bakbena hvis de hadde oppfattet talen som et bakholdsangrep.

9. 4 - Tretti kvinner inn i shuraen.

Som Ban Ki-moon tok opp i talen sin fikk altså tretti kvinner plass i Saudi-Arabias rådgivende forsamling, shuraen, i 2013. Kunngjøringen av at Kong Abdulla skulle innlemme kvinnene skjedde 11. januar, mens selve seremonien rundt innsettelsen, som ble vist på statlig TV, fant

¹⁷⁴ Ibid.

¹⁷⁵ Ibid.

sted bare litt over en måned senere. De tretti kvinnene som blant annet bestod av menneskerettighetsforkjempere, to prinsesser og ellers universitetsutdannede kvinner utgjorde da en femtedel av shuraen, en forsamling som består av 150 mennesker.¹⁷⁶

Kong Abdullah tok avgjørelsen om å innlemme kvinnene i shuraen sammen med landets ledende religiøse lærde, og påpekte under seremonien at utviklingen som foregikk i landet måtte skje gradvis.¹⁷⁷ Han sa også på det tidspunktet avgjørelsen ble annonsert at den var i henhold til sharia, og uttalte at: «Women... will enjoy full rights of membership, be committed to their duties, responsibilities and assume their jobs.»¹⁷⁸ I den da nylig reformerte shuraen var det også funnet plass til fire shiamuslimer, hvorav en av disse var kvinne. Det ble videre annonsert at kvinnene ville ha plass i det samme bygget som de mannlige medlemmene, men at egne innganger likevel skulle sørge for at de ble holdt adskilte.¹⁷⁹

I forbindelse med kunngjøringen og innlemmelsen av de tretti kvinnene uttalte altså Kong Abdullah seg ved et par anledninger, men da veldig kort og lite prangende. Det ble altså ikke gjort noe veldig stort nummer av det som åpenbart var et stort steg for kvinners utvikling i Saudi-Arabia. Hvis man antar at en av årsakene til avgjørelsen om å gi kvinner plass i shuraen var å stilne kritikken utenfra, så var det andre virkemidler enn store ord som skulle gjøre dette. En slik hendelse ville uansett få bred dekning i internasjonale medier, og høstet også lovord fra FNs generalsekretær.

9. 5 - Nok en runde med dødsstraffkritikk.

Den 12. mars 2013 havnet Saudi-Arabia nok en gang i fokuset til FN i forbindelse med landets bruk av dødsstraff. Denne gangen var det i hovedsak spesialrapportører og uavhengige menneskerettighetsekspertene hos FN som uttalte seg. Her er det viktig å påpeke at grunnen til at de defineres som uavhengige av FN er at de ikke får betalt for den jobben de gjør. Som nyhetssak hos FNs eget nyhetssenter foregikk det hele over tre dager. Dagen før, samme dag og dagen etter at en gruppe på syv menn ble henrettet.

¹⁷⁶ <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/02/2013219201637132278.html> (15.04.17)

¹⁷⁷ Ibid.

¹⁷⁸ <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-20986428> (15.04.17)

¹⁷⁹ Ibid.

De syv mennene som skulle henrettes var dømt for væpnet ran på flere gullsmeder i 2005, og ble alle dømt til døden i 2009. Spesialrapportør på denne type henrettelser, Christof Heyns, mente at saudiske myndigheter burde stoppe henrettelsen av de syv, og sa dagen før henrettelsen følgende: «In countries that have not abolished the death penalty, capital punishment may be imposed only following a trial that complied with fair trial and due process safeguards.»¹⁸⁰ I denne saken mente Heyns at disse vilkårene ikke var blitt oppfylt, men tvert imot at hele saken var fabrikkert. Heyns sa også at selv om det skulle være tilfellet at de syv hadde utført disse ranene kvalifiserte ikke denne formen lovbrudd til dødsstraff. Han understrekte at dette brøt med internasjonal lov, og dermed også med de syv dødsdømtes menneskerettigheter. Spesialrapportør på tortur, Juan E. Méndez, uttalte seg også om saken og uttrykte bekymring for at de syv var blitt torturert i varetekt og tvunget til å tilstå.¹⁸¹

Til tross for FNs forsøk på å stoppe henrettelsene ble altså de syv mennene straffet med døden dagen etterpå, den 13. mars. Henrettelsene ble gjennomført med eksekusjonspelotong. Christof Heyns var klar i talen angående gjennomførelsen av henrettelsene og gjentok at de brøt med Saudi-Arabias internasjonale forpliktelser. Heyns sa følgende om saken etter at de syv var blitt skutt med døden til følge:

I deeply regret that Saudi Arabia executed seven individuals today despite my and other experts' appeal not to do so. (...) I reiterate that any death sentence undertaken in contravention of a State's international obligations is tantamount to an arbitrary execution, and is unlawful.¹⁸²

Dagen etter henrettelsen av de syv mennene uttalte også høykommissæren for menneskerettigheter, Navi Pillay, seg om saken. Pillay fordømte også henrettelsene, og var

¹⁸⁰

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=44354&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WPJW49KLTIU> (15.04.17)

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=44359&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WPJb-9KLTIU> (15.04.17)

klar på at Saudi-Arabia brøt med internasjonale avtaler og landets forpliktelser. Hun brukte mye av den samme argumentasjonen som Christof Heyns, og påpekte at dødsstraffen ikke var beregnet på denne type forbrytelser. Pillay var også bekymret for at de hadde blitt torturert og tvunget til å tilstå. Konkret sa hun at i de landene som valgte å praktisere dødsstraff, skulle denne kun brukes i drapssaker. Høykommissæren oppfordret også Saudi-Arabia til å følge den internasjonale trenden og dermed fjerne dødsstraff som straffemetode.¹⁸³

På samme måte som i de andre sakene hvor representanter fra FN har uttalt seg om henrettelser i Saudi-Arabia, var også kritikken i dette tilfellet veldig konkret og direkte. Det kommer tydelig frem gjentatte ganger at saudiske myndigheter bryter internasjonale forpliktelser og internasjonal lov, og dermed også FNs menneskerettigheter. Kritikken dekker også hele prosessen, fra varetektsfengsling, til tilståelser, dom og til syvende og sist gjennomføringen. Den kommer også fra flere hold innad i FN. Fra uavhengige eksperter og spesialrapporter, helt opp til høykommissæren for menneskerettigheter. Oppfordringen før henrettelsen av de syv om å ikke gjennomføre den var klar og tydelig, men saudiske myndigheter sitt svar med å fullføre som planlagt taler også sitt tydelige språk. Akkurat her fantes det ingen kompromisser. På den måten har saken mange likhetstrekk med saken til mindreårige Rizana Nafeek tidligere samme året.

9. 6 - Saudi-arabisk nei til FNs sikkerhetsråd.

Som nevnt innledningsvis i dette kapittelet var det nyheten om at Saudi-Arabia sa nei til tilbudet om et sete i Sikkerhetsrådet som fikk desidert mest oppmerksomhet i 2013, i alle fall hvis man ser på nyhetsdekningen. Ved siden av de fem faste medlemslandene av sikkerhetsrådet velges ti andre land til å sitte i toårsperioder av generalforsamlingen, det var altså et av disse ti setene Saudi-Arabia valgte å si nei til. Med tanke på den rollen Sikkerhetsrådet spiller i FN-systemet, og det faktum at det er høyst uvanlig å takke nei til et slikt sete gjorde at nyheten nærmest skapte sjokkbølger internasjonalt. Hvis man legger til at tendensen til Saudi-Arabia er å delta så aktivt som mulig i flere FN-organer, gjør ikke dette saken mindre spesiell. Man kan altså ikke se på denne saken som en isolert menneskerettighetssak, men det er et såpass tydelig standpunkt mot FN fra saudiske

¹⁸³

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=44369&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WPKV2tKLTIU> (16.04.17)

myndigheter at den er med på å tydeliggjøre hvordan forholdet mellom Saudi-Arabia og FN er i en større kontekst.

Avgjørelsen om å takke nei til plassen i Sikkerhetsrådet ble offentliggjort bare timer etter at de hadde fått den, og reaksjonene lot ikke vente på seg. Det kom vel og merke kun en kort respons fra FN via talsmann, Martin Nesirky. Han sa: «The matter is now one for the kingdom of Saudi Arabia, the Security Council and the member states to consider.»¹⁸⁴ Det kom også noen reaksjoner fra myndighetene til andre FN-nasjoner. Et eksempel er fra en ikke-navngitt person i det russiske utenriksdepartementet som brukte uttrykket «forvirrende» om avgjørelsen. Et av argumentene til Saudi-Arabia for å avstå fra det tilbudte setet var Sikkerhetsrådets manglende handlekraft ovenfor Syria, noe den russiske diplomaten kalte for «spesielt merkelig».¹⁸⁵ Disse russiske uttalelsene må selvsagt også leses som rent politiske med tanke på landets ståsted i forhold til Syria på dette tidspunktet.

En av årsakene til at de takket nei var altså situasjonen i Syria og Sikkerhetsrådets manglende evne til handling ovenfor Assad og hans overgrep mot egen sivilbefolkning. Saudiske myndigheter la heller aldri skjul på at en atomavtale mellom vesten og Iran ville etterlate Saudi-Arabia i en spesielt sårbar posisjon, og at de dermed var imot en slik avtale. Dette skal også ha bidratt til en generell frustrasjon ovenfor FN.¹⁸⁶ En tredje årsak, og noe representanter fra Saudi-Arabia ofte har tatt opp i FN sammenheng i denne perioden, som ble lagt frem var den uløste situasjonen i Palestina. I det offisielle avslaget til FN sto det følgende om situasjonen der: «(...) irrefutable evidence and proof of the Security Council's inability to carry out its duties and assume its responsibilities. It also laments the Council's "failure ... to make the Middle East a zone free of all weapons of mass destruction.»¹⁸⁷

¹⁸⁴ <https://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2013/11/13/Saudi-Arabia-officially-rejects-U-N-Security-Council-seat.html> (14.05.17)

¹⁸⁵ <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-24580767> (24.04.17)

¹⁸⁶ <http://www.nytimes.com/2013/10/19/world/middleeast/saudi-arabia-rejects-security-council-seat.html> (24.04.17)

¹⁸⁷

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=46678&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WP4zkNKLTIU> (24.04.17)

Det denne begrunnelsen illustrerer er at frustrasjonen i all hovedsak er rettet mot Sikkerhetsrådet spesielt og ikke FN generelt. Den gir også et inntrykk av at det er måten Sikkerhetsrådet fungerer på som gjør at det i flere tilfeller har vist manglende handlekraft, og ikke nødvendigvis de nasjonene som sitter der. Her kan man anta at vetoretten til de fem faste medlemslandene er et av problemene og et element som ifølge Saudi-Arabia fører til manglende evne til å handle.

Hvorfor Saudi-Arabia valgte å si nei til plassen i FNs Sikkerhetsråd er det vanskelig å svare sikkert på, men det er mye som tyder på at dette var en ren politisk markering. En del av denne markeringen gikk ut på å spørre hvorfor ikke FN gjorde noe for å hjelpe den syriske befolkningen som blir drept av sine egne ledere. Rent retorisk kan en av grunnene til dette ha vært for å implisitt spørre FN hvorfor saudiske myndigheter har vært mottaker for så massiv kritikk, når det ikke gjøres noe med tanke på for eksempel bruk av kjemiske våpen i Syria. Det er som sagt vanskelig å konkludere med noe angående årsaken, og det blir ikke noe enklere når man ser på reaksjonene til representanter for saudiske styresmakter rett i etterkant av utdelingen. Noen tok imot nyheten med stor glede etter at man over lengre tid hadde jobbet med å samle et lag med diplomater i New York for å forberede seg på en plass. Andre uttalte at det hadde vært en debatt som hadde foregått over lengre tid om hvorvidt et sete i Sikkerhetsrådet var nyttig for Saudi-Arabia. Uansett så var det til slutt Kong Abdullah som tok avgjørelsen om å avstå fra det tildelte setet.¹⁸⁸ Det som er helt sikkert er at dette bryter med en trend hvor Saudi-Arabia vil spille en så stor rolle som mulig i FN-systemet. Det har de vist gjennom å skaffe seg plass i flere FN-organer og gjennom å bruke store midler på dette. Det er også helt tydelig at flere personer, som ikke blir navngitt, ville fortsette denne trenden, men til syvende og sist satt kongen med det siste ordet og dermed ble det et forholdsvis sjokkerende nei takk.

9. 7 - Saudisk plass i FNs Menneskerettighetsråd.

Kun kort tid etter at de sa nei til et sete i Sikkerhetsrådet fortsatte derimot Saudi-Arabia trenden med å delta i flere FN-organer og tok plass i Menneskerettighetsrådet. Denne plassen var vel og merke ikke ny for Saudi-Arabia, de hadde vært en del av Menneskerettighetsrådet

¹⁸⁸ <http://www.nytimes.com/2013/10/19/world/middleeast/saudi-arabia-rejects-security-council-seat.html> (27.04.17)

fra det ble startet i 2006 og frem til 2012, men valgsystemet er slik at man etter to treårsperioder må være borte i minst et år før man kan velges inn igjen.¹⁸⁹ Saudi-Arabia ble altså valgt inn igjen umiddelbart etter et år og var tilbake på plass i 2013. De andre landene som ble valgt inn samtidig var Algerie, Kina, Cuba, Frankrike, Maldivene, Mexico, Marokko, Namibia, Sør-Afrika, Makedonia, Vietnam, Russland, og Storbritannia.¹⁹⁰

Det er svært vanskelig å finne uttalelser fra verken saudiske myndigheter eller FN-personell angående valget, en av årsakene til dette er nok at det var svært lite overaskende at Saudi-Arabia fikk tilbake plassen etter sitt obligatoriske år borte fra Menneskerettighetsrådet. I internasjonale medier og hos menneskerettighetsorganisasjoner fikk valget derimot svært mye oppmerksomhet. Da ikke kun på grunn av Saudi-Arabia, men det faktum at de ble valgt inn sammen med land som Kina, Russland, Vietnam, Algerie og Cuba skapte sterke reaksjoner. Alle disse er land som begår systematiske menneskerettighetsbrudd og flere av disse nekter menneskerettighetsorganisasjoner innreise.¹⁹¹ At FN ikke valgte å kommentere dette er likevel helt naturlig. Det ville vært en svært merkelig tilnærming å gå til angrep på de nyvalgte medlemmene.

9.8 - Oppsummering av 2013.

Det er to elementer ved 2013 som er motstridende og dermed viktige poenger å ta tak i. Det ene er Saudi-Arabias nei til Sikkerhetsrådet som er unntaket som bekrefter regelen angående landets forhold til FN. Retorikken myndighetene brukte i denne saken skiller seg også ut. Saudiske myndigheter gikk i strupen på Sikkerhetsrådet for at de manglet handlekraft, noe både syrere og palestinere måtte lide under. Det faktum at Saudi-Arabia på nytt tok plass i Menneskerettighetsrådet var derimot en fortsettelse av trenden hvor de vil spille en så aktiv rolle som mulig i FN-systemet.

¹⁸⁹ <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Membership.aspx> (27.04.17)

¹⁹⁰

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=46476&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WQHsO9KLTIU> ((27.04.17)

¹⁹¹ <http://www.bbc.com/news/world-24922058> (27.04.17)

10. 2014 – Menneskerettsaktivister i fengsel og saudisk kritikk mot Norge.

I 2014 var det to konkrete saker FN offisielt reagerte på angående det de mente var begåtte menneskerettighetsbrudd av de saudiarabiske myndighetene. Den ene saken handlet om bloggeren Raef Badawi som ble dømt til fengsel og tusen piskeslag i tillegg til å bli bøtelagt. Det andre tilfellet tok for seg flere menneskerettighetsaktivister som var blitt fengslet i landet. I tillegg oppfordret FN nok en gang Saudi-Arabia til å stanse bruken av dødsstraff. Den saken internasjonale medier fokuserte mest på var at Saudi-Arabia rettet kraftig kritikk mot Norge i forbindelse med Norges UPR-gjennomgang.

10. 1 - Saudi-arabisk menneskerettighetskritikk mot Norge.

En sak som altså fikk stor oppmerksomhet av media rundt om i verden inkludert mange av de største nyhetsbyråene, var Saudi-Arabias menneskerettighetskritikk mot Norge. Kritikken kom som sagt da Norge hadde sin UPR-gjennomgang. Årsaken til at saken fikk så mye oppmerksomhet var nok at det ble oppfattet som både selvmotsigende og ironisk at Saudi-Arabia med sin historikk valgte å rette denne typen kritikk mot det som internasjonalt oppfattes som en velfungerende demokratisk nasjon. Hvis man derimot går saken etter i sømmene var den kritikken som kom frem en del av en gjentakende retorikk fra saudiske myndigheter.

Det de reagerte på var Norges manglende evne til å beskytte muslimer og for ikke å gjøre nok for å håndtere kritikk rettet mot profeten Muhammad. Rent konkret ville Saudi-Arabia at alle former for negative ytringer rettet mot profeten skulle forbys i Norge. De uttrykte også bekymring over en økende grad av vold i hjemmet, voldtekt og generell økt ulikhet. I tillegg til disse punktene poengterte den saudiske delegasjonen at hatkriminalitet mot muslimer var et kontinuerlig problem i Norge.¹⁹²

Saudi-Arabia har altså ved en rekke anledninger kommet med lignende uttalelser. I begge UPR-rapportene sine og i gjentatte taler i FN har de tatt til orde for å innskrenke ytringsfriheten for å beskytte religiøse tilhengere, og for i ytterste konsekvens forhindre terror. At de også kritiserer vilkårene muslimer lever under rundt om i verden er åpenbart heller ikke

¹⁹² <http://www.independent.co.uk/news/saudi-arabia-criticises-norway-over-human-rights-record-9301796.html> (04.05.17)

noe nytt. I perioden mellom 2009 og 2014 har naturlig nok tyngdepunktet i kritikken vært rettet mot styresmaktene i Israel og Syria. Det er med andre ord, til tross for mediernes vinkling, alt annet enn overraskende at Saudi-Arabia kom med menneskerettighetskritikk mot Norge, eller noen annen nasjon for den saks skyld.

10. 2 - Kraftige reaksjoner på fengsling av bloggaktivist.

I midten av mai 2014 var det en rekke spesialrapportører tilknyttet FN som sammen gikk kraftig ut mot Saudi-Arabia i forbindelse med en dom mot bloggeren, Raef Badawi. Badawi ble dømt til ti års fengsel, tusen piskeslag og en bot på en million riyal som tilsvarer cirka 2,5 millioner norske kroner. Han ble i 2012 anholdt og senere dømt for å ha vært med å starte en liberal nettside, spre liberale holdninger og fornærme islam. Saken gikk frem og tilbake i det saudiske rettsvesenet før den til slutt havnet hos kriminaldomstolen i Jeddah hvor straffen til slutt ble fastsatt i mai 2014.¹⁹³

FN-rapportører som arbeider med religionsfrihet, ytringsfrihet, tortur og vilkårlig frihetsberøvelse reagerte kraftig på denne saken. De sa blant annet: «This outrageous conviction should be overturned and Mr. Badawi immediately released. (...) Mr. Badawi is a prisoner of conscience, who has been convicted for peacefully expressing his views on religious and other issues.»¹⁹⁴ De fortsatte med på generelt grunnlag å si at det er viktig at alle har rett til å ytre seg fritt om religion via et hvilket som helst medium uten å bli hindret. Videre sa spesialrapportørene at denne saken representerte en pågående trend i Saudi-Arabia hvor personer som ytrer seg om religion blir forfulgt av myndighetene. Avslutningsvis oppfordret de Saudi-Arabia til å reformere rettsvesenet sitt slik at det kunne fungere i henhold til internasjonale standarder.¹⁹⁵

At denne saken ble dratt frem av FN, og at de brukte den for å gå nokså kraftig til angrep på Saudi-Arabia faller helt naturlig. Den inneholder alle elementer som skal til for å eksemplifisere kraftige overtramp mot menneskerettighetene. For det første, og kanskje aller

¹⁹³

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=47797&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WQssutKLTIU> (04.05.17)

¹⁹⁴ Ibid.

¹⁹⁵ Ibid.

viktigst, Badawi hadde ikke gjort noe kriminelt, i alle fall ikke fra FN sitt ståsted. Han hadde startet en nettside som han hadde brukt til å ytre seg via. Det var heller ikke gjort noe forsøk på å fremstille det som noe annet fra saudi-arabisk side, noe som i seg selv forteller nokså tydelig hva som er deres standpunkt. For det andre så var straffen hans av det kraftige slaget, og den inkluderte pisking som faller inn under torturkonvensjonen. Det er også en symbolsak for FN fordi dette er et av de punktene hvor Saudi-Arabia skiller seg mest fra FNs menneskerettigheter. Alt det Badawi gjorde er beskyttet av disse rettighetene, men i Saudi-Arabia førte det til en voldsom straff.

10. 3 - Menneskerettighetsforkjempere dømt av anti-terrordomstol.

Høykommissæren for menneskerettigheter, Navi Pillay gikk også ut mot Saudi-Arabia i forbindelse med en rekke fengslinger av menneskerettighetsaktivister. I 2008 ble det opprettet en ny domstol i Saudi-Arabia som skulle jobbe spesielt med terrrorsaker. I denne domstolen dukket det etter hvert opp flere saker hvor aktivister ble dømt under landets terrorlovgivning. Pillay reagerte på dette og sa at argumentasjonen for å dømme menneskerettighetsaktivister i forbindelse med terror måtte betraktes som «vag».¹⁹⁶

Den første saken høykommissæren uttalte seg om var saken til en Waleed Abu Al-Khair. Han ble dømt til femten år i fengsel, i tillegg til bot og reiseforbud. Etter at han ble arrestert i forbindelse med menneskerettighetsarbeidet sitt ble dommen hans flere ganger utvidet. Disse utvidelsene tok blant annet for seg forsøk på å opprøre offentligheten til å vende seg mot staten og dets folk, undergrave domstolens autoritet og for å provosere internasjonale organisasjoner til å ødelegge Saudi-Arabias rykte. Navi Pillay var tydelig i uttalelsene sine om saken hans, og sa blant annet følgende:

Abu Al-Khair's case is a clear illustration of the continuing trend of harassment of Saudi human rights defenders, several of whom have been convicted for peacefully promoting human rights. (...) I urge the Saudi authorities to immediately release all

¹⁹⁶

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=48239&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WQxdodKLTIU> (05.05.17)

human rights defenders held in connection with their peaceful advocacy of human rights.¹⁹⁷

På lik linje med spesialrapportørene som uttalte seg om saken til bloggeren Raef Badawi, var altså også Pillay tydelig på at disse enkeltsakene representerer et større problem i Saudi-Arabia. Hun var ikke bare bekymret for at menneskerettighetsaktivister ble straffet, men la på toppen at disse straffene var ekstremt strenge.

Nyhetssaken som tok for seg uttalelsene til Pillay er publisert av FNs eget nyhetsbyrå, og der kom det også flere eksempler på aktivister som var pålagt strenge straffer. Abdullah Al-Hamid og Mohammad Al-Qahtani fikk henholdsvis ti og elleve års fengsel pluss reiseforbud for blant annet å ha brutt sitt troskap til kongen i tillegg til å ikke ha adlydt ham. De ble også dømt for å ha stilt spørsmål ved autoriteten til myndighetspersonell. Fadhel Maki Al-Manasif, en annen menneskerettighetsforkjemper, ble dømt til fem års fengsel og femten års reiseforbud i tillegg til en bot for å ha deltatt i demonstrasjoner og filmet disse. Dommen hans inkluderte at han hadde lagt disse videoene ut på internett for så å ha kontaktet internasjonale medier med den hensikt å underminere staten. Navi Pillay avsluttet med å uttrykke bekymring etter at disse personene skal ha blitt dårlig behandlet i fengsel, og oppfordret saudiske myndigheter til å etterforske dette.¹⁹⁸

Kritikken til Navi Pillay var på mange måter en forlengelse av kritikken til spesialrapportørene i forbindelse med saken til Raef Badawi. Den tar for seg saker hvor mennesker har blitt dømt for handlinger som ikke sees på som lovbrudd av FN. De har tvert imot handlet fullt og helt i tråd med FNs menneskerettigheter. At høykommissæren for menneskerettigheter uttaler seg om lignende saker som spesialrapportører har gjort tidligere er heller ikke noe nytt. Som diskutert tidligere så finnes det flere eksempler hvor høytstående personer i FN viderefører kritikk som har sitt opphav hos spesialister med tilknytning til FN. Dette virker å være bevisst fra FN sin side. Kombinasjonen av at spesialrapportører og

¹⁹⁷ Ibid.

¹⁹⁸ Ibid.

høykommissæren uttaler seg gir både faglig tyngde og autoritet til argumentasjonen. I tillegg til at disse sakene får mer oppmerksomhet når personer høyt oppe i FN-systemet uttaler seg.

10. 4 - FN ønske om stopp av henrettelser.

Henrettelser sto på dagsordenen til FN også i 2014. Begge spesialrapportørene som uttalte seg hadde vært ute og kritisert Saudi-Arabia tidligere og gjentok mye av kritikken i september dette året. Det var spesialrapportør for tortur og annen inhuman og nedverdiggende behandling, Juan Mendez og spesialrapportør for ikke-rettslige, oppsamlede og vilkårlige henrettelser, Christof Heyns som denne gangen tok til orde for at Saudi-Arabia skulle innføre et midlertidig forbud mot dødsstraff. Årsaken var at det var rapportert om en økning i antall henrettelser, de fleste av disse med halshugging som metode.¹⁹⁹

Med unntak av tidligere hvor representanter fra FN har vært relativt forsiktige med å gå dypere inn på forskjellige henrettelsesmetoder, valgte de å gjøre det denne gangen. Mendez var meget kritisk til halshugging og sa: «Beheading as a form of execution is cruel, inhuman and degrading treatment and prohibited under international law under all circumstances.»²⁰⁰ Heyns på sin side gikk inn på økningen av henrettelser i Saudi-Arabia og det med en nokså kraftig ordlyd. Han kalte de regelmessige henrettelsene i landet for forferdelige, og at de var åpenbare brudd på internasjonale lovgivninger.²⁰¹

De to spesialrapportørene gikk i likhet med tidligere også inn på rettergangen til de dødsdømte og sa at rettsakene i veldig stor grad var meget urettferdige. Ofte hadde de tiltalte ikke tilgang på advokat og mange av tilståelsene var kommet som et resultat av tortur. Videre sa de at metoden disse henrettelsene ble utført med deretter forverret en situasjon som allerede var uholdbar.²⁰² Den viktigste årsaken til at Mendez og Heyns gikk så kraftig ut på det tidspunktet de gjorde, var at mellom 4. og 22. august det året var 22 mennesker blitt henrettet i Saudi-Arabia. Altså over en henrettelse om dagen i snitt. Inkludert i disse henrettelsene var minst

¹⁹⁹

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=48672&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WQzCe9KLTIU> (05.05.17)

²⁰⁰ Ibid.

²⁰¹ Ibid.

²⁰² Ibid.

åtte ikke-voldelige saker som blant annet dopsmugling og trolldom. Som vanlig når FN-representanter uttaler seg avsluttet de rapportørene med noen oppfordringer til styresmaktene i Saudi-Arabia. De ba myndighetene om å kutte ut dødsstraff og da spesielt halshugging og andre metoder som de beskrev som «sjokkerende for den menneskelige samvittigheten». De ba også myndighetene om å handle i tråd med internasjonale menneskerettigheter.²⁰³

Denne saken likner betydelig på de andre tilfellene Saudi-Arabia har vært mottaker for kritikk fra FN i denne perioden. Spesialrapportørene tar i likhet med tidligere opp mengden henrettelser i tillegg til at de kritiserer rettsprossen, da spesielt mangelen på juridisk bistand og bruk av tortur. De bruker også en veldig konfronterende tone og er meget spiss i kritikken sin. Forskjellen denne gangen er altså at de går mye tydeligere inn på henrettelsesmetoden, som i dette tilfelle er halshugging. Hvis man skal forsøke å tolke Mendez og Heyns så er det fordi de betrakter den som umenneskelig. Det får være et åpent spørsmål om det fremmer FNs pågående kamp mot dødsstraff å rangere henrettelsesmetoder opp mot hverandre, selv om det er forståelig at de kritiserer at dette skjer i all offentlighet.

10. 5 - Oppsummering av 2014.

Den saken som skiller seg mest ut i 2014 hvis man sammenlikner med tidligere år er kritikken Saudi-Arabia rettet mot Norge. Likevel er altså ikke dette så spesielt som media ville ha det til. Man kan selvfølgelig argumentere for at det er bemerkelsesverdig at saudiske-styresmakter med sin menneskerettshistorikk kritiserer en nasjon som Norge, men det hele var fullt i tråd med måten de har debattert liknende spørsmål tidligere. Utover dette var 2014 et år hvor FN gjentok mye som hadde blitt sagt før. Dødsstraff og tortur var nok en gang i fokus, sammen med rettssikkerheten til de som står ovenfor en dødsdom. Det som likevel var nytt var at spesialrapportørene til FN for første gang direkte kritiserte offentlig halshugging som metode.

²⁰³ Ibid.

11. Konklusjon.

Etter å ha gått gjennom en rekke kilder hvor enten representanter for FN eller Saudi-Arabia har ytret seg i menneskerettighetsspørsmål mellom 2008 og 2014 er det på tide å konkludere. For å gjøre dette på best mulig måte er det nødvendig å gå tilbake til start å se på både problemstilling og hypotese. Problemstillingen som ble presentert innledningsvis stilte følgende spørsmål: *Hva har preget kommunikasjonen mellom saudiske myndigheter og FN når det kommer til menneskerettighetsspørsmål som hovedsakelig angår Saudi-Arabia mellom 2008 og 2014?*

Det som er helt klart er at man finner noen røde tråder i kommunikasjonen fra begge partene sin side. FN var gjennom hele perioden veldig direkte i sin kritikk spesielt på fire områder: Saudi-Arabias omfattende bruk av dødsstraff, tortur, rettssikkerhet og fremmedarbeideres rettigheter. Verken spesialrapportører eller høykommissæren for menneskerettigheter nølte med å bruke sterke ord på disse områdene. De gjentok også kontinuerlig at saudiske styresmakter systematisk brøt med FNs menneskerettigheter og andre internasjonale avtaler de var en del av. Når det gjelder andre FN-nasjoner så viser UPR-gjennomgangene at også disse var opptatt av dødsstraff og tortur, men det temaet som gikk mest igjen der var kvinners rettigheter. Da spesielt vergeordningen og Saudi-Arabias reservasjoner i forhold til kvinnekonvensjonen.

Et siste element som er viktig å påpeke angående retorikken til FN er at den forandrer seg avhengig av sjanger. Den mest spissformulerte kritikken kommer gjerne i form av uttalelser som publiseres av FNs eget nyhetssenter. Rapportene de slipper har naturligvis en mer faglig språkdrakt, mens i taler som ble holdt under statsbesøk så valgte både Navi Pillay og Ban Ki-moon en mer positiv retorikk. Dette betyr ikke at de ikke tok opp sensitive temaer, men at de kledde disse inn i en annen språkdrakt enn i andre sammenhenger. Dette ligger i denne type talers natur og burde nok derfor ikke forveksles med feighet.

Saudi-Arabia på sin side velger nesten utelukkende å ikke svare på kritikk fra FN eller andre direkte. Det bruker de heller rapporter og taler i regi av FN til å gjøre. Dette foregår svært sjelden gjennom bruk av harde retoriske virkemidler, men heller gjennom å vise til tiltak som er iverksatt på de ulike områdene. De er også opptatt av å argumentere for at sharia er fullt i

tråd med menneskerettighetene. Ved flere anledninger har saudiske representanter uttalt at menneskerettighetene har sitt utspring i sharia. Man finner ingen form for selvkritikk fra saudisk side, men noen få steder skyldes det på kulturelle betingelser eller stereotypi som er utenfor myndighetenes kontroll. En åpenbar strategi fra Saudi-Arabias side er også å delta så aktivt som mulig i FNs menneskerettighetsorganer, da spesielt Menneskerettighetsrådet og det nye kvinnepanelet som kom på plass i 2010. Når det kommer til media, bortsett fra FNs eget nyhetssenter, å er det uhyre sjeldent at verken Saudi-Arabia eller FN uttaler seg.

Så til hypotesen som kom med følgende påstand: *Menneskerettighetsdiskusjonen mellom FN og Saudi-Arabia bærer betydelig preg av politiske og økonomiske hensyn, og er derfor langt mer diplomatisk enn konfronterende.* En rask konklusjon her er at etter å ha analysert kildene er denne blitt falsifisert. Den første delen av oppgaven svarer kanskje best på hypotesen da det er gjennom UPR at andre FN-nasjoner i størst grad har uttalt seg om menneskerettigheter relatert til Saudi-Arabia. Selv om kritikken var litt mer nyansert i 2013 enn i 2009 så fikk saudiske myndigheter til dels kraftig kritikk spesielt når det kom til kvinner, dødsstraff, tortur og fremmedarbeider. Denne kritikken kom i størst grad fra vestlige nasjoner. Det er her viktig å påpeke at de også mottok en god del lovord, blant annet når det gjaldt dialog mellom ulike kulturer og religioner og valget om å innlemme kvinner i shuraen. Disse lovordene kom på sin side i all hovedsak fra andre arabiske nasjoner og spesielt andre gulfland. Man må derfor ta med at bildet er nyansert, men at påstanden i denne hypotesen nok ikke stemmer.

12. Litteratur og kildeliste.

Bøker:

Baamir, Abdulrahman Yahya. (2010) *Shari'a Law in Commercial and Banking Arbitration. Law and Practice in Saudi Arabia*. Ashgate.

Hefner, Robert W. (2011) *Shari'a Politics : Islamic Law and Society in the Modern World*. Indiana University Press

Vikør, Knut s. (2003) *Mellom Gud og stat, ei historie om islamsk lov og rettsvesen*. Spartacus.

Tidsskrift:

Netherlands Quarterly of Human Rights, Sept, 2011, Vol.29(3)

Rapporter fra FN:

Fra ohchr.org:

http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session4/SA/A_HRC_WG6_4_SAU_1_E.PDF

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/SASession4.aspx>

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G09/140/47/PDF/G0914047.pdf?OpenElement>

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/160/88/PDF/G1316088.pdf?OpenElement>

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G09/171/16/PDF/G0917116.pdf?OpenElement>

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/169/58/PDF/G1316958.pdf?OpenElement>

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G10/110/54/PDF/G1011054.pdf?OpenElement>

<http://www.ohchr.org/EN/Countries/MENARegion/Pages/SAIndex.aspx> - Under «Most recent Special Procedures' reports»

Videokilde:

Fra webtv.un.org:

<http://webtv.un.org/meetings-events/human-rights-council/universal-periodic-review/17th-upr/watch/saudi-arabia-review-17th-session-of-universal-periodic-review/2758830900001>

Taler:

Fra un.org:

<http://www.un.org/womenwatch/daw/documents/ga65/Saudi%20Arabia.pdf>

http://www.un.org/en/ga/durbanmeeting2011/pdf/saudi_arabia.pdf

http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=43139#.WNzoJ_mLTIU

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=43967&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WOzSY9KLTIU>

FNs nyhetssenter:

Fra un.org:

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=34400&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WL2-mfnhDIW>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=34404&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WL252PnhDIW>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=34475&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WMAqHPnhDIU>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=35483&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WMBaKvnhDIW>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=35781&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WMBklfnhDIW>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=36718&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WMFSivnhDIU>

http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37746&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WNJUs_nhDIW

http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=39891&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WNe_R_mLTIV

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=40004&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WNhFwPmLTIV>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=40890&Kw1=saudi+arabia&Kw2=&Kw3=#.WNpgzfmLTIU>

http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=40890&Kw1=saudi+arabia&Kw2=&Kw3=#.WNp1G_mLTIV

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=42148#.WN0-mdKLTIW>

http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=43892&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WOj9_dKLTIU

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=43904&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WOIPotKLTIU>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=44354&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WPJW49KLTIU>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=44359&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WPJb-9KLTIU>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=44369&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WPKV2tKLTIU>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=46678&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WP4zkNKLTIU>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=46476&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WQHsO9KLTIU>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=47797&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WQssutKLTIU>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=48239&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WQxdodKLTIU>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=48672&Kw1=saudi+arabia&Kw2=rights&Kw3=#.WQzCe9KLTIU>

Mediekilder:

Fra aljazeera.com:

<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/03/201135143046557642.html>

<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/09/2011925124652136164.html>

<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/02/2013219201637132278.html>

Fra arabianbusiness.com:

<http://www.arabianbusiness.com/saudi-succeeds-in-bid-for-key-un-women-s-agency-361740.html>

Fra bbc.com:

<http://www.bbc.com/news/world-africa-15336689>

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-12656744>

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35075702>

<http://www.bbc.com/news/world-south-asia-15228607>

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-20986428>

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-24580767>

<http://www.bbc.com/news/world-24922058>

Fra cnn.com:

<http://edition.cnn.com/2009/WORLD/meast/02/14/saudi.arabia.woman.minister/index.html?s=PM:WORLD>

Fra english.alarabiya.net:

<https://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2013/11/13/Saudi-Arabia-officially-rejects-U-N-Security-Council-seat.html>

Fra independent.co.uk:

<http://www.independent.co.uk/news/saudi-arabia-criticises-norway-over-human-rights-record-9301796.html>

Fra jpost.com:

<http://www.jpost.com/International/Iran-loses-Saudi-Arabia-wins-seat-on-UN-Women-board-195038>

Fra nytimes.com:

<http://www.nytimes.com/2011/03/15/world/middleeast/15bahrain.html>

<http://www.nytimes.com/2013/10/19/world/middleeast/saudi-arabia-rejects-security-council-seat.html>

Fra telegraph.co.uk:

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/saudi-arabia/8952641/Saudi-Arabia-execution-of-sorcery-woman-condemned.html>

Fra theguardian.com:

<https://www.theguardian.com/world/2009/feb/16/saudi-cabinet-woman-minister>

Andre internettlenker:

Fra dn.no:

<http://www.dn.no/nyheter/2015/02/07/1203/Oljemarkedet/slik-styrer-saudi-arabia-oljemarkedet>

Fra fn.no:

<http://www.fn.no/FN-informasjon/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-verdenserklaring-om-menneskerettigheter>

<http://www.fn.no/FN-informasjon/FNs-hovedorganer/Menneskerettighetsraadet>

Fra hrw.org:

<https://www.hrw.org/news/2016/11/01/how-saudi-arabia-kept-its-un-human-rights-council-seat>

Fra ohchr.org:

<http://indicators.ohchr.org/>

<http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CRC/CVMembers/AseilAlShehail.pdf>

<http://indicators.ohchr.org/>

<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CAT.aspx>

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Membership.aspx>

Fra oxforddictionaries.com:

<https://en.oxforddictionaries.com/definition/communication>

Fra snl.no:

https://snl.no/Den_arabiske_v%C3%A5ren

Fra state.gov:

<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2008/frontmatter/118984.htm>

<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2008/index.htm>

<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2008/nea/119126.htm>

Fra un.org:

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/reservations-country.htm>

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>

https://treaties.un.org/pages/ShowMTDSGDetails.aspx?src=UNTSOnline&tabid=2&mtdsg_no=V-5&chapter=5&lang=en#Participants

<http://www.un.org/WCAR/durban.pdf>

Fra upr-info.org:

<https://www.upr-info.org/en/upr-process/what-is-it>

Abstract.

Between the establishment of the Universal Declaration of Human Rights in 1948 and until today, a comprehensive set of rights has been put together by the UN. As a totalitarian system with a conservative interpretation of Islamic law, Saudi Arabia has often been on the receiving end of criticism in questions related to human rights. On the other hand the country has a mutually depending relationship with a lot of nations around the world, first and foremost as a result of the countrys massive export of oil. The main objective of this research is to look further into how the authorities in Saudi Arabia and the UN have communicated in human rights issues related to Saudi-Arabia. Examples of sources to this type of information are reports about the situation in Saudi Arabia written by one of the two sides, speeches related to the issue, reports from UN sessions or statements to the press. These sources will then show us if the communication is colored by interests other then human rights, or if it proves to be characterized by honesty and confrontation.

